

Finansutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030 (SRR 3/2026 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande. Det har också remitterats till övriga fackutskott för utlåtande. Tidsfrist: 22.5.2026.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- kommunikationsutskottet KoUU 12/2026 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 14/2026 rd
- kulturutskottet KuUU 6/2026 rd
- lagutskottet LaUU 6/2026 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 11/2026 rd
- försvarsutskottet FsUU 8/2026 rd
- utrikesutskottet UtUU 3/2026 rd
- miljöutskottet MiUU 18/2026 rd
- ekonomiutskottet EkUU 19/2026 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 7/2026 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 10/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansminister Riikka Purra, finansministeriet
- budgetchef Mika Niemelä, finansministeriet
- avdelningschef, överdirektör Terhi Järvikare, finansministeriet
- budgetråd Tero Tyni, finansministeriet
- direktör Matti Okko, Statens revisionsverk
- ledande finanspolitisk inspektör Mika Sainio, Statens revisionsverk
- ordförande, professor Niku Määttänen, rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
- direktör Andreas Blanco Sequeiros, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringssekreterare Ida Hakanen, social- och hälsovårdsministeriet
- socialråd Virva Juurikkala, social- och hälsovårdsministeriet

Betänkande

- rådgivare Jarkko Kivistö, Finlands Bank
- överdirektör Tuulia Hakola-Uusitalo, Statens ekonomiska forskningscentral
- ekonomisk expert Arja Pesonen, Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- verkställande direktör Markus Lahtinen, Pellervon taloustutkimus PTT
- chefsekonom Pasi Sorjonen, Akava ry
- ekonomisk expert Patrizio Lainà, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- direktör, chefekonom Penna Urrila, Finlands näringsliv rf
- forskningshandledare Ilkka Kiema, Forskning om arbete och ekonomi LABORE
- verkställande direktör Aki Kangasharju, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- ekonomisk expert Tom-Henrik Sirviö, STTK rf
- politices doktor Sixten Korkman
- politices doktor Juhana Vartiainen
- politices doktor Vesa Vihriälä.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- barnombudsmannens byrå
- äldreombudsmannens byrå
- UTAK - Uuden talousajattelun keskus
- Finlands Naturpanel
- Finlands klimatpanel
- forskningsenheten BIOS
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- SOSTE Finlands social och hälsa rf
- Företagarna i Finland rf.

Förvaltnings- och säkerhetsdelegationen har hört

- ekonomidirektör Katja Bordi, utrikesministeriet
- understatssekreterare Pirjo Tulokas, utrikesministeriet
- ekonomi- och planeringsdirektör Antti Karila, inrikesministeriet
- ekonomidirektör Kristiina Olsson, försvarsministeriet.

Kultur- och vetenskapsdelegationen har hört

- överdirektör Kirsti Laine-Hendolin, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Sirkku Linna, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Kati Lounema, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Jorma Waldén, undervisnings- och kulturministeriet.

Jordbruksdelegationen har hört

- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Matti Hyytinen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Heikki Piiparinen, jord- och skogsbruksministeriet.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Forststyrelsen.

Betänkande

Trafikdelegationen har hört

- enhetschef Sanna Ruuskanen, kommunikationsministeriet
- budgetråd Jyrki Tanskanen, kommunikationsministeriet
- trafikråd Maria Torttila, kommunikationsministeriet
- branschdirektör Jaakko Knuutila, Trafikledsverket
- branschdirektör Mirja Noukka, Trafikledsverket.

Arbets- och näringsdelegationen har hört

- kanslichef Timo Jaatinen, arbets- och näringsministeriet
- direktör Jukka Nummikoski, arbets- och näringsministeriet
- överdirektör Simo Nurmi, Energimyndigheten
- strategidirektör Laura Juvonen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab.

Kommun- och välfärdsdelegationen har hört

- ledande expert Alekski Karvonen, justitieministeriet
- budgetråd Niina Puolusmäki, justitieministeriet
- konsultativ tjänsteman Unna Heimberg, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Lauri Piirainen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringssekreterare Ida Hakanen, social- och hälsovårdsministeriet
- ekonomidirektör Mikko Staff, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör Hanna Heinonen, Social- och hälsoorganisationernas understödscentral STEA
- vice verkställande direktör Timo Reina, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Pia Metsähuone, Mannerheims Barnskyddsförbunds Nylands distrikt rf
- ordförande Hanna Markkula-Kivisilta, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Bostads- och miljödelegationen har hört

- ledande expert Mikko Friipyöli, miljöministeriet
- ekonomichef Tuula Pietilä, miljöministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ekonomiska utsikter och utmaningar

Planen för de offentliga finanserna 2027–2030 bygger på finansministeriets prognos våren 2026¹, som väger in hur de anpassnings-, tillväxt- och sysselsättningsåtgärder som regeringen beslutat om direkt påverkar inkomsterna och utgifterna inom de offentliga finanserna.

Finansministeriet förutsäger att bruttonationalprodukten kommer att öka med 0,6 procent 2026 och att tillväxtökningen kommer att tillta till i genomsnitt cirka 1,5 procent 2027–2030. Enligt ministeriet är framför allt prognosen för 2026 förenad med exceptionellt stor osäkerhet, som ökar därför att krisen i Mellanöstern påverkar energipriserna och utsikterna för ekonomin och finansmarknaden.

---

¹ Ekonomisk översikt, våren 2026. Finansministeriets publikationer 2026:14.

Betänkande

Tillväxten i Finlands ekonomi har under de senaste åren varit svagare än väntat. Enligt Statistikcentralen² ökade den säsongrensade bruttonationalprodukten i januari-mars 2026 med 0,9 procent från föregående kvartal och ökningen fortsatte också i april.

Enligt utredning till utskottet ger finansministeriets prognos en realistisk bild av läget i Finlands ekonomi och motsvarar i huvudsak synpunkterna från andra aktörer som gör ekonomiska prognoser, särskilt på kort sikt. Exempelvis Finlands Banks bedömning av tillväxten 2026 är densamma som finansministeriets, nämligen att tillväxten tilltar och är uppe i 1,4–1,5 procent 2027–2028. Också Europeiska kommissionens prognos³ pekar i samma riktning.

Inflationen beräknas stiga till två procent 2026, men avta 2027 i och med att oljepriset sjunker. Tillväxten stöds under prognosperioden särskilt av ökade investeringar och en livligare privat konsumtion. Det finns mycket arbetskraft på arbetsmarknaden och arbetslösheten beräknas ligga kvar på cirka 10 procent 2026. Sysselsättningen väntas börja öka 2027 och arbetslöshetsgraden sjunka till 8,2 procent fram till år 2030.

Underskottet i de offentliga finanserna minskade till 3,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2025. Underskottet beräknas öka till 4,6 procent 2026 och ligga kvar på cirka 4,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten under hela ramperioden. Statsförvaltningen är fortsatt den mest underskottsdrabbade delsektorn inom de offentliga finanserna och förblir så. Även kommunsektorn och välfärdsområdena uppvisar fortsatt underskott, medan arbetspensionsanstalterna uppvisar ett överskott och saldot för övriga socialskyddsfonder är nära balans.

Den offentliga skulden fortsätter att öka i förhållande till bruttonationalprodukten under ramperioden, och den offentliga sektorns skuldkvot väntas stiga till mer än 99 procent i slutet av 2030.

Utskottet konstaterar att den ekonomiska utvecklingen fortfarande är förknippad med exceptionellt stor osäkerhet. Rysslands anfallskrig mot Ukraina fortsätter och utsikterna för världsekonomin och finansmarknaden skuggas av geopolitiska spänningar samt risker som gäller energipriset och inflationen. Finlands ekonomiska utveckling kan därmed också bli svagare än väntat.

Utskottet är bekymrat över den fortsatta skuldsättningen i de offentliga finanserna. De förväntade inkomsterna räcker inte till för att finansiera framtida utgifter. Enbart underskottet i statsbudgeten ökar under ramperioden till 17,4 miljarder euro, vilket i hög grad påverkas av ökade försvars- och ränteutgifter samt utgifter relaterade till den åldrande befolkningen, såsom hälsovårds- och omsorgsutgifter.

Utskottet noterar också att Finlands ekonomiska tillväxt länge har varit svag och att den svaga produktivitetsutvecklingen begränsar stärkandet av de offentliga finanserna också de närmaste

---

2 Finlands officiella statistik: Konjunkturindikator för produktionen 2026, april. Statistikcentralen. Publicerad den 29 maj 2026.

3 Europeiska kommissionens ekonomiska vårprognos 2026. Publicerad den 21 maj 2026.

Betänkande

åren. Utskottet anser det viktigt att utvecklingen i fråga om ekonomi och produktivitet förändras. Förnyelse- och omställningsförmåga behövs både inom den privata och den offentliga sektorn för att åstadkomma mer och bättre med mindre satsningar. Det behövs incitament och mod att investera i kapital och kompetens.

Mål och regler för finanspolitiken

Regeringens ekonomiska politik syftar till att höja finländarnas levnadsstandard, styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och bryta den skuldsättningsutveckling som hotar välfärden. I början av valperioden uppställdes som mål ett underskott i de offentliga finanserna på högst 1 procent och att ökningen av den offentliga skuldkvoten bryts före utgången av valperioden.

Redogörelsen har utarbetats utifrån lagen om skötseln av de offentliga finanserna (1440/2025, den finanspolitiska lagen) och EU:s reviderade finanspolitiska lagstiftning. Enligt den finanspolitiska lag som trädde i kraft vid ingången av 2026 ska skötseln av de offentliga finanserna styras med av statsrådet uppställda mål för statsförvaltningens och lokalförvaltningens sammanlagda nominella saldo. Målet för valperioden fastställs i början av valperioden för det sista året. Ett mål som omfattar flera valperioder fastställs före mitten av valperioden för en tidsperiod på åtta år. Den finanspolitiska parlamentariska arbetsgruppen kom i februari 2026 överens om ett valperiodsövergripande mål för 2027—2033 på cirka 3 procent samt om ett preliminärt mål för valperioden (för 2031) på 2—2,5 procent i förhållande till BNP för statsförvaltningens och lokalförvaltningens sammanlagda underskott. Målen fastställs dock formellt först hösten 2027 i valperiodens första plan för de offentliga finanserna. Den största begränsningen för närvarande är därför efterlevnaden av EU:s finanspolitiska regler, dvs. EDP-förfarandet, som beskrivs nedan.

Utskottet konstaterar att det verkar bli en utmaning att nå den innevarande valperiodens finanspolitiska mål för skuldsättningsutvecklingen och underskottet i de offentliga finanserna. Utskottet välkomnar att regeringen har förbundit sig till ramförfarandet för statsfinanserna och följt den utgiftsram som regeringen satte upp i början av valperioden. Detta har dock inte garanterat uppnåendet av de övriga målen.

Utskottet anser att det är nödvändigt att balansera de offentliga finanserna, bryta skuldsättningstrenden och vända ekonomin till tillväxt. Men inte för att EDP-förfarandet förutsätter att man håller fast vid en viss nettoutgiftsbana, utan för Finlands eget bästa. Utskottet konstaterar att det i sig är en tillväxtfrämjande åtgärd att få de offentliga finanserna under kontroll, eftersom de offentliga finansernas styrka syns i räntenivån, kreditbetyget, Finlands attraktionskraft som investeringsmiljö samt i förutsättningarna för näringsverksamhet och hushållens aktivitet. Vid den nationella beredningen av åtgärderna för balans behövs långsiktigt och valperiodsövergripande engagemang.

Förfarandet vid alltför stora underskott (EDP)

Europeiska unionens råd inledde ett förfarande vid alltför stora underskott (Excessive Deficit Procedure, EDP) för Finland i januari 2026 och antog en rekommendation för att rätta till det alltför stora underskottet. Den korrigerande nettoutgiftsbana som ingår i rekommendationen

Betänkande

gäller åren 2026–2028. Enligt finansministeriets bedömning följer Finland 2026 den korrigerande nettoutgiftsbanan, när minskningen av nettoutgifterna 2025 och försvarsundantagsklausulen 2025–2028⁴ beaktas, men det ses en risk för avvikelser 2027.

För att korrigera det alltför stora underskottet krävs nya åtgärder som stärker de offentliga finanserna. Utskottet noterar också att behovet av att öka försvarsutgifterna är permanent och att man därför måste finna lösningar för finansieringen av dessa utgifter över valperioderna senast när försvarsundantagsklausulen upphör.

I enlighet med 6 § 3 mom. i den finanspolitiska lagen ska statsrådet vidta åtgärder i enlighet med de EDP-rekommendationer som getts Finland eller åtgärder med motsvarande konsekvenser för de offentliga finanserna inom den tid som anges i rekommendationerna samt lämna en redogörelse om detta till riksdagen. Redogörelsen ska innehålla en utredning om de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som behövs. Regeringen lämnade redogörelsen till riksdagen den 21 maj 2026 (SRR 5/2026 rd). Utskottet kommer senare ta ställning till redogörelsen i ett betänkande.

Den finanspolitiska linjen och de diskretionära åtgärderna under valperioden i ett övergripande perspektiv

Målet för regeringens finanspolitik är att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningstrenden i Finland. Således har regeringen beslutat om ett åtgärds paket på cirka 10 miljarder euro, varav cirka 5 miljarder euro på 2027 års nivå utgörs av åtgärder som anpassar utgifterna inom de offentliga finanserna och cirka 1,5 miljarder euro utgörs av skatteåtgärder. I åtgärds paketet ingår dessutom åtgärder på 0,9 miljarder euro som förutsätter välfärdsområdenas egna beslut för att stärka sin ekonomi samt åtgärder på ca 0,5 miljarder euro som minskar skulden och som inte inverkar på saldoto i de offentliga finanserna.

I åtgärds paketet ingår också strukturpolitiska sysselsättningsfrämjande åtgärder som bland annat hänför sig till sloandet av system som sporrar till frånvaro från arbetslivet, en omfattande reform av arbetslöshetsförmånerna samt stärkande av flexibiliteten på arbetsmarknaden. De åtgärder som hittills har genomförts bedöms på längre sikt stärka sysselsättningen strukturellt med cirka 105 000 personer och de offentliga finanserna med sammanlagt cirka 2,5 miljarder euro. Det svaga konjunkturläget fördröjer dock den stärkande effekten, som kommer att infalla efter innevarande regeringsperiod. Utskottet konstaterar att den svaga konjunkturutvecklingen under de senaste åren och olika geopolitiska problem, senast krisen i Hormuzsundet, också mer allmänt återspeglas i underskottsutvecklingen under innevarande valperiod.

Vid sidan av åtgärds paketet med anpassningar har regeringen också dragit upp riktlinjer för satsningar på att stödja tillväxten och sett till att försvarsförmågan upprätthålls och utvecklas med beaktande av förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön. Dessa delområden granskas nedan i betänkandet.

---

⁴ Klausulen gör det möjligt att temporärt avvika från nettoutgiftsbanan så att flexibiliteten är begränsad till försvarsutgifter och årligen till högst 1,5 procent i förhållande till BNP (jämfört med 2021 års utgiftsnivå).

Betänkande

Dimensionen av de sammantagna diskretionära åtgärderna kan granskas på olika sätt. I planen för de offentliga finanserna beskrivs åtgärdernas inverkan på den offentliga sektorns saldo. De beslut som fattats enligt denna analys stärker den offentliga sektorn med cirka 2,8 miljarder euro på 2027 års nivå. Granskningen omfattar inte sysselsättningsåtgärdernas strukturella stärkande effekt på de offentliga finanserna.

Den finanspolitiska inriktningen lindras efter 2025 och är något stimulerande eller närapå neutral 2026—2027⁵. I likhet med de sakkunniga som utskottet hört anser utskottet det motiverat att man i det rådande konjunkturläget inte drar upp riktlinjer för nya omfattande anpassningsåtgärder för innevarande år. Det behövs försiktighet för att förutsättningarna för spirande ekonomisk tillväxt inte ska försämrats och för det andra för att den samhälleliga sammanhållningen ska tryggas. Åtgärder som bromsar utgiftsökningen eller stärker inkomstbasen krävs dock även framöver, över flera valperioder.

Tillväxtåtgärder

Skattepolitiska åtgärder

Regeringens skattepolitik uppmuntrar till arbete och företagande samt stöder inhemskt ägande. Regeringens mål är att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. I samband med ramförhandlingarna våren 2025 och 2026 beslutade regeringen om en rad skatteåtgärder för att stödja den ekonomiska tillväxten. År 2027 sänks samfundsskattesatsen med två procentenheter, till 18 procent. Investeringar som syftar till en klimatneutral ekonomi stöds genom skattegottgörelse som beviljades 2025 och med en ny skattegottgörelse som beviljas från och med 2026. Tidpunkten för beskattning av anställningsoptioner flyttas från den tidpunkt då optionen utnyttjas till den tidpunkt då den underliggande tillgången säljs, i fråga om aktier i onoterade bolag. Ändringen kan anses vara viktig särskilt för internationellt verksamma tillväxtföretag. Dessutom höjs bland annat företagaravdraget.

Utskottet välkomnar att tyngdpunkten i beskattningen flyttas från beskattning av arbete och företagande till beskattning av konsumtion och skadlighet. Till exempel kommer punktskatterna på alkohol och tobak att höjas 2027. Sänkningen av samfundsskatten har en betydande inverkan på de offentliga finanserna, och utskottet går utförligt in på de olika aspekterna i sitt betänkande FiUB 6/2025 rd.

Regeringens samlade skatteåtgärder under innevarande valperiod minskar statistiskt skatteinkomsterna med i genomsnitt något under 0,2 miljarder euro från och med 2027. Centrala faktorer är en lindring av beskattningen av arbete (cirka -1,1 miljarder euro netto) och en höjning av den allmänna mervärdesskattesatsen (1,2 miljarder euro). Det totala skatteuttaget väntas sjunka under ramperioden från cirka 42,8 procent 2026 till cirka 42,0–42,2 procent.

---

5 Ekonomisk översikt, våren 2026. Finansministeriets publikationer 2026:14, s. 79–82 (på finska), där dimensioneringen av finanspolitiken bedöms ur olika synvinklar.

Betänkande

Investeringsprogrammet

Regeringen stöder en hållbar ekonomisk tillväxt genom ett temporärt investeringsprogram vars omfattning är cirka 4,7 miljarder euro i och med höjningen på cirka 0,2 miljarder euro våren 2026. Av anslagen för investeringsprogrammet, som huvudsakligen finansieras med kapitalinkomster, infaller cirka 2,2 miljarder euro under perioden 2027–2030. Som tidsbegränsade satsningar försämrar utgifterna för programmet inte permanent statens finansiella saldo. För närvarande har det budgeterats sammanlagt cirka 3,9 miljarder euro i inkomster från investeringsprogrammet, av vilka en del ännu förväntas bli realiserade under 2026.

Som en del av investeringsprogrammet kom regeringen våren 2026 överens om nya trafikprojekt som inverkar på anslagen med 274 miljoner euro under ramperioden. Dessutom utvidgas försöket med valfrihet för personer som fyllt 65 år och förlängs med ett år inom ramen för finansieringen av investeringsprogrammet för FPA-ersättningar. Utskottet anser att regeringens beslut att satsa på nya trafikledsprojekt, såsom utveckling av Karelenbanan, är viktiga. Däremot är utskottet oroat över hur den låga finansieringsnivån för basunderhållet av transportinfrastrukturen och den anknytande extra besparingen påverkar utvecklingen av det eftersatta underhållet av trafikledsnätet. Utskottet lyfter också fram att i sig mycket behövliga projekt för militär rörlighet finansieras inom den befintliga ramen, vilket inverkar på hur andra viktiga trafikprojekt framskrider. I projekt som gäller militär rörlighet är det således viktigt att fullt ut dra nytta av den externa finansiering som står till buds.

Satsningar på kompetens och FoU-verksamhet

För att trygga Finlands ekonomiska tillväxt och konkurrenskraft är målet att antalet högskoleutbildade unga vuxna ska uppgå till så nära 50 procent som möjligt före 2030. Därför välkomnar utskottet att det för höjning av utbildnings- och kompetensnivån anvisas finansiering också från det ovan nämnda temporära investeringsprogrammet (sammanlagt 100 miljoner euro 2026–2028). Tilläggsfinansieringen riktas till en engångsökning av nybörjarplatserna och till ett treårigt pilotförsök med en studiesedel för öppen högskoleundervisning.

Utskottet anser att humankapital, kompetens och utbildning är centrala för att stödja den ekonomiska tillväxten på lång sikt. Finansutskottet välkomnar i likhet med kulturutskottet (KuUU 6/2026 rd) att de årliga indexjusteringarna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde genomförs till fullt belopp bland annat för utbildningen på andra stadiet och finansieringen av högskolorna och att förvaltningsområdets anslagsnivå sammanlagt ökar med 300 miljoner euro. Utskottet anser det viktigt att satsa på grundläggande färdigheter, lärande och kompetens och att det i enlighet med regeringsprogrammet anvisas ett tillägg på 50 miljoner euro för att stärka den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken. År 2027 riktas tillägget till jämlikhetsunderstöden inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

FoU-utgifternas förhållande till bruttonationalprodukten var 3,2 procent i Finland 2024. Målet är att höja FoU-utgifterna till 4 procent och, som en del av detta, statens FoU-finansiering till 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten före 2030.

Betänkande

I samband med sparbesluten våren 2026 gick regeringen in för att den ökning av den statliga finansieringen som uppnåendet av målet för FoU-finansieringen förutsätter ska uppdateras årligen enligt den ekonomiska prognos som finansministeriet utarbetar inför budgetpropositionen. Uppdateringen av den årliga tillväxtprognosen beräknas minska statens finansiering med cirka 20 miljoner euro 2027. Dessutom beaktas EU:s finansiering av FoU-projekt (20 miljoner euro) som en del av statens finansieringsandel för FoU-verksamheten. De besparingar som ändringarna medför gäller flexibiliteten inom FoU-finansieringen (19 miljoner euro), EU:s motfinansiering (10 miljoner euro) samt Business Finlands och Finlands Akademis fullmakter (sammanlagt 10 miljoner euro).

Utskottet anser att satsningarna på FoU-verksamhet är viktiga faktorer som påskyndar den ekonomiska tillväxten, produktiviteten och Finlands konkurrenskraft på längre sikt. Utskottet välkomnar att regeringen trots besparingarna fortfarande håller fast vid det parlamentariskt överenskomna målet att den statliga FoU-finansieringen ska utgöra 1,2 procent. Det innebär att statens FoU-finansiering stiger till mer än 4 miljarder euro 2030. Utskottet menar att det viktigaste ändå inte är att öka FoU-utgifterna i sig, utan hur man genom denna helhet på ett effektivt sätt kan öka produktiviteten, välfärden och den ekonomiska tillväxten.

Utskottet välkomnar att finansieringen av universitetens och yrkeshögskolornas FoU-verksamhet stiger som planerat 2027 och att fullmakten för Finlands Akademis forskningsprojekt ökar till 590 miljoner euro. Också Business Finlands fullmakt att bevilja understöd stiger och uppgår under ramperioden till nästan 800 miljoner euro. Utskottet noterar att FoU-finansieringen i fortsättningen bör styras mer systematiskt än för närvarande också till forskning inom hälsoindustrin.

Andra åtgärder för att stödja tillväxten

Våren 2026 beslutade regeringen också om nya åtgärder för att stödja tillväxten och sysselsättningen. Utskottet konstaterar att tillväxt och arbetstillfällen uppstår i företagen och att det är bra att förutsättningarna för företagsamhet förbättras bland annat genom en översyn av pensionssystemet för företagare och genom ovan beskrivna skatteåtgärder.

Ett lyft i byggbranschen stöds genom ett tidsbegränsat statligt stödprogram som ger incitament till energirenoveringar, genom att hushållsavdraget höjs för 2026–2027 och genom åtgärder för ökad bostadshandel. Sysselsättningen av unga och långtidsarbetslösa stöds genom riktade åtgärder. Utskottet välkomnar att den svåra konjunkturen inom byggbranschen ska tacklas med temporära och noggrant avgränsade åtgärder och att regeringen har fäst särskild uppmärksamhet vid bekämpningen av ungdoms- och långtidsarbetslöshet.

Dessutom stärks Finnveras roll som möjliggörare av tillväxtfinansiering genom ett investeringsprogram som inte förutsätter ny budgetfinansiering. De starka buffertmedlen för Finnveras inhemska finansiering möjliggör ett investeringsprogram på en miljard euro. Utskottet har tidigare (FiUB 25/2025 rd) påtalat problemen med tillgången till bankfinansiering och välkomnar att Finnvera i och med programmet tar en starkare roll i finansieringen av betydande industriella och regionala investeringar vid sidan av bankerna.

Betänkande

Finansieringen av försvaret

Finland har åtagit sig att uppnå Natos gemensamt fastställda mål, som ökar de egentliga försvarsutgifternas andel till 3,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten före 2035. Under ramperioden beräknas andelen av bruttonationalprodukten stiga till 3,2 procent och försvarsutgifterna från 7,79 miljarder euro till 10,09 miljarder euro. Då inkluderas utöver utgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde även militärpensionerna, en del av Gränsbevakningsväsendets utgifter och utrikesministeriets andel av utgifterna för militär krishantering.

Det är motiverat att försvarsutgifterna dimensioneras med utgångspunkt i hotbilden och enligt behov med beaktande av säkerhetsläget i Europa och det militära hot som Ryssland utgör. Finland måste se till att ha ett trovärdigt försvar och leva upp till sina skyldigheter i Nato. I likhet med försvarsutskottet (FsUU 8/2026 rd) betonar finansutskottet vikten av att stärka resurserna för förberedelser och beredskap och välkomnar höjningen av anslagsnivån för kostnadseffektiv frivillig försvarsverksamhet.

Utskottet anser dock samtidigt att det är viktigt (såsom i FiUB 6/2025 rd) att regeringen noga följer hur försvarsbudgeten faktiskt används och i synnerhet hur upphandlingarna av försvarsmateriel genomförs i det rådande marknadsläget. Försvarsmaktens gällande beställningsfullmakter är mycket betydande, cirka 11,7 miljarder euro, och nya beställningsfullmakter planeras till ett värde av cirka 6,4 miljarder euro så att projekten fortsätter fram till 2036. I takt med att anslagen och fullmakterna ökar måste tillsynen vara ändamålsenlig.

Utskottet betonar dessutom att en balanserad och hållbar offentlig ekonomi är en grundläggande förutsättning för att utveckla försvaret. Samtidigt är ett land med stark försvarsförmåga tryggt och bildar en stabil verksamhetsmiljö för inhemsk försvarsindustri och utländska investeringar, vilket i sin tur förbättrar utsikterna för de offentliga finanserna.

Besparingar i statsförvaltningens omkostnader

Vid vårens ramförhandlingar beslutade regeringen om en ytterligare årlig besparing på 48 miljoner euro i omkostnaderna från och med 2027, vilket innebär att de besparingar som beslutats under valperioden uppgår till sammanlagt 593 miljoner euro 2027 och ökar till cirka 700 miljoner euro fram till 2030. Dessutom beslutade regeringen införa ett produktivitetsrelaterat avdrag för arbetskraftskostnaderna. Minskningen sänker anslagen inom budgetekonomin med något under 12 miljoner euro 2027 och effekten stiger till 118 miljoner euro på 2030 års nivå. Sparbetingen inom vissa förvaltningsområden (justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, försvarsministeriet och finansministeriet) har lindrats.

Det har påpekats för utskottet att omkostnadsbesparingarna har skärpts stegvis flera gånger och att ämbetsverken har utmaningar med att anpassa sig till situationen inom den fastställda tidtabellen. Det har uttryckts oro bland annat över sparbetingens konsekvenser för rättsvården och medborgarnas och företagens rättssäkerhet (LaUU 6/2026 rd), en högkvalitativ lagberedning (MiUU 18/2026 rd) samt försämrad kundservice och längre behandlingstider. Här lyfter social- och hälsovårdsutskottet fram situationen för Folkpensionsanstalten (ShUU 10/2026 rd).

Betänkande

Utskottet konstaterar att underskottet i de offentliga finanserna kräver effektivisering överallt inom statsförvaltningen och i större utsträckning inom den offentliga förvaltningen, men att statens kärnfunktioner och de tjänster som är centrala för medborgarna och företagen måste tryggas. Utskottet betonar att produktiviteten måste främjas systematiskt. De fastställda besparingarna i omkostnaderna förutsätter en aktivare diskussion om prioriteringen av funktioner och om vilka icke-lagstadgade uppgifter som kan lämnas ogjorda. Det behövs kärnfunktionsanalyser till underlag för besluten och vid behov göra ändringar i lagstiftningen.

Besparingar i statsunderstöd

De statsunderstödsbesparingar som beslutats under valperioden uppgår under ramperioden till totalt cirka 349 miljoner euro jämfört med planen för de offentliga finanserna våren 2023. Denna helhet innehåller också en ny riktlinje enligt vilken det från och med 2027 görs en extra besparing på 50 miljoner euro i understöden till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd.

I och med de beslut som fattats sjunker nivån på understöden från Social- och hälsoorganisationernas understödscentral (STEA) från cirka 274 miljoner euro 2026 till cirka 190 miljoner euro 2027. I förhållande till 2024 halveras understöden. Å andra sidan beslutade regeringen om ett temporärt statsunderstödsprojekt för välfärdsområdena på 25 miljoner euro för utveckling av den regionala social- och hälsovårdsorganisationsverksamheten och arbetet för att främja hälsa och välfärd.

Sakkunniga har pekat på hur snabbt STEA-understöden sänks och hur snabbt det nya understöd som kanaliseras via välfärdsområdena bör inledas. Dessutom framfördes det att besparingarna är så stora att de leder till att den bemötande verksamheten minskar. En minskning av de förebyggande stödformer som organisationerna erbjuder kan inverka på belastningen på den offentliga sektorns tjänster och på att en del människor kan bli utan det stöd de behöver.

När anslagsnivån sjunker ser utskottet det som angeläget att man i fråga om STEA-understöden fäster särskild uppmärksamhet vid prioriteringen och effekterna av den verksamhet som understöds. Utskottet är också oroat över hur besparingarna 2027 och det nya understödet via välfärdsområdena kan genomföras kontrollerat, förutsägbart och effektivt så att organisationsaktörernas situation inte blir oskäligen i början av 2027.

Välfärdsområdenas ekonomi

Välfärdsområdenas finansiering utgör cirka 30 procent av utgifterna i statsbudgeten, och välfärdsområdena har en central roll när det gäller att trygga hållbarheten i de offentliga finanserna. Den generella statliga finansieringen är under ramperioden cirka 27,5 miljarder euro per år (beräknat enligt 2027 års prisnivå). Finansieringen ökar 2027 med cirka 0,1 miljarder euro jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Ändringen förklaras av en indexjustering på 2,63 procent (687 miljoner euro), en precisering av efterhandsjusteringen (-426 miljoner euro⁶), föreslagna ändringar i finansieringslagen (-63 miljoner euro⁷) samt ändringar i uppgifts- och klientavgifterna (-85 miljoner euro).

Betänkande

Utskottet noterar att välfärdsområdenas ekonomi efter de utmanande första verksamhetsåren gjorde en tydlig positiv vändning 2025 och att resultatet blev bättre än väntat på riksnivå och uppgick till cirka 0,7 miljarder euro. Till detta bidrog anpassningsåtgärderna i välfärdsområdena samt efterhandsjusteringen som baserade sig på utgifterna för 2023. Nettokostnadsökningen i områdena var bara 1,3 procent, även om det fanns betydande variationer mellan områdena.

På riksnivå minskade välfärdsområdenas ackumulerade underskott till cirka 1,7 miljarder euro 2025, men sex områdens ekonomiska utfall visade fortfarande underskott. De ackumulerade underskotten är ställvis stora. Även om budgetarna för 2026 på riksnivå förutser ett överskott på cirka 500 miljoner euro, bedömer tre områden att resultatet fortfarande kommer uppvisa underskott. Enligt finansministeriets kalkyl över utgiftstrycket försämras välfärdsområdenas resultat också på riksnivå under ramåren när utgifterna ökar snabbare än inkomsterna.

Utskottet är oroat över hur starkt välfärdsområdenas ekonomi har differentierats och att denna utveckling väntas fortsätta. Planen för de offentliga finanserna lyfter fram att budgetutsikterna i områden med svag ekonomi är så strama att risken för ett behov av tilläggsfinansiering ökar. Samtidigt är de ekonomiska utsikterna i välfärdsområden med stark ekonomi mycket gynnsamma, och efter täckandet av underskotten har de under närmaste framtid inga betydande incitament att hålla kostnaderna nere. Differentieringen utmanar välfärdsområdenas finansieringsmodell och jämlikheten i fråga om befolkningens tjänster.

Utskottet betonar att incitamenten för att dämpa kostnadsökningen, förnya verksamheten och införa effektiva verksamhetssätt och metoder bör finnas kvar också i fortsättningen i alla välfärdsområden. För att förbättra kostnadseffektiviteten krävs det investeringar bland annat i förebyggande tjänster och förebyggande av sjukdomar. Man bör också satsa på vårdens genomslag bland annat genom att utnyttja och utveckla kvalitetsregisterverksamheten.

I planen för de offentliga finanserna konstateras det att finansieringen utifrån uppgifterna för 2025 har varit tillräcklig för att ordna lagstadgade tjänster på riksnivå⁸ Också enligt social- och hälsovårdsministeriets utredning⁹ kunde välfärdsområdena ordna de lagstadgade tjänsterna bättre än året innan, även om skillnaderna mellan områdena ökade. På grund av den knappa finansieringen och anpassningsbehovet ökar risken för otillräcklig finansiering och behov av tilläggsfinansiering under ramperioden. I likhet med social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 10/2026 rd) konstaterar finansutskottet att äventyrandet av lagstadgade tjänster inte är godtagbart inom något område. Å andra sidan anser utskottet i enlighet med förvaltningsutskottet (FvUU 11/

---

6 En måttligare kostnadsutveckling än väntat 2025 minskar efterhandsjusteringen. Efterhandsjusteringen är 891 miljoner euro, vilket är 382 miljoner euro mindre än 2026. Efterhandsjusteringsbeloppet ökar dock 2028–2029 jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna, eftersom områdenas kostnader beräknas öka 2026–2027 snabbare än vad som väntades våren 2025.

7 De föreslagna ändringarna i finansieringslagen (RP 56/2026 rd) minskar finansieringen av välfärdsområdena stegvis så att effekten 2030 är -425 miljoner euro. Ändringarna gäller beaktande av det ökade servicebehovet, övergångsutjämnningar och avslutande av den temporära höjningen av servicebehovet med 0,2 procentenheter redan 2028.

8 I Norra Karelen välfärdsområde har nivån på finansieringen ansetts äventyra genomförandet av tjänsterna och området har beviljats tilläggsfinansiering.

9 Utredning om hur välfärdsområdenas ansvar för ordnandet av social- och hälsovården uppfylldes 2025, social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2026:9.

Betänkande

2026 rd) att den behovsprövade tilläggsstiden för förlängning av perioden för täckande av underskott underlättar anpassningen av ekonomin inom flera områden och samtidigt tryggar ordnandet av tjänster.

Utskottet anser liksom i sina tidigare betänkanden (FiUB 6/2025 rd, FiUB 29/2025 rd) att det är viktigt att utveckla finansieringsmodellen för att den ska bli mer stabil, för att den områdesvisa finansieringen ska fördelas mer förutsägbart och långsiktigt än för närvarande och för att betydelsen av och incitamenten för främjandet av välfärd och hälsa ska stärkas.

Som en detalj fäster utskottet uppmärksamhet vid besparingen i de statliga ersättningarna för specialiseringsutbildning för personalen inom social- och hälsovården. Besparingen ökar till 25 miljoner euro 2027. I social- och hälsovårdsutskottets utlåtande (ShUU 10/2026 rd) granskas vikten av att trygga finansieringen av specialistläkarutbildningen.

Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomin försvagades ytterligare 2025, men i mindre utsträckning än vad som hade förutsetts i budgetarna. I bakgrunden inverkade särskilt den kraftiga ökningen av verksamhetskostnaderna och den svaga nedgången i skatteinkomsterna. År 2025 räckte årsbidraget till för att täcka avskrivningarna, men inte nettoinvesteringarna. Finansministeriet bedömer att årsbidraget ökar under ramperioden, men det räcker fortfarande inte till för att täcka investeringarna. Utöver investeringsbehoven ökar det ekonomiska trycket på kommunerna genom löneuppgörelser, ökade finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna och nedskärningar i den statliga finansieringen. Att regeringens tidsbegränsade sparåtgärder upphör förbättrar situationen i slutet av ramperioden. Men det råder en strukturell obalans mellan inkomster och utgifter i den kommunala ekonomin.

Kommunernas situation varierar och det kan skönjas både ekonomisk och funktionell differentiering. Utskottet upprepar sin oro över utvecklingen av differentieringen mellan kommunerna (FiUB 6/2025 rd, FiUB 29/2025 rd) och konstaterar att det ekonomiska handlingsutrymmet under ramperioden är snävt i såväl växande som krympande kommuner, om än delvis av olika orsaker. Bildningsväsendets andel av kommunernas nettodriftskostnader är cirka tre fjärdedelar. När åldersgrupperna barn och ungdomar blir mindre får kommunerna svårigheter framför allt med att ordna utbildningstjänster. Å andra sidan har städerna ett betydande investeringstryck. Utskottet betonar att strukturella reformer behövs för att få en bättre jämvikt mellan kommunernas uppgifter och finansiering och finna lösningar på differentieringsutvecklingen. Också kommunerna själva har en framträdande roll i att se över verksamheten.

Utskottet konstaterar att den kommunala ekonomin efter reformen av arbets- och näringstjänsterna och ändringarna i finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna har blivit mer beroende av den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen än tidigare. Även förvaltningsutskottet går in på frågan i sitt utlåtande (FvUU 11/2026 rd). Dessutom påverkar social- och hälsovårdsreformen fortfarande finansieringsmodellen för kommunerna. Utskottet anser det viktigt (såsom i FiUB 29/2025 rd) att statsandelssystemet reformeras så att det bättre motsvarar den nuvarande lägesbilden.

Betänkande

Statsunderstöden till kommunerna uppgår under ramperioden till 5,8–6,1 miljarder euro (enligt prinsnivån 2027), varav de kalkylerade statsandelarna utgör 4,8–5,0 miljarder euro. Regeringens beslut våren 2026 minskar kommunernas statsandelar netto i förhållande till den föregående planen för de offentliga finanserna. Statsandelen sänks också av att utgifterna för det grundläggande utkomststødet ökar. År 2027 ökar kommunernas finansieringsandel med cirka 120 miljoner euro jämfört med året innan. Enligt uppgift från finansministeriet stärker regeringens åtgärder under valperioden dock sammantaget den kommunala ekonomin.

Hållbar utveckling

De anslag som ingår i redogörelsen och som ska främja koldioxidneutralitet och grön omställning minskar under ramperioden från cirka 2,1 miljarder euro till cirka 1,6 miljarder euro. Utvecklingen påverkas särskilt av att støden för förnybar energi och energieffektivitet minskar och av att finansieringen av spårprojekt minskar. Utskottet anser det fortfarande viktigt (såsom i FiUB 6/2025 rd) att klimatlagens mål om klimatneutralitet senast 2035 förblir utgångspunkten för genomförandet av planen för de offentliga finanserna och att regeringen har åtagit sig att nå klimatlagens mål. FN-medlemsländernas gemensamma mål för hållbar utveckling fastställs i FN:s globala handlingsprogram Agenda 2030, som syftar till hållbar utveckling ur såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt perspektiv.

Utskottet ser det som väsentligt att uppnåendet av målen för hållbar utveckling bedöms övergripande och att konsekvenserna av anslag och skattelösningar för klimatneutralitet, biologisk mångfald och social hållbarhet bedöms konsekvent. Utöver kostnadseffektiviteten är det också nödvändigt att granska de risker och långsiktiga kostnader som kan uppstå om målen inte nås.

Utskottet lyfter dessutom fram den sociala hållbarheten och anser det viktigt att regeringen fäster särskild uppmärksamhet vid situationen för de mest utsatta, såsom de ekonomiskt mest utsatta befolkningsgrupperna samt barn och äldre. Det är till exempel viktigt att följa upp de sammantagna konsekvenserna av ändringarna i den sociala tryggheten för individers och familjers försörjning, sysselsättning och välfärd och vid behov vidta åtgärder för att utveckla systemet och i synnerhet minska fattigdomen bland barnfamiljer (se även ShUU 10/2026 rd). Å andra sidan är det viktigt att notera att man genom ändringarna har strävat efter att förenkla den sociala tryggheten, göra arbete mer attraktivt som den primära utkomstformen och främja en ändamålsenlig inriktning av stødet. När det gäller främjande av jämställdhet och likabehandling hänvisar utskottet till arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande (AjUU 7/2026 rd).

Statens finansiella åtaganden och risker

De största delområdena av statens åtaganden vid utgången av 2025 var statsskulden (188 miljarder euro), pensionsansvaret (138 miljarder euro) samt statsborgen och statsgarantierna (73 miljarder euro).

Den långvariga, konjunkturoberoende och kontinuerliga ökningen av statens ansvar har minskat statens förmåga att bära risker och begränsat handlingsutrymmet i lågkonjunkturer och krissituationer. Den ökande statsskulden ökar ränteutgifterna, vilket i sin tur ökar underskottet i

Betänkande

statsfinanserna och ytterligare påskyndar skuldsättningen. Ränteutgifterna beräknas stiga från 4,1 miljarder euro till 6,3 miljarder euro under ramperioden, vilket motsvarar över en tredjedel av underskottet i statsfinanserna 2030. Utskottet betonar att man under dessa omständigheter noggrant måste bevaka hur uppdaterad lånehanteringsstrategin är.

Utskottet noterar att ökningen av statens ansvar är oroväckande och att de kostnader som uppstår om ansvaren realiseras kan bli en betydande belastning. Också risken för att statens upplåning försvåras och priset på den stiger har ökat. Kreditvärderingsinstitutens bedömningar av försämrade utsikter för Finlands ekonomi (såsom S&P:s rapport den 27 april 2026) måste ses som en allvarlig varning. De ekonomiska beslut som är bindande för staten och uppföljningen av ansvaren samt de risker som de medför måste bedömas noggrannare än tidigare.

Utskottet fäster uppmärksamhet inte bara vid statens skuldsättning utan också vid välfärdsområdenas och kommunernas skuldnivå. Åtgärder som syftar till balans i de offentliga finanserna är nödvändiga för att hantera ansvaret inom hela den offentliga ekonomin.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 3/2026 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Betänkande

Helsingfors 2.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Saara Hyrkkö gröna
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Aki Lindén sd
medlem Mika Lintilä cent
medlem Minna Reijonen saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Joona Räsänen sd
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Saku Nikkanen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Mari Nuutila
utskottsråd Jonna Berghäll.

Betänkande Reservation 1

Reservation 1 /sd

Motivering

Regeringens plan för de offentliga finanserna uppfyller varken EU:s finanspolitiska regler eller den parlamentariska finanspolitiska överenskommelsen

Majoriteten i finansutskottet föreslår att riksdagen inte ska ha något att anmärka med anledning av planen för de offentliga finanserna. Socialdemokratiska utskottsgruppen kan inte ansluta sig till denna bedömning.

Planen för de offentliga finanserna för 2027—2030 är i sin föreliggande form inte en trovärdig helhet och motsvarar varken den korrigerande nettoutgiftsbana som EU har fastställt för Finland eller den parlamentariska finanspolitiska överenskommelsen. Finland har placerats i förfarandet vid alltför stora underskott, och den korrigerande nettoutgiftsbana som anvisats Finland gäller åren 2026—2028. Enligt utkastet till betänkande bedöms det redan föreligga en risk för avvikelse år 2027. Detta innebär att den plan för de offentliga finanserna som regeringen har lagt fram i sig inte ger tillräcklig säkerhet för att Finland iakttar sina finanspolitiska skyldigheter inom EU.

Problemet kan inte betraktas som tekniskt. Det handlar om ett misslyckande i regeringens ekonomiska politik. Regeringen har som mål satt att hejda ökningen av skuldkvoten, minska underskottet i de offentliga finanserna till högst en procent av BNP samt avsevärt höja sysselsättningsgraden. Dessa mål kommer inte att uppnås. De finanspolitiska målen för den pågående valperioden i fråga om skuldsättningsutvecklingen och underskottet i de offentliga finanserna kommer inte att nås.

Regeringens plan för de offentliga finanserna är således inom sig motsägelsefull: den identifierar allvaret i skuldsättningen och de begränsningar som EU ställer, men presenterar inte en trovärdig väg för att uppfylla dem.

Misslyckandet i sysselsättningspolitiken är en central orsak till försämringen av de offentliga finanserna

Finlands offentliga finanser har i väsentlig grad försvagats till följd av regeringens misslyckande i sysselsättnings- och ekonomisk politik. Sysselsättningen påverkar snabbt och kraftigt de offentliga finanserna genom skatteinkomster, utgifter för den sociala tryggheten och behovet av tjänster.

Regeringen har motiverat många av sina nedskärningar i den sociala tryggheten, anställningsvillkoren och arbetslöshetsförmånerna med att de skulle öka sysselsättningen. Enligt utkastet till finansutskottets betänkande beräknas de sysselsättningsåtgärder som regeringen redan har genomfört på längre sikt strukturellt stärka sysselsättningen med cirka 105 000 personer och de offentliga finanserna med cirka 2,5 miljarder euro. Dessa effekter har dock inte realiserats under regeringsperioden och inte heller under perioden för den nu presenterade planen för de offentliga finanserna. Tvärtom har sysselsättningen försämrats och arbetslösheten ökat.

Betänkande Reservation 1

Sysselsättningsunderskottet uppgår inte bara till de 100 000 fler sysselsatta som regeringen har utlovat, eftersom sysselsättningen har minskat från utgångsnivån i början av regeringsperioden. Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning fanns det 2 680 000 sysselsatta i maj 2023, medan det enligt den senaste publicerade uppgiften i april 2026 fanns 2 559 000 sysselsatta. Antalet sysselsatta har således minskat med cirka 121 000 personer. När detta kombineras med regeringens mål om cirka 100 000 fler sysselsatta uppgår sysselsättningsunderskottet i förhållande till regeringens eget mål redan till cirka 220 000 personer.

Detsamma framgår av arbetslösheten. Enligt Statistikcentralen fanns det 266 000 arbetslösa i maj 2023 och trendsiffran för arbetslösheten var 6,9 procent. I april 2026 var antalet arbetslösa 336 000 och trendsiffran för arbetslösheten 10,6 procent. Antalet arbetslösa har ökat med cirka 70 000 personer och i arbetslöshetstrenden med 3,7 procentenheter. Enligt arbets- och näringsministeriets uppgifter har utvecklingen varit ännu dystrare.

Om regeringen hade nått sitt eget sysselsättningsmål skulle läget i de offentliga finanserna enligt regeringens egna konsekvensbedömningar vara över fyra miljarder euro starkare. Misslyckandet i regeringens sysselsättningspolitik syns direkt i lägre skatteintäkter, högre arbetslöshetsutgifter, svagare efterfrågan och ett ökat behov av snabba anpassningsåtgärder.

Anpassningen har varit orättvist fördelad och har minskat konsumtionsefterfrågan

Regeringens anpassningsåtgärder har riktats på ett sätt som är både socialt orättvist och dåligt riktat ur ett finanspolitiskt perspektiv. Nedskärningarna har i hög grad drabbat låginkomsttagare, arbetslösa, barnfamiljer, sjuka, personer med funktionsnedsättning och människor som behöver mycket service.

Regeringens nedskärningar i den sociala tryggheten har inte löst sysselsättningsproblemet, men de har försämrat köpkraften hos låginkomsttagare och därmed den inhemska konsumtionsefterfrågan samt ökat osäkerheten i samhället. Nedskärningarna har drabbat grupper som använder en stor del av sina inkomster till nödvändig konsumtion. Varje euro som skärs bort kommer snabbt att märkas i efterfrågan i handeln, tjänstesektorn och de lokala ekonomierna. I den avvikande mening som ingår i social- och hälsovårdsutskottets utlåtande har SDP betonat att nedskärningarna i social trygghet och tjänster ökar ojämlikheten och kan öka kostnaderna på längre sikt när människor styrs till tyngre och dyrare tjänster.

I den avvikande meningen beskriver vi utförligt hur regeringens anpassningsåtgärder inom social- och hälsovårdstjänsterna, välfärdsområdena och den sociala tryggheten försämrar tillgången till tjänster och kan öka kostnaderna på längre sikt. Finansieringen av välfärdsområdena motsvarar inte kostnads- och servicebehovet, och det ständiga spartrycket tvingar områdena att skära ner just på de förebyggande och tidiga stödtjänsterna. Det är kortsiktigt, både mänskligt och ekonomiskt.

Samtidigt har regeringen gett stora skattelättnader till dem som tjänar mest pengar och har de högsta inkomsterna. De flesta lättnaderna i beskattningen av arbete gynnar höginkomsttagare, vars marginella konsumtionsbenägenhet är lägre än låginkomsttagarnas. På så sätt har regeringen

Betänkande Reservation 1

försämrat de offentliga finanserna på ett sätt som har en svag inverkan på den inhemska efterfrågan.

Sänkningen av samfundsskatten från 20 till 18 procent är särskilt problematisk. Samfundsskattesatsen är redan konkurrenskraftig i nordisk jämförelse. I den avvikande mening som ingår i ekonomiutskottets utlåtande konstaterar SDP att sänkningen innebär en årlig skatteförlust på nästan en miljard euro utan trovärdiga bevis för motsvarande tillväxt. Sänkningen ökar det permanenta anpassningsbehovet, trots att regeringen i stället borde stärka skattebasen och välja åtgärder som har bättre tillväxteffekter i förhållande till kostnaderna.

Samtidigt avstår regeringen från att använda mindre skadliga och mer rättvisa sätt att stärka inkomstunderlaget. En reform av beskattningen av utdelningar från icke-noterade företag skulle vara ett effektivare och mer rättvist sätt att stärka de offentliga finanserna än en sänkning av samfundsskatten. Den nuvarande skattemodellen för onoterade företag är internationellt sett exceptionellt fördelaktig och uppmuntrar delvis till passiva investeringar i tillgångar i stället för till investeringar som stärker produktiviteten och tillväxten.

Regeringens försummelser överlåter ansvaret på nästa regering

Regeringens misslyckande har lett till en situation där nästa regering tvingas vidta omedelbara anpassningsåtgärder på cirka 2,7 miljarder euro med en mycket brådsåkande tidsplan redan under sitt första budgetår. Detta beror på att regeringen inte i tid har lagt fram en trovärdig plan för att hålla sig inom EU:s nettoutgiftsbana och inte har korrigerat det offentliga underskottet på ett hållbart sätt.

Regeringens ansvar sträcker sig längre än till att inte uppnå sina egna mål. Allvarligare är att regeringen genom sin passivitet förminskar nästa regerings handlingsutrymme. Om nödvändiga åtgärder inte vidtas i tid kommer nästa regering att tvingas tillgripa åtgärder som ger snabba resultat, även om de inte är optimala på lång sikt.

Det är oansvarigt. De offentliga finanserna måste förvaltas på ett långsiktigt och förutsägbart sätt. Nu har regeringen först försvagat de offentliga finanserna genom dyra och ineffektiva skattesänkningar, misslyckats med sysselsättningsmålet och riktat nedskärningarna på ett sätt som försvagat den inhemska efterfrågan. Detta innebär att nästa regering kommer att få genomföra korrigeringen i en betydligt svårare situation.

Åtgärderna för att stödja tillväxten har vidtagits för sent och med fel betoning

Regeringen hävdar ständigt att oppositionen inte lägger fram några alternativ. Det stämmer inte. Många av de tillväxtåtgärder som regeringen presenterade i ramförhandlingarna är sådana som SDP har föreslagit redan tidigare. Problemet är att regeringen har tagit tag i dem alldeles för sent.

Detta är särskilt tydligt inom byggsektorn. I vår avvikande mening till miljöutskottets utlåtande konstaterar vi att konjunkturen för bostadsbyggande är exceptionellt svag, att nyproduktionen av bostäder ligger långt under det långsiktiga behovet och att antalet färdigställda bostäder har sjunkit till 1950-talets nivå. Regeringen har skurit ned på den statligt subventionerade

Betänkande Reservation 1

bostadsproduktionen och avskaffat bostadspolitiska instrument just när statens kontracykliska roll skulle ha varit som viktigast.

När det gäller byggsektorn är regeringen minst tre år försenad. Om man i tid hade främjat kontracykliska åtgärder, överkomliga bostäder, renovering och energieffektivitetsinvesteringar skulle man ha kunnat stödja sysselsättningen, förhindra att kapacitet går förlorad och stärka städernas tillväxtvillkor. Nu vidtas vissa åtgärder först när skadan för sysselsättningen, företagen och de offentliga finanserna redan till stor del har inträffat.

Samma problem syns i trafik-, klimat-, natur- och FoUI-politiken. I vår avvikande mening till kommunikationsutskottets utlåtande beskriver vi hur regeringen samtidigt skär i basunderhållet av transportinfrastrukturen och utökar det tidsbegränsade investeringsprogrammet med utvalda projekt. I vår avvikande mening till miljöutskottets utlåtande understryker vi att man inte tar itu med finansieringsunderskotten för klimat- och miljöåtgärder, trots att förseningarna kommer att öka de framtida kostnaderna. I den avvikande meningen i ekonomiutskottets utlåtande konstateras att nedskärningarna i finansieringen av forskning, utveckling och innovation och i den nationella motfinansieringen av EU-projekt försämrar Finlands möjligheter att få EU:s FoUI-finansiering och att skapa en hävstång för privata investeringar.

Tillväxtpolitikens trovärdighet skapas inte av enskilda åtgärder som vidtas i slutet av en valperiod. Det krävs en konsekvent strategi som stärker de offentliga finanserna på ett sätt som stöder sysselsättning, investeringar, kompetens och produktivitet.

SDP:s alternativ stärker den offentliga ekonomin på ett mer rättvist och trovärdigt sätt

SDP anser att de offentliga finanserna måste stärkas. Det behövs anpassning, men den måste vara rättvis, gynna tillväxten och vara trovärdig i förhållande till EU:s nettoutgiftsbana. Regeringens linje misslyckas på alla dessa punkter.

I SDP:s alternativ stärks de offentliga finanserna genom rättvisa skatteåtgärder och genom att anpassningen riktas på ett sätt som belastar låginkomsttagarnas konsumtionsefterfrågan, sysselsättning och nödvändiga tjänster så lite som möjligt.

SDP har under den innevarande valperioden konsekvent presenterat alternativ och ersättande åtgärder för de regeringsåtgärder som partiet motsatt sig. Som exempel på åtgärder som SDP föreslår och som kan genomföras omedelbart kan nämnas:

Återtagande av sänkningen av samfundsskatten. Sänkningen är en dyr och osäker tillväxtåtgärd. Att dra tillbaka den skulle stärka de offentliga finanserna avsevärt och minska behovet av att rikta nedskärningar mot tjänster och låginkomsttagare. Finlands nuvarande samfundsskattesats är redan konkurrenskraftig i förhållande till de viktigaste jämförelseländerna.

Reformera beskattningen av onoterade företag. Den nuvarande modellen för beskattning av utdelningar från icke-noterade företag är internationellt sett exceptionellt förmånlig och styr till viss del till att placera tillgångar i lågriskobjekt. En skattereform kan stärka de offentliga

Betänkande Reservation 1

finanserna utan att inhemsk efterfrågan påverkas lika negativt som av nedskärningar för låginkomsttagare.

Vi avskaffar ineffektiva FPA-ersättningar och håller klientavgifterna på en rimlig nivå så att fördröjningar i uppsökandet av vård inte ökar de framtida kostnaderna och vi skär i företagsstöden med tonvikt på bevarande och miljöskadliga stöd. SDP har också föreslagit att jordbruksstödet till icke-produktiva gårdar ska ses över, att stödet för hemvård ska reformeras och att kostnaderna för arbetsoförmåga och sjukfrånvaro ska minskas.

Denna helhet skulle stärka de offentliga finanserna snabbare och rättvisare än den linje som regeringen föreslagit. Den skulle också bättre uppfylla EU:s krav på nettoutgiftsbana, eftersom åtgärderna skulle ha en direkt inverkan på saldot i de offentliga finanserna. Samtidigt skulle den minska behovet av att fortsätta på den väg som regeringen har valt, där finansieringen av tjänsterna försvagas, köpkraften för låginkomsttagare skärs ned och tillväxtförutsättningarna försämras.

SDP:s alternativ bygger inte på att avvisa anpassningen, utan på att genomföra den på ett mer rättvist sätt och på att stärka tillväxten och sysselsättningen. De offentliga finanserna kan stabiliseras på ett sätt som stöder sysselsättningen, skyddar välfärdsstatens kärna och stärker förutsättningarna för tillväxt. Den plan för de offentliga finanserna som regeringen har lagt fram gör inte det.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen en ny bedömning av förhållandet mellan planen för de offentliga finanserna och den korrigerande nettoutgiftsbana som EU fastställt för Finland.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett alternativt anpassningspaket som stärker den offentliga ekonomin på ett rättvist sätt, håller samfundsskatten oförändrad, stärker skattebasen och tryggar tillväxten, sysselsättningen och välfärdsstatens kärnfunktioner.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen med förslag till åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten och förbättra incitamenten för deltidsarbete, inklusive återinförande av skyddade belopp i utkomstskyddet för arbetslösa och i bostadsbidraget.*

**Betänkande
Reservation 1**

4. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition med åtgärder för att förbättra små företags verksamhetsförutsättningar och möjligheter att anställa den första arbetstagaren.

5. Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar tillgången till vård genom att återställa vårdgarantin till 14 dygn och avstår från de mest skadliga höjningarna av klientavgifterna inom hälso- och sjukvården.

6. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från att favorisera den privata hälsovården.

Helsingfors 2.6.2026

Joona Räsänen sd
Seppo Eskelinen sd
Aki Lindén sd
Pia Viitanen sd
Saku Nikkanen sd

Betänkande Reservation 2

Reservation 2 /cent

Motivering

Regeringens resultattavla för ekonomi- och sysselsättningspolitiken är en enda lång rad av misslyckanden

Finland har lidit av ett kroniskt tillväxtunderskott i över femton år redan. Det beror på den svaga produktivitetsutvecklingen, de låga investeringarna och bristen på kompetent arbetskraft. Statsminister Orpos regering har misslyckats i alla viktiga mål som den ställt för ekonomin. I planen för de offentliga finanserna uppger regeringen att den i regeringsprogrammet ställt upp följande centrala mål för den ekonomiska politiken och finanspolitiken:

För det första hade regeringsprogrammet som mål att skuldkvoten i de offentliga finanserna skulle stabiliseras och därefter vändas i en riktning som ur ett valperiodsövergripande perspektiv är permanent nedåtgående. Det långsiktiga målet är en ekonomisk tillväxt och en skuldsättning i förhållande till bruttonationalprodukten som ligger på nordisk nivå.

I utgångsläget under andra kvartalet 2023 var skuldkvoten i de offentliga finanserna 74,6 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Enligt finansministeriets prognos kommer skuldkvoten år 2027 att vara hela 92,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Skuldkvoten har inte stabiliserats. Enligt prognosen skulle skuldkvoten fortsätta att öka och vara 99 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2030. Vid en granskning över valperioderna har skuldkvoten alltså inte vänt i en permanent nedåtgående riktning.

För det andra hade regeringsprogrammet som mål att saldot i de offentliga finanserna ska förbättras så att underskottet inom denna valperiod, det vill säga senast 2027, är högst en procent av bruttonationalprodukten.

Enligt finansministeriets prognos kommer underskottet i de offentliga finanserna 2027 att vara 4,6 procent av bruttonationalprodukten. Avståndet till målet är 10,8 miljarder euro.

Det tredje målet i regeringsprogrammet var att genom sysselsättnings- och tillväxtåtgärder eftersträva 100 000 nya sysselsatta. Målet på längre sikt är att höja sysselsättningsgraden till 80 procent.

Mätt med en säsongs- och slumpvariationsrensad tidsserie är antalet sysselsatta enligt de senaste statistikuppgifterna 55 000 färre än i början av regeringsperioden i juni 2023.

Sysselsättningsgraden (bland 15—64-åringar) var 73,6 procent 2023. Prognosen för sysselsättningsgraden 2027 är 71,4 procent. Sysselsättningsgraden förutspås alltså vara lägre i slutet av valperioden än i början av valperioden. I finansministeriets prognos förutspås sysselsättningsgraden öka till 72,8 procent före 2030, men också då ligger den klart under utgångsnivån 2023.

Betänkande Reservation 2

Det fjärde målet i regeringsprogrammet var att sysselsättnings- och tillväxtåtgärder i kombination med direkta anpassningsåtgärder skulle skapa förutsättningar för en balansering av de offentliga finanserna år 2031.

Enligt prognosen är underskottet i de offentliga finanserna fortfarande 4,4 procent 2030. I euro innebär detta i stället för balans en ytterligare skuld på nästan 15 miljarder euro per år i de offentliga finanserna.

Utöver yttre orsaker som inte beror på regeringen har regeringens egen politik påverkat situationen. Centern har under hela valperioden föreslagit alternativ där man vid sidan av anpassningsåtgärderna också skulle ha vidtagit tillväxtåtgärder.

Våren 2026 befinner vi oss fortfarande i en situation där både vanliga människors och företagares förtroende för framtiden är lågt. Människornas farhågor om att de offentliga finanserna och den egna ekonomin ska kollapsa är verklig. Företagen litar inte på tillväxt.

Till följd av den av samlingspartiet ledda regeringens politik har arbetslösheten, antalet konkurser och statsskulden ökat. Den ekonomiska tillväxten har i genomsnitt varit svag under valperioden.

Centerns recept för tillväxt är: planerad i Finland, tillverkad i Finland och ägd i Finland. Finland behöver starkare tillväxtutsikter. Målet bör åtminstone vara att fördubbla tillväxten jämfört med prognosen.

Vi måste återställa förtroendet för ekonomin. Atmosfären och verksamhetsmiljön bör vara stabila och förutsägbara. Nu är det inte så. Regeringen har valt en instabilare väg. Tidigare hade Finland den fördelen att den politiska risken var liten, men så är det inte längre.

Finlands förutsägbarhet som investeringsobjekt har försvagats betydligt under valperioden. Skattepolitiken har blivit helt oförutsägbar.

Regeringens plan skulle leda till en extra skuld på 64 miljarder euro fram till 2030

Samtidigt som regeringen ansöker om fullmakt av riksdagen för en omfattande höjning av skuldtaket har regeringen lämnat riksdagen en plan för de offentliga finanserna 2027–2030. I planen för de offentliga finanserna släpper man i praktiken taget om den skuldbroms som behövs för nästa valperiod.

Under Samlingspartiets ledning visar regeringspartierna inte något som helst engagemang för skuldbromsen. I stället överlåter regeringen den här frågan på nästa regering.

Enligt planen för de offentliga finanserna ska staten ta upp mer lån på sammanlagt 64 miljarder euro 2027–2030. I praktiken kommer också det nya skuldtaket att nås i slutet av nästa valperiod, om regeringen Orpos planer genomförs.

Om också det nya skuldtaket nås om några år, skulle finländarna redan ha en statsskuld på cirka 50 000 euro per person.

Betänkande Reservation 2

Finland behöver positiva framtidsutsikter som stärker tilliten.

Centern föreslog före ramförhandlingarna för regeringen ett åtgärds paket för att stärka arbetet, säkerheten och framtidstron. Regeringen tog delvis fasta på Centerns åtgärder, men bara delvis. Dessutom borde åtgärder ha vidtagits långt tidigare under regeringsperioden.

1) Arbete snabbt — genom att bygga, reparera och uppmuntra

Centern föreslog att husbolagen skulle få ett reparationsunderstöd på 10 procent. Regeringen beslutade som en åtgärd att rikta ett tidsbundet program för statligt stöd till energirenoveringar och saneringar (110 miljoner euro). I likhet med Centern har regeringen som mål att få till stånd en ökning på över en miljard euro för reparationsbyggande. Samtidigt utvecklas statsborgen för ombyggnadslån för husbolagslån och regleringen lindras.

Det hade dock behövts även andra åtgärder inom byggbranschen. Centern skulle ha inlett ett program för reparation av mögelskolor och offentliga byggnader samt ett reparationsprogram för bastrafikledshållning, broar, spår och enskilda vägar. Däremot gör regeringen som ett led i ersättande sparåtgärder en nivånedskärning på 30 miljoner euro i bastrafikledshållningen och en minskning på 38,5 miljoner euro från och med 2028. Det kommer att ytterligare öka det eftersatta underhållet av vägar och järnvägar.

Centern skulle ha återställt villkoren för hushållsavdraget till den nivå som gällde 2024 och samtidigt fördubblat maximibeloppet av avdragsrätten för ensamboende och ensamförsörjare. Regeringen nöjde sig med att för viss tid jämka den tidigare försämringen av hushållsavdraget.

Centern vill påskynda bostadshandeln genom att slopa överlåtelseskatten för viss tid. Regeringen gör ingenting i frågan. Däremot har regeringen kritiserat Centern för att ett sådant inspel stör bostadshandeln. Nu har Samlingspartiet dock i sitt eget målprogram satt som mål att slopa överlåtelseskatten. Man bör fråga sig varför Samlingspartiet inte har genomfört detta medan det nu är vid makten, då bostadsmarknaden uppenbarligen hade behövt en förändring som skulle ha satt igång marknaden.

Centern har länge föreslagit att ett försök med en särskild ekonomisk zon i östra Finland ska inledas. Nu har regeringen lovat att den som ett led i genomförandet av programmet för östra Finland enligt regeringsprogrammet börjar bereda ett lagstiftningsprojekt om ett temporärt försök med särskilda ekonomiska zoner. Det är bra att regeringen äntligen har vaknat upp för att agera i frågan. Regeringen bör påskynda beredningen så att ärendet hinner behandlas ännu under denna valperiod.

På olika håll i Finland kunde man snabbt inleda ett byggprojekt som medför arbete, om man kunde avstå från det dyra enskilda projektet om entimmeståget till Åbo, men nu har regeringen gjort det till en prestigefråga som måste fås igenom till vilket pris som helst.

Betänkande Reservation 2

2) Trygga vardagen – lindring av den akuta kostnadskrisen. Centern skulle svara på kostnadskrisen inom transportbranschen och jordbruket och bland dem som behöver bil i sitt arbete genom ett tidsbundet stödprogram.

Som svar på kostnadskrisen har Centern föreslagit temporär fastighetsskattefrihet för jordbruket. Regeringen gör det inte. Däremot genomför regeringen Centerns andra förslag, det vill säga höjningen av energiskatteåterbäringen för 2026 och 2027.

Centern skulle snabbt ta i bruk yrkesdiesel och förundras över att regeringen inte har lyckats genomföra det under valperioden och håller på att skjuta upp ikraftträdandet till 2028.

Centern har föreslagit att övergången till bioenergi och biogas samt slopande av oljeuppvärmning påskyndas. Som regeringens åtgärd nämns biogas i protokollen från ramförhandlingarna: ”Utfasningen av fossila råvaror och återvinningen av näringsämnen främjas genom satsningar på att stärka biogasproduktionen. Ministerarbetsgruppen för ren energi, miljö och försörjningsberedskap inleder en utredning om åtgärder som främjar biogasproduktionen våren 2026 med beaktande av de ekonomiska ramvillkoren.” Hittills har regeringen främst försvårat främjandet av biogas, inte påskyndat det. Hoppas att regeringen nu verkligen tar tag i frågan.

Centern påpekar att man redan i regeringsprogrammet lovade främja utvecklingen och inledandet av biogasproduktion samt en mångsidig användning av biogas. För att det här ska lyckas behövs på en och samma gång åtgärder för att främja både produktionen och användningen av biogas.

Det är väsentligt att regeringen ser till att vi verkligen kan genomföra nya investeringar i biogasanläggningar och återvinningsgödsel i Finland. Centern har efterlyst en samlad bedömning av biogasproduktionen och användningen av biogas. Det förutsätter samarbete mellan olika ministerier (JSM, ANM, MM, KM, FM). Den övergripande samordningen mellan förvaltningsområdena bör stärkas. För närvarande ser det ut som om den saknas helt.

Vi är bekymrade över att tillståndsprocesserna för investeringar i förnybar energi inte kommer att påskyndas på det sätt som regeringen eftersträvar, utan det förutsätts även i fortsättningen att nya energiproducerande anläggningar tillämpar ett dyrt flerstegsförfarande enligt miljöskyddslagen. De åtgärder som regeringen bereder skapar snarare osäkerhet i investeringsmiljön för rena energikällor.

Ändringen av infrastrukturförordningen försvagade incitamenten att övergå till biogas, eftersom tankstationerna för biogas i viss mån började omfattas av de minimis-stöd. Det hade varit viktigt att ha kvar teknikneutraliteten och inte stödja ett enskilt drivmedel separat. Det är känt att tankstationerna fortfarande är för få framför allt i östra och norra Finland. Dessutom har regeringen infört nya administrativa skyldigheter för biogas, bland annat en skyldighet att verifiera hållbarheten, som ökar kostnaderna och inte förbättrar förutsättningarna för biogasinvesteringar.

Regeringens tidigare beslut att sänka tillägsskyldigheten inom distributionsskyldigheten bidrar till att öka osäkerheten inom biogasproduktionen. Investeringsmiljön ser inte attraktiv ut. En

Betänkande Reservation 2

politik som strider mot löftena är skadlig såväl med tanke på utvecklingen av marknaden för hållbara bränslen som med tanke på försörjningsberedskapen.

Centern uttrycker oro över hur regeringens beslut att införa utsläppshandel inom transportsektorn redan 2027 i stället för 2031 kommer att påverka drivmedelspriserna. Dessutom är det ett orosmoment hur producenterna kommer att kompenseras för det nationella beslutet att utvidga utsläppshandeln till att gälla jord- och skogsbruket. Centern förutsätter full kompensation för regeringens olyckliga nationella beslut som orsakar merkostnader. Regeringen har fortfarande inte kommit med ett tillräckligt svar på detta.

Centern har länge krävt att torvens roll i försörjningsberedskapen tryggas. I protokollet från ramförhandlingarna finns ett avsnitt om försörjningsberedskapen i fråga om energitorv:

”Arbets- och näringsministeriet bereder en stödmodell för att säkerställa tillräcklig tillgång till och leveranssäkerhet för energi också vintertid. Stödet ska bland annat möjliggöra byggande av biogasdrivna gasturbiner och fortsatt drift av kraftvärmeverk som drivs med biobränslen.

Regeringen beslutar att förlänga säkerhetsupplagringen av torv till 2030. Tillgången till inhemsk och försörjningssäker energi i olika situationer och Försörjningsberedskapscentralens tillräckliga finansiering för att säkerställa detta tryggas.”

Dessa är motiverade åtgärder, men det är nog överdrivet att tala om någon upprättelse för torv, eftersom den enda konkreta åtgärden är ett löfte om att fortsätta säkerhetsupplagringen av torv som inleddes under förra valperioden fram till 2030 i stället för 2028.

Trots att regeringen under försörjningsberedskapen för energitorv har skrivit in byggande av biogasdrivna gasturbiner och fortsatt drift av kraftvärmeverk som drivs med biobränslen (kraftvärmeproduktion), är det oklart hur detta skulle ha någonting att göra med just torvproduktionen.

Nu råder det stor förvirring inom torvsektorn om vilka åtgärder regeringen i själva verket vidtar och vilka inte. Regeringen bör förtydliga sin kommunikation och vara ärlig.

3) Framtidsstro för unga

Centern har föreslagit ett garantiarbete för unga som finansieras med utgifter för utkomstskydd för arbetslösa för unga och kommunernas så kallade bötesavgifter. Pengarna skulle hellre användas för att främja sysselsättningen än för arbetslöshet. Regeringen gör mindre förbättringar i sin egen sysselsättningsedel, som den inte heller hittills har fått att fungera.

Centern anser att allt arbete bör vara lönsamt och att det därför är viktigt att återinföra det skyddade beloppet i utkomstskyddet för arbetslösa. Regeringen har fortfarande inte gått med på det.

Betänkande Reservation 2

Människors arbetsförmåga bör också främjas och stärkas. Psykisk ohälsa är för närvarande en central faktor särskilt vid långvarig sjukfrånvaro bland unga. Regeringen fortsätter dock att skära ned på social- och hälsovårdstjänsterna och frivilligorganisationerna.

Transport och kommunikation

Utifrån planen för de offentliga finanserna 2027–2030 är arvet från regeringens trafikledspolitik till nästa regering tragiskt med tanke på en stabil, förutsägbar och långsiktig trafikledspolitik. Programmet Trafik 12 gick miste om sin finansieringsbas.

Utifrån utskottets sakkunnigutfrågning förbigick regeringen finansieringsbehoven för den riksomfattande trafiksystemplanen för 2026–2037 (Trafik 12), som riksdagen nyligen enhälligt godkände i enlighet med propositionen. Enligt sakkunnigutfrågningen är det inte möjligt att genomföra planen med de resurser som föreslås i planen för de offentliga finanserna.

Orsakerna till problemen hänför sig till regeringens kortsiktiga sätt att bedriva trafikledspolitik. Den har i sitt program grundat sin trafikledspolitik på ett investeringsprogram som finansieras med inkomster från försäljning av statlig egendom. Det exceptionellt stora programmet på 4 miljarder euro har redan ökat till 4,7 miljarder euro. Samtidigt har regeringen skurit ner på den långsiktiga ramfinansieringen av trafiklederna.

Den negativa utvecklingen håller på att bli verklighet under den kommande ramperioden 2027–2030. Finansieringsnivån för basunderhållet av transportinfrastrukturen är på väg att falla kraftigt och abrupt. Enligt rambeslutet kommer det årliga anslaget för basunderhållet under ramperioden att ligga på cirka 1,27–1,24 miljarder euro, medan finansieringen 2024–2026 genom tilläggen i regeringens temporära investeringsprogram har varit 1,43–1,61 miljarder euro per år. I början av ramperioden faller en betydande tilläggsatsning som bygger på investeringsprogrammet bort, inklusive resurser för att åtgärda eftersatt underhåll på sammanlagt upp till 568 miljoner euro.

Den kommande tydliga minskningen av finansieringen av basunderhållet står i uppenbar konflikt med det faktiska behovet av underhåll av trafikledsnätet, utvecklingen av trafikmängderna samt kraven på säkerhet och försörjningsberedskap. Enligt den riksomfattande planen Trafik 12 bör finansieringsnivån för basunderhållet stegvis höjas med cirka 460 miljoner euro i nivåhöjning fram till 2030. Gapet mellan rambeslutet och planen Trafik 12 är cirka 500 miljoner euro på 2030 års nivå, vilket innebär en väsentlig avvikelser från de parlamentariskt nyligen godkända målen. Regeringen struntade i sin egen proposition och den finansieringsplan som riksdagen godkände.

Ur trafiksystemets synvinkel kommer bristen på finansiering att synas som ett hinder för planmässigt underhåll. När underhåll och små kostnadseffektiva förbättringsåtgärder måste skjutas upp försämras vägarnas, banornas och farledernas skick och riskerna för störningar ökar. Det eftersatta underhållet av trafikledsnätet uppgår redan nu till cirka 4,3 miljarder euro. I fråga om vägnätet uppgår det till cirka 2,7 miljarder euro och i fråga om bannätet till cirka 1,6 miljarder euro. Enligt Trafikledsverkets uppskattning kommer det eftersatta underhållet med en årlig finansieringsnivå på cirka 1,26 miljarder euro före utgången av ramperioden att öka till mer än 5 miljarder euro, vilket skjuter kostnaderna på framtiden och gör nödvändiga reparationer allt dyrare.

Betänkande Reservation 2

Den knappa finansieringen försvagar också kraftigt planmässigheten i utvecklingen av trafiksystemet. De temporära tilläggsåtgångarna har fokuserat på regeringens investeringsprogram, som efter regeringens beslut uppgår till cirka 4,7 miljarder euro. Av anslaget riktas uppskattningsvis hela 2,2 miljarder euro till ramperioden 2027–2030. Av detta finansieras endast cirka 0,3 miljarder euro inom den egentliga ramen och resten huvudsakligen genom finansieringsarrangemang utanför ramen. I praktiken har regeringen konsumerat trafikledsfinansieringen också för nästa regering.

Regeringens trick med det kortvariga och exceptionellt stora investeringsprogrammet i kombination med den nedskurna långsiktiga ramfinansieringen leder till att trafikledsfinansieringen sjunker till en lägre nivå än i början av valperioden utan att problemen med trafikledsnätets skick eller höjningen av kostnadsnivån har underlättats. Detta kommer att försvåra etappindelningen, planeringen och ett effektivt genomförande av projekt samt urholka trovärdigheten för planen Trafik 12.

Enligt sakkunnigutfrågningen är utvecklingen oroväckande också med tanke på försörjningsberedskapen och den övergripande säkerheten. Inom ramen för basunderhållet av transportinfrastruktur planeras också projekt för militär rörlighet under den kommande ramperioden. För finansieringen av den första fasen reserveras endast 112 miljoner euro, varav största delen infaller 2027–2030. När dessa projekt huvudsakligen finansieras inom ramen minskar de ytterligare möjligheterna att tillgodose transportbehoven inom civiltrafiken och näringslivet samt nödvändiga ersättningsinvesteringar såsom Digirata-projektet.

Med tanke på konkurrenskraften ökar trafikledsnätets försämrade skick transportkostnaderna, försämrar leveranssäkerheten och ökar företagens beredskaps- och lagringsbehov. Bristen på förutsägbarhet är särskilt skadlig också för investeringsplanerna. Kapitalintensiva industriella investeringar kräver visshet om att transportförbindelserna och logistiken fungerar under investeringens hela livscykel. Finansieringslinjen för ramperioden stöder inte de ovan nämnda mål som är nödvändiga för Finland.

Sammantaget utgör den svaga finansieringsnivån för trafikledspolitikerna, den tillfälliga stärkning av trafikledsfinansieringen som baserar sig på investeringsprogrammet och den sänkning av finansieringsnivån som sker under ramperioden ett allvarligt problem. Oroväckande är också regeringens nedskärningar i finansieringen av enskilda vägar, som bidrar till att förhindra smidiga transportkedjor från råvarukällorna via fabriker till hamnar. Allt detta försvagar transportsystemets vardag, försämrar försörjningsberedskapen och försvagar Finlands konkurrenskraft.

För att situationen ska kunna åtgärdas krävs det en övergripande långsiktig vision, långsiktig stabilisering av finansieringen av basunderhållet som en del av ramarna, bättre samordning av investeringsprogrammen och ramfinansieringen samt att planen Trafik 12 tas in som ett genuint styrande instrument under de kommande ramperioderna. Nu går det så att regeringen vid ramförhandlingarna skar ner den finansieringsplan som ursprungligen föreslogs och som riksdagen nyligen godkände och som ingick i planen Trafik 12, varvid grunden för genomförandet av planen redan föll bort.

Betänkande Reservation 2

Modellen för underhåll av vägnätet måste ses över

Nivån på underhållet av vägnätet har försämrats på ett oroväckande sätt under de senaste åren. Det börjar bli en allvarlig trafiksäkerhetsrisk. Särskilt problemen med vinterunderhållet har syns i form av utkörningar, olyckor och ständiga olyckstillbud på olika håll i landet.

Enligt resultaten av den transportbarometer som transportbranschorganisationen SKAL publicerade i början av 2026 anser över hälften av de svarande att vinterunderhållet av huvudvägarna är otillräckligt och upp till tre fjärdedelar anser att vinterunderhållet av de övriga vägarna är otillräckligt. Särskilda problem är halkbekämpning nattetid, ojämn snö och packad is samt brister i halkbekämpningen dagtid. Dessutom varierar nivån på vinterunderhållet avsevärt beroende på entreprenadområde, även i det fall att väderförhållandena är likartade.

Problemen i anslutning till underhållet av vägnätet är inte slumpmässiga, utan de hänför sig i större utsträckning till den nuvarande verksamhetsmodellen för underhållet av vägnätet. Entreprenadområdena har blivit för stora, vilket försämrar kvaliteten på plogning, halkbekämpning och andra skötselåtgärder. Samtidigt har antalet lokala underleverantörer minskats, vilket har försämrat både arbetets kvalitet och de lokala företagens verksamhetsförutsättningar. Många underleverantörer har tvingats lägga ned sin verksamhet på grund av lönsamhetsproblem, trots att det är de som har den bästa lokalkännedomen och beredskapen att reagera snabbt.

I den nuvarande underhållsmodellen blir inte de begränsade underhållsresurserna synliga för väganvändarna. En del av finansieringen går till förvaltning och mellanhänder i stället för att direkt riktas till kvaliteten och säkerheten inom vägunderhållet. Också övervakningen av kvaliteten på underhållet har visat sig vara ineffektiv. Pengar används, men vägarna är fortfarande i dåligt skick och trafiksäkerheten försämras.

Utän en kursändring kommer vägunderhållet att hamna i en allt djupare återvändsgränd där trafiksäkerheten försämras och förtroendet för systemet urholkas ytterligare. Ändringen är nödvändig för att vägnätet ska kunna anses vara säkert, fungerande och betjäna alla väganvändare.

Centerns utskottsgrupp anser att det för att rätta till situationen krävs en översyn av entreprenadmodellen för underhåll av vägnätet. Arbetssätten inom underhållet måste modigt ses över och alternativa modeller testas. En lösning är att styra finansieringen mer direkt till underleverantörer och bättre stödja deras arbete. Samtidigt måste tillsynen över underhållet bedömas kritiskt. Eftersom den nuvarande konsultbaserade modellen inte ger önskat resultat bör den ersättas med effektivare och mer praktiska lösningar.

Finland behöver en inhemsk bränslepolitik

Med tanke på försörjningsberedskapen hänför sig en allvarlig brist till bränslena för sjö- och luftfarten. Vid ramförhandlingarna fastställde regeringen inga åtgärder för att stärka den inhemska bränsleproduktionen och självförsörjningen. Bränslena är en kritisk produktionsfaktor för försörjningsberedskapen och tillgången till och priset på dem är känsliga för geopolitiska

Betänkande Reservation 2

kriser, krig och störningar i de globala leveranskedjorna. Eftersom utvecklingen av den inhemska produktionen inte främjas, förblir Finland beroende av import också under undantagsförhållanden.

Centerns utskottsgrupp betonar att en målmedveten inhemsk produktion av förnybara och syntetiska bränslen avsevärt förbättrar försörjningsberedskapen. Decentraliserade produktionslösningar, alternativa råvaror och inhemska leveranskedjor skulle öka energisystemets kriställighet för näringslivet och samhället. Utan tydliga statliga stödmekanismer och långsiktiga riktlinjer fördröjs dock investeringarna, vilket försvagar utvecklingen av försörjningsberedskapen under de kommande åren.

Bredbandsförbindelser tillhör alla

Digitaliseringen av tjänsterna framskrider snabbt inom alla delområden av samhället. De offentliga tjänsterna, social- och hälsovården, utbildningen, säkerheten och näringslivet stöder sig allt starkare på fungerande digitala system. Digitaliseringen kan dock inte bara tillhöra en del av medborgarna, utan den måste vara genuint tillgänglig för alla oberoende av var de bor. Detta förutsätter funktionssäkra och snabba bredbandsförbindelser som sträcker sig till hela Finland.

Här har regeringens politik varit resultatlös och likgiltig. Trots att regeringsprogrammet har som mål att utvidga de digitala tjänsterna och datakommunikationsförbindelserna i hela landet, har det knappast funnits några praktiska åtgärder. Redogörelsen nämner inte ens detta.

Särskilt problematiskt har det varit att programmet Bredband för alla lades ner i början av valperioden, trots att programmet enligt en oberoende sakkunnigutredning hade lyckats över förväntningarna och tydligt visade att det inte kan skapas ett rikstäckande bredbandsnät på marknadsvillkor utan offentligt stöd. I synnerhet i glesbygden och östra Finland är kommunikationsförbindelserna på många ställen otillräckliga redan för de nuvarande digitala tjänsterna. Situationen har förvärrats ytterligare i och med nedläggningen av 3G-näten 2023–2024, vilket har lett till omfattande skuggområden. Det här är inte bara ett problem för en smidig vardag eller ekonomisk aktivitet, utan också en allvarlig säkerhetsfråga. I vissa områden har det till och med varit svårt att ringa nödsamtal, vilket också räddningsmyndigheterna har fäst uppmärksamhet vid.

En central fråga med tanke på Finlands konkurrenskraft är också frekvenspolitiken. Investeringarna i mobilnäten är långsiktiga och kapitalintensiva. De förutsätter ett förutsägbart, stabilt och teknik neutralt regelverk. Riktlinjerna för förlängning av koncessioner som upphör 2033 ska göras upp i god tid. Koncessionerna ska vara tillräckligt långvariga för att det ska vara ekonomiskt förnuftigt att utveckla näten. Frekvenspolitiken är inte bara en intern fråga inom kommunikationssektorn, utan en väsentlig del av Finlands investerings- och finanspolitik och framtida konkurrenskraft.

Centerns utskottsgrupp anser att digitaliseringen av tjänsterna kräver målmedvetna beslut för att säkerställa bredbandsförbindelser som täcker hela Finland, en konkurrenskraftig och långsiktig frekvenspolitik samt tillräckliga resurser för myndigheterna. Det nationella bredbandsprogrammet måste återinföras. Utan konkreta åtgärder skulle digitaliseringen öka den

Betänkande Reservation 2

regionala och sociala ojämlikheten i stället för att stärka tillväxten, säkerheten och jämlikheten i hela landet.

Osthyvelliknande nedskärningar i förvaltningen äventyrar cybersäkerheten

Centerns utskottsgrupp uttrycker allvarlig oro över cybersäkerheten i Finland. Transport- och kommunikationsverket Traficom och det anknyttande Cybersäkerhetscentret har till följd av nedskärningarna varit tvungna att sänka servicenivån och minska de tjänster som de tillhandahåller. Denna utveckling är oroväckande, eftersom försämringen av myndighetsverksamheten direkt riktar sig mot samhällets funktionsförmåga, ekonomiska aktiviteter och näringslivets verksamhetsförutsättningar.

Vid sakkunnigutfrågningen har det framgått att Traficoms och Cybersäkerhetscentrets servicenivå har försämrats till följd av sparåtgärderna inom förvaltningen och ökningen av nya krävande uppgifter. Till följd av sparåtgärderna ökar riskerna i anslutning till cybersäkerheten, vilket ökar samhällets sårbarhet för olika cyberhot.

Transport- och kommunikationsverket Traficom behöver tillräckliga resurser. Under de senaste åren har verket fått ett betydande antal nya lagstadgade uppgifter bland annat inom områdena cybersäkerhet, datareglering och artificiell intelligens, men samtidigt har verkets omkostnader drabbats av betydande nedskärningar. Obalansen mellan uppgifter och resurser försvagar verkets förmåga att sköta sina grundläggande uppgifter, ökar osäkerheten i regleringsmiljön och äventyrar trafik- och kommunikationssystemets funktion samt den nationella cybersäkerheten.

Centerns utskottsgrupp anser att resurserna för de myndigheter som ansvarar för cybersäkerheten i Finland måste tryggas. Det kräver politiskt ledarskap när det gäller att rikta besparingar. Att stärka cybersäkerheten är inte bara en säkerhetsfråga utan också en central del av den ekonomiska tillväxten, konkurrenskraften och tryggandet av samhällets förtroende.

Jord- och skogsbruket

När regeringsperioden inleddes lovade regeringen en helomvändning i utvecklingen av jordbrukets lönsamhet. Nu är regeringsperioden på upploppet och behandlingen gäller regeringens sista plan för de offentliga finanserna, som sträcker sig till slutet av decenniet. Någon helomvändning i jordbrukets lönsamhet har inte skett, och det görs inte heller genom planen för de offentliga finanserna.

Det finns många orsaker till att målet inte har uppnåtts. Det har visat sig vara utmanande att genomföra de i och för sig goda skrivningarna i regeringsprogrammet när utsikterna för de offentliga finanserna i Finland har försvagats ytterligare under den pågående regeringsperioden. Det har inte varit möjligt att anvisa mer pengar till jordbruket. Regeringens misslyckade tillväxt- och sysselsättningspolitik har ökat trycket på att genomföra ytterligare anpassningar inom alla förvaltningsområden, inklusive jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde.

Regeringen ser det som en merit att den i huvudsak lyckats rikta sina nedskärningar inom jord- och skogsbrukssektorn till annat än livsmedelsproducerande jordbruk. Centern påpekar att det

Betänkande Reservation 2

inte i något fall räcker till att trygga enbart nuläget för att den inhemska matproduktionen ska kunna bevaras på lång sikt. De mål för ökad lönsamhet inom sektorn som skrivits in i regeringsprogrammet är betydligt mer ambitiösa än de mål som skrivits in i planen för de offentliga finanserna.

Jordbrukets lönsamhet försvagas ytterligare av den kostnadsökning, särskilt för gödselmedel och bränslen, som har följt av kriget i Iran. Det utdragna kriget håller på att utvecklas till en kostnadskris, som det hade varit nödvändigt att reagera starkt på vid vårens ramförhandlingar om planen för de offentliga finanserna. Tyvärr blev åtgärderna för att bemöta kostnadskrisen kosmetiska. Höjningen av återbäringen av energiskatt inom jordbruket med 4 cent per liter är en helt underdimensionerad åtgärd i förhållande till situationens allvar. De stöd för gödselmedel och den slopade fastighetsskatten för jordbrukets produktionsbyggnader som Centern föreslog saknades helt och hållet. Centern påpekar att man till exempel i Sverige har förhållit sig mycket allvarligare till att bemöta kostnadskrisen. Under den förra regeringsperioden bemöttes kostnadskrisen också i Finland med ett krispaket på över 300 miljoner euro.

Kostnadstrycket inom jordbruket ökas ytterligare av den redan tidigare kända starten av utsläppshandeln för trafiken under planperioden för de offentliga finanserna. I strid med EU-skyldigheterna beslutade regeringen att utvidga utsläppshandeln till att gälla också jord- och skogsbruket. Vid halvtidsöversynen 2025 drog regeringen upp riktlinjer för att snabbt bereda ett kompensationsystem för jord- och skogsbruket. I planen för de offentliga finanserna nämns dock inte alls detta kompensationsystem. Centern anser att detta är en allvarlig brist som entydigt strider mot skrivningen i regeringsprogrammet om att kostnaderna för jordbruket inte ska höjas.

Centern uttrycker sin oro över regeringens förmåga att försvara det inhemska jordbruket vid förhandlingarna om nästa programperiod för EU:s jordbrukspolitik. Enligt de preliminära uppgifterna minskar Finlands finansieringsandel med rentav mer än en femtedel. I planen för de offentliga finanserna har denna hotande minskning av finansieringen inte beaktats. Det är nödvändigt att trygga finansieringen av jordbruket. Om den minskade finansieringen realiserar måste den ytterst kunna kompenseras nationellt.

Livsmedelsmarknaden och livsmedelsexporten

Centern delar regeringens uppfattning om att en hållbar förbättring av jordbrukets lönsamhet endast kan ske genom ett bättre pris på marknaden. Den inhemska livsmedelsmarknaden fungerar fortfarande inte. Ett aktuellt exempel på detta har varit bristen på köttfärs och ägg i butikerna. Kalvar och ägg säljs från Finland till utlandet eftersom det ger ett högre pris. Butikerna är inte beredda att höja priserna och effekten av den ökade efterfrågan överförs inte i tillräcklig utsträckning till producentpriserna.

Enbart vädjanden om en rättvisare inkomstfördelning räcker inte. Det är ytterst oroväckande att regeringen inte i tillräcklig utsträckning har främjat revideringen av livsmedelsmarknads-, konkurrens- och upphandlingslagarna i enlighet med skrivningarna i regeringsprogrammet. Det pågår för närvarande ingen beredning av revideringen av konkurrenslagen, som är viktigast med tanke på balanseringen av marknaden. Centern kräver att regeringen följer skrivningen i sitt eget regeringsprogram och omedelbart inleder beredningen av en revidering av konkurrenslagen.

Betänkande Reservation 2

Utöver en rättvisare inkomstfördelning måste man eftersträva förädlingsvärde i hela den finländska livsmedelskedjan. Målet att fördubbla livsmedelsexporten till 2031 är välkommet. Detta är möjligt framför allt genom ökade satsningar på livsmedelsexporten. Regeringen har anvisat extra satsningar på exportfrämjande, men låtit bli att beakta finansieringen av de stödtjänster som är viktiga med tanke på exportfrämjandet. Det finns ett finansieringsbehov bland annat i fråga om Livsmedelsverkets exporttillstånd. Livsmedelsverket har meddelat att verket på grund av regeringens nedskärningar har svårigheter med att upprätthålla ens den nuvarande servicenivån.

Generationsväxlingar och investeringar på gårdar

Antalet gårdar beräknas fortsätta att minska kraftigt under det kommande decenniet, vilket väcker allvarlig oro för framtiden för den finländska livsmedelsproduktionen. Det är särskilt problematiskt att det bland de gårdar som läggs ned finns allt fler stora produktionsenheter där de nya investeringarna inte räcker till för att ersätta den kapacitet som försvinner. Denna utveckling försvagar Finlands försörjningsberedskap och självförsörjning i fråga om livsmedel.

Den långvarigt svaga lönsamheten inom jordbruket försvårar finansieringen av investeringar och hindrar många gårdar från att utveckla sin verksamhet. Centern har förväntat sig konkreta åtgärder av regeringen för att underlätta generationsväxlingar. Ägarbyten på gårdar kunde främjas till exempel genom att i beskattningen bättre beakta sidoinkomster vid beräkningen av unga jordbrukares företagarinkomst samt genom att utvidga möjligheten till räntestödslån och statliga garantier också till gårdar som drivs i aktiebolagsform. Dessutom kunde finansieringen från gårdsbrukets utvecklingsfond Makera riktas till att inleda generationsväxlingar på mångsidiga gårdar.

Bioenergi och torv

Kriserna har visat att Finland på lång sikt bör sträva efter att lösgöra sig från importerad energi och stärka produktionen och användningen av inhemsk förnybar energi. På gårdarna kunde utfasningen av fossila bränslen påskyndas till exempel genom att utnyttja Makera för anskaffning av biogasdrivna traktorer. Centern har under hela regeringsperioden efterlyst åtgärder av regeringen för att främja biogasproduktionen. Tyvärr har regeringens beslut under regeringsperioden i fråga om tillståndsförfaranden för biogasanläggningar och skyldigheten att verifiera råvarorna försvagat lönsamheten särskilt för anläggningar i gårdsskala.

Användningen av energitorv har minskat snabbt, vilket hotar inte bara Finlands försörjningsberedskap utan också tillgången på växt- och strötorv som i praktiken är oersättliga för jordbruket. Det stöd som regeringen har anvisat för att trygga energitillgången under vintersäsongen och beslutet att fortsätta säkerhetsupplagringen av torv till 2030 är beslut som kan understödjas, men de förändrar inte i någon väsentlig grad den pågående omställningen av energisystemet. Enligt Centern hade det nu varit på sin plats att behålla den skattefria nedre gränsen för användningen av brännertorv på 10 000 megawattimmar. Tyvärr saknades viljan hos regeringen. Dessutom bör regeringen snabbt vidta åtgärder för att påskynda tillståndprocesserna för nya torvproduktionsområden. Endast på det sättet kan tillgången på torv tryggas både för energiändamål och för växt- och strötorv.

Betänkande Reservation 2

Hållbart skogsbruk och användning av naturresurser

Centern anser det nödvändigt att trygga förutsättningarna för hållbar virkesproduktion. Regeringen har tvärtom under de senaste åren gjort betydande nedskärningar i stöden till skogsbruket. Att stödpengarna tar slut mitt under året orsakar administrativ börda, osäkerhet och förseningar för skogsägare, trots att viljan att vidta åtgärder för hållbar skogsvård finns. Stöden måste motsvara den faktiska efterfrågan och uppmuntra till aktiv skogsvård. Centern påminner också om betydelsen av ett fungerande nät av enskilda vägar för skogsbruket, försörjningsberedskapen och landsbygdens näringar. Under regeringsperioden har understöden till enskilda vägar rasat, vilket ytterligare förvärrar ökningen av det eftersatta underhållet.

Centern betonar att skogsägarnas egendomsskydd ska beaktas i allt beslutsfattande som gäller markanvändning. Informellt skydd, där skyddsåtaganden görs utan markägarens tillstånd och ersättning, är oacceptabelt. Skyddet av värdefulla naturmiljöer är viktigt, men det måste bygga på frivillighet och full ersättning. Därför är det viktigt att trygga en fortsättning och finansiering för de frivillighetsbaserade programmen Metso och Helmi. Dessutom bör byråkratin i stödsystemen för naturvård lättas och den privata sektorns roll stärkas.

Utbildning och kultur

Centern känner stark oro för den försämrade offentliga ekonomin och den ökade skuldsättningen och arbetslösheten. Regeringen har misslyckats med att uppnå sina viktigaste mål.

Statsminister Orpos regering har i enlighet med regeringsprogrammet som mål att styra in Finlands ekonomi på en hållbar tillväxtbana och vända skuldsättningsutvecklingen, minska klyftan mellan inkomsterna och utgifterna i de offentliga finanserna, genom sina tillväxtåtgärder åstadkomma 100 000 nya sysselsatta och sörja för hela Finland. Regeringen har också som mål att förbättra finländarnas levnadsstandard, i sina beslut ta hänsyn till konsekvenserna för hushållens dagliga utgifter, öka hushållens köpkraft och garantera skäliga kostnader i vardagen. Regeringen har tyvärr misslyckats med alla dessa mål, delvis till följd av sina egna beslut som försvagat tillväxten.

Regeringens politik under innevarande valperiod står delvis i strid med den aktuella planen för de offentliga finanserna. Samtidigt som regeringen strävar efter att höja kompetens- och utbildningsnivån, vilket alla riksdagspartier har förbundit sig till, har regeringen riktat och fortsätter rikta besparingar till utbildningen. Vidare har regeringen avskaffat vuxenutbildningsstödet och kraftigt minskat finansieringen av yrkesutbildningen. Nu försvårar man också ordnandet av integrationstjänster. Centern påpekar att en höjning av kompetens- och utbildningsnivån förutsätter långsiktig verksamhet och långsiktiga planer och finansieringen behöver tryggas över valperioderna.

Nedskärningarna i statsandelarna är nedskärningar i utbildningen

Regeringen hade som mål att reformera statsandelssystemet så att det motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. En av utgångspunkterna för reformen var att säkerställa att

Betänkande Reservation 2

kommuner av olika storlek har förutsättningar att ordna lagstadgad basservice överallt i Finland. Kommunernas bildningstjänster, såsom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning, utbildning på andra stadiet och fritidstjänster, upptar en stor del av kommunernas budgetar. I november 2025 rann reformen dock ut i sanden på grund av meningsskiljaktigheter mellan regeringspartierna och trots att det fortfarande var ett och ett halvt år kvar av valperioden meddelade kommunministern att reformen får genomföras av nästa regering. Det är ytterst oroväckande att regeringen inte är förmögen att trygga jämlika förutsättningar för alla kommuner att ordna bildningstjänster.

I sakkunnigyttranden till kulturutskottet har man lyft fram de olika utgångspunkterna i kommunerna. Kommunförbundet påminner i sitt yttrande om att besluten i allmänhet inte är neutrala för enskilda kommuner. Kommunförbundet påpekar också att kommunernas skyldigheter inte kommer att lindras trots att kommunernas finansiering skärps på grund av nedskärningarna i statsandelarna. Centern är mycket oroad över nedskärningarna i kommunernas statsandelar och hur de inverkar på kommunernas förutsättningar att på lika villkor ordna högklassiga bildningstjänster för kommuninvånarna. Som det också har påpekats i yttrandena till utskottet är inbesparingar i den kommunala ekonomin i praktiken alltid inbesparingar i bildningstjänsterna, såsom småbarnspedagogiken och utbildningen, även om regeringspartierna före riksdagsvalet lovade att utbildningen åtnjuter specialskydd.

Resurserna för stödet för lärande

Stödet för lärande inom den grundläggande utbildningen har reformerats under valperioden. Centern ställde sig bakom denna reform. I samband med lagändringarna reserverade regeringen också den tilläggsfinansiering som reformen kräver. Nu urvattnar regeringens nedskärningar i statsandelarna till kommunerna också reformen av stödet för lärande och äventyrar tillgången till tillräckligt stöd för lärande på lika villkor i alla skolor.

Finansieringen av högskoleutbildning och forskning

Högskoleutbildningen och forskningen har en central roll i att öka humankapitalet, den ekonomiska tillväxten och välfärden. Vi är nöjda med att regeringen i planen för de offentliga finanserna inte föreslår några direkta nedskärningar i finansieringen av högskolorna, trots att regeringen har minskat framför allt yrkeshögskolornas finansiering under denna regeringsperiod.

Konkurrensen om den internationella forskningsfinansieringen är hård, och nedskärningar i nivån på den inhemska finansieringen kan också försvaga förutsättningarna för att få internationell finansiering. Regeringen skär ner den inhemska medfinansieringen, vilket försvårar möjligheterna för Finland att få internationell forskningsfinansiering. Sakkunniga har påpekat att nedskärningen är kortsiktig, eftersom Finland med hjälp av medfinansiering har kunnat delta i flera internationella forskningsprojekt. Genom finansieringen är det också möjligt att på ett för Finland fördelaktigt sätt höja FoUI-finansieringens andel mot målet på 4 procent. Vidare riskerar de forskningsmiljöer som byggts upp under lång tid att inte kunna fortsätta sin verksamhet.

Betänkande Reservation 2

Tryggande av fritidstjänster

Centern uttrycker sin oro över finansieringen av de fritidstjänster som kommunerna ordnar och som främjar välfärd och hälsa, såsom biblioteks-, kultur-, ungdoms- och idrottstjänster, och över förutsättningarna för olika kommuner att ordna dessa tjänster och investera i servicenätet. Nedskärningarna i kommunernas statsandelar äventyrar tillgången till dessa tjänster. Regeringen har redan tidigare skurit i finansieringen av byggande av idrottsanläggningar, och nu riktar regeringen ytterligare nedskärningar i finansieringen av idrotts- och ungdomsväsendet. Samtidigt har man betonat vikten av en fysiskt aktiv livsstil och dess betydelse för välbefinnandet, funktionsförmågan och hälsan samt ungdomsarbetets betydelse för de ungas välbefinnande och förebyggandet av marginalisering. Regeringen borde därför vara uppmärksam på vilka konsekvenser nedskärningarna har för utbudet av tjänster och de ungas välbefinnande.

Kommunerna har väldigt varierande förutsättningar att ordna hobbyverksamhet i enlighet med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och klubbverksamhet samt morgon- och eftermiddagsverksamhet. I yttranden till utskottet konstateras det att den statliga finansieringen endast täcker en del av kostnaderna för att ordna dessa tjänster. Det försätter barn i olika kommuner och olika skolor i en ojämlig ställning. Centern anser det vara viktigt att finansutskottet fäster uppmärksamhet vid ärendet och föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande där regeringen förutsätts bedöma hur likabehandlingen av barn tillgodoses i fråga om tillgången till morgon- och eftermiddagsverksamhet och hobbyverksamhet enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och utreda förutsättningarna för att genomföra en helhetsskoldag.

Nedskärningar i integrationsutbildningen

Regeringen försämrar tjänsterna för invandrare ytterligare genom en nedskärning i finansieringen av integrationsutbildningen på 15 miljoner euro. Det fria bildningsarbetet har spelat en mycket viktig roll i anordnandet av integrationsutbildning och aktörerna inom det fria bildningsarbetet har betydande kunskaper och erfarenheter när det gäller att ordna denna utbildning, men regeringen verkar inte uppskatta detta arbete. Riksdagen har tidigare förutsatt att det fria bildningsarbetets ansvar för integrationsutbildningarna utökas. Enligt ett sakkunnigytrande till utskottet har anordnarna av fritt bildningsarbete också själva gjort betydande investeringar i förutsättningarna för att ordna utbildning och kalkylmässigt finansierat 65 procent av kostnaderna för att ordna utbildning, vilket innebär att nedskärningen i finansieringen av integrationsutbildningen i praktiken kan bli större än vad som bedöms i proposition RP 74/2026 rd.

Den inre säkerheten, statsförvaltningen, kommunerna och välfärdsområdena

Regeringens plan för de offentliga finanserna för åren 2027—2030 innehåller vissa element och satsningar som kan understödjas, men också åtgärder som hotar att försvaga säkerhetsmyndigheternas verksamhetsförutsättningar. Vi är också bekymrade över de fortgående försämringarna som regeringen riktar mot kommunernas finansiering och över kommunernas förmåga att producera högklassig basservice för medborgarna. Planen för de offentliga finanserna medför inte heller någon lättnad för välfärdsområdena, vars finansiering har försvagats flera

Betänkande Reservation 2

gångar och som har haft svårt att stabilisera sin verksamhet och ekonomi under åren efter social- och hälsovårdsreformen.

Inre säkerhet och besparingar i statsförvaltningens omkostnader

Regeringen riktar åter nya nedskärningar mot statsförvaltningen. Det samlade sparbetinget i statsförvaltningen under valperioden uppgår till sammanlagt 700 miljoner euro. Det är fråga om en mycket betydande anpassning i ett läge där myndigheternas uppgifter inte har minskats i samma proportion utan till och med utökats inom vissa sektorer. Finlands statsförvaltning har tidigare konstaterats vara fungerande och effektiv, och anpassningen försvåras särskilt av att besparingarna har genomförts i många olika delar, vilket har gjort verksamheten vid ämbetsverk och myndigheter mycket utmanande och ryckig. Vi är särskilt oroade över verksamhetsförutsättningarna inom inrikesministeriets förvaltningsområde, i synnerhet Migrationsverkets situation, eftersom regeringen genom lagstiftningsändringar i fråga om invandring har ålagt verket ett betydande antal nya uppgifter, men samtidigt riktar nästan 30 miljoner euro i besparingar till verkets omkostnader under ramperioden. Vi betonar att smidigheten i besluten och processerna i frågor som gäller invandring måste tryggas.

Besparingarna i statsförvaltningens omkostnader riktas också mot den inre säkerheten, även om nedskärningarna inom säkerhetssektorn är mindre än inom övrig förvaltning. Till exempel riktas det trots den tilläggsfinansiering som polisen har anvisats under denna valperiod permanenta besparingsbehov mot polisens finansiering under den senare delen av ramperioden. Utöver den tidigare skyldigheten att spara in genom ökad produktivitet är det en utmaning för polisen på lång sikt att de permanenta utgifterna stiger. Polisen har bedömt att skillnaden mellan anslagsbehovet och ramfinansieringen i slutet av ramperioden stiger till över 40 miljoner euro. Vi tackar fortfarande regeringen för målet att höja antalet poliser till 8 000 före utgången av regeringsperioden, men samtidigt tvingas polisen söka betydande besparingar i annan verksamhet och i utvecklingen av verksamheten. Om investeringar i teknologisk kapacitet måste utebli, riskerar detta också att påverka den operativa verksamheten.

Omkostnadsbesparingarna drabbar också bland annat Räddningsinstitutet, som befinner sig i en mycket svår situation. Den betydande ökning av antalet räddningsstuderande som pågår har inte fått full finansiering, och den kommande finansieringsramen äventyrar redan fullgörandet av de lagstadgade uppgifterna. Samtidigt förutsätter de kraftiga och tämligen oförutsägbara förändringarna i omvärlden också planering och genomförande av utbildningen. Att trygga räddningsväsendets verksamhetsförutsättningar i vardagen och rekrytera räddningspersonal för att svara mot behovet hänger också samman med välfärdsområdenas finansiering och deras anpassningstryck. Räddningsverksamhetens verksamhetsförutsättningar måste tryggas i hela landet. Vi betonar också avtalsbrandkårernas roll som en del av räddningsverksamheten.

Finansieringen av välfärdsområdena

Välfärdsområdena har i inledningsskedet av sin verksamhet mött många utmaningar som de inte själva råder över. Verksamheten har försvårats bland annat av högre priser och lönekostnader.

Betänkande Reservation 2

Utvecklingen av den finansiering som styr välfärdsområdenas ekonomi under ramperioden påverkas i synnerhet av den bedömda indexutvecklingen, ändringar i efterhandsjusteringen av finansieringen, planerade ändringar i kundavgifter och uppgifter samt sparåtgärderna inom statsfinanserna. Regeringen har under våren lämnat riksdagen flera propositioner som gäller finansieringen av välfärdsområdena, genom vilka vissa områden äntligen ges mer tid att täcka underskotten, men å andra sidan riktas betydande nedskärningar mot finansieringen av välfärdsområdena. Att stabilisera områdenas verksamhet är i det nuvarande läget utmanande.

Utöver direkta sparåtgärder riktas enligt rambeslutet betydande ändringar i kundavgifter och uppgifter mot välfärdsområdena, vilka i förväg minskar den statliga finansiering som områdena får. Särskilt betydande är de föreslagna höjningarna av kundavgifterna och den minskning av den preliminära finansieringen som de medför. Höjningarna av kundavgifterna hotar höja tröskeln för att söka vård och därmed öka behovet av tyngre tjänster. Flera betydande höjningar försvagar också områdenas avgiftsintäkter. Välfärdsområdena har redan rapporterat om ökande svårigheter att uppnå de avgiftsintäkter som motsvarar nedskärningarna i den statliga finansieringen, och dessutom bedöms kreditförlusterna öka betydligt under de kommande åren.

Kommunerna

Det är beklagligt att regeringen har misslyckats med en av valperiodens viktigaste reformer, nämligen reformen av statsandelssystemet för kommunerna. Kommunernas finansiering motsvarar för närvarande inte deras nuvarande uppgifter.

Statsandelarna till kommunerna har under innevarande regeringsperiod skurits ned upprepade gånger och genom stegvis ökande beslut. Effekten av den årliga indexbromsen på en procentenhet uppgick före det nya rambeslutet till sammanlagt 75 miljoner euro i minskad finansiering för kommunekonomin. I det senaste rambeslutet höjs nivån på indexbromsen i statsandelarna för kommunal basservice till 2,8 procentenheter för 2027. Besparingseffekten uppgår till 60 miljoner euro. Därtill skärs statsandelarna ned med 75 miljoner euro 2026 och med 60 miljoner euro 2027. Statsandelarna har också skurits ner under förevändning av avreglering. Dessutom har integrationsersättningarna och integrationsfinansieringen skurits ner betydligt.

Efter reformerna av social- och hälsovården samt arbets- och näringsstjänsterna är kommunerna mycket känsliga för konjunktursvängningar och allt mer beroende av sina skatteintäkter. Kommunernas finansieringsansvar för arbetslöshetsförmåner har också ökat avsevärt. Regeringens obefintliga satsningar på att främja ekonomisk tillväxt och förbättra sysselsättningen gynnar därmed inte heller kommunalekonomin. Det bör noteras att kommunernas ekonomiska utmaningar riskerar att leda till nedskärningar i utbildningen, som efter social- och hälsovårdsreformen är kommunernas största budgetpost.

Utrikesministeriets förvaltningsområde

Utrikesministeriets beskickningsnätverk har en viktig roll när det gäller att främja Finlands intressen och skapa och utveckla internationella partnerskap. Också med tanke på vår export till utlandet och den ekonomiska tillväxten är ett tillräckligt och fungerande beskickningsnätverk av central betydelse. Beskickningsnätverket har också en viktig roll när det gäller att trygga

Betänkande Reservation 2

samhällets grundläggande funktioner om Finland utsätts för ett allvarligt hot utifrån. Centern anser att man också i fråga om beskickningsnätet bör undersöka möjligheterna till inbesparingar, men regeringens linje leder till en orimlig nedmontering av beskickningsnätet och till att statsägda fastigheter förfaller.

Centern understöder inte heller avvecklingen av den militära krishanteringen i den föreslagna omfattningen. Regeringens linje skulle grovt taget halvera omfattningen av vår militära krishantering. De finska fredsbevararna har gott rykte och goda bevis för sitt arbete. Under åren och årtiondena har våra män och kvinnor garanterat fred och stabilitet i flera operationer. Samtidigt har våra soldater fått värdefull erfarenhet av verkliga situationer. När Unifilinsatsen upphör är det motiverat att stärka Finlands deltagande i andra insatser eller att ansluta sig till en eventuell EU-insats i Libanon.

Centern skulle anvisa utrikesministeriet åtta miljoner euro mer per år under ramperioden med fokus på beskickningsnätverket, exportfrämjandet och den militära krishanteringen.

Motsvarande belopp skulle dras av från Finlands årliga stöd till Världsbanken.

Miljöministeriets förvaltningsområde

Man har börjat tackla underskottet i statsfinanserna genom ett flertal nedskärningar. Nedskärningarna drabbar fortfarande samma människor och områden. Tillväxt- och produktivitetåtgärderna har endast en liten roll och riktas inte jämlikt till olika delar av landet och olika typer av företag. Östra Finland lämnas nästan helt och hållet åt sitt öde.

I planen för de offentliga finanserna borde man ha kunnat göra tydligare val för att finansieringen ska riktas till projekt med genuint genomslag och för att hela Finland ska bli beaktat. Nu återstår det för kommande generationer inte bara att lösa klimat- och naturkrisen utan också att axla en massiv skuldbörda.

Insjövattnen

Regeringen satsar avsevärt på att förbättra Skärgårdshavets skick, men samtidigt minskar medlen för att sörja för insjöarnas och Östersjöns tillstånd i övrigt. Regeringen anser fortfarande inte att det är lika viktigt att sörja för ett gott tillstånd i insjöarna och det övriga Östersjön som att förbättra det dåliga tillståndet i Skärgårdshavet.

Skärgårdshavet är värt sitt skydd, men samtidigt innebär det ytterligare en nedskärning för östra Finland då regeringen bara riktar pengarna till sydvästra Finlands kust. Rena insjöar är ingen självklarhet ens i Finland.

Naturvård

När det frivilliga skyddet minskar kan den obligatoriska normstyrningen öka.

Betänkande Reservation 2

Livsmiljöprogrammen Helmi och Metso stärker Finlands biologiska mångfald och tryggar de livsviktiga ekosystemtjänster som naturen erbjuder. Samtidigt dämpar de klimatförändringen och främjar anpassningen till den. Båda programmen bygger på frivillighet och har visat sig vara framgångsrika. Frivillighet har varit en viktig faktor för att göra programmen populära, och modellen kan med fördel vidmakthållas.

Planen för de offentliga finanserna kan inte garantera tillräckliga resurser för frivilligt skydd och det finns en risk för så kallat grått skydd. Därför är det väsentligt att regeringen påskyndar uppkomsten av en privat naturvärdesmarknad.

Resurserna för lagberedningen

Planen för de offentliga finanserna väcker oro över om ministerierna kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter med kraftigt minskade anslag.

Till exempel inom energi- och klimatpolitiken kommer en betydande mängd lagstiftning och utredningar inom Europeiska unionen och utifrån regeringsprogrammet att behandlas och genomföras under de närmaste åren. Tillräckliga personalresurser behövs för ett högklassigt lagstiftningsarbete med konsekvensbedömningar och för det praktiska genomförandet inklusive rådgivning. Detta medför en risk för att det inte finns tillräckliga resurser för lagstiftningsprocesser för omställningen till ren energi, för EU-inflytande och för ett smidigt praktiskt genomförande.

Den byggda miljön

Den lagstiftningsreform som gäller den byggda miljön och som har pågått under regeringsperioden (lagen om områdesanvändning, lagen om samhällsutveckling, lagen om samhällsbyggande och ändringar i bygglagen) har inte framskridit på önskat sätt och har inte motsvarat regeringens mål om avreglering.

Lagen om områdesanvändning

Regeringens proposition med förslag till en ny lag om områdesanvändning, som är under behandling i riksdagen, ökar kommunernas administrativa börda och kostnader. Även om lagförslaget innehåller vissa lättnader i planläggningssystemet och i samrådsförfaranden, ålägger det kommunernas planläggning så många nya uppgifter, innehållskrav och administrativa förfaranden att de till sina konsekvenser överstiger de nyttor som de föreslagna lättnaderna skulle ge.

Lagen om områdesanvändning ska trygga förutsättningarna för byggande av förnybar energi i hela landet. Den proposition som är under behandling i riksdagen stöder i den föreslagna formen inte detta mål. Onödig reglering som belastar förvaltningen och medför kostnader bör slopas.

Betänkande Reservation 2

Datacentraler

En betydande del av den el som datacentralerna använder kan utnyttjas som värme och centralerna håller på att bli en allt viktigare producent av ren fjärrvärme. Datacentralernas värme har ofta lokalt en betydande roll när fossila bränslen och förbränning överlag ersätt med nya värmekällor till rimligt pris.

Till följd av höjningen av elskatten för datacentraler finns det en risk att dessa projekt går förlorade, om den stödmodell som regeringen bereder inte genomförs eller genomförs på en otillräcklig nivå. Ur aktörernas synvinkel är det oskäligt att elskattehöjningen träder i kraft i början av juli, trots att man ännu inte känner till stödets nivå och de närmare kriterierna.

Regeringens politik har tyvärr varit mycket ryckig och svår att förutse.

Den gröna omställningen

Utsikterna för investeringar i den gröna omställningen i Finland är goda, men för att investeringarna ska kunna genomföras krävs det att Finland kan erbjuda en attraktiv investeringsmiljö. När Finland konkurrerar med andra länder om investeringar i den gröna omställningen är det viktigt att de långsiktiga politiska målen skapar förutsebarhet i utvecklingen av verksamhetsmiljön. Det är ytterst viktigt att Finland långsiktigt förbinder sig till målen enligt klimatlagen och vidtar aktiva åtgärder för att påskynda investeringarna. Det är beklagligt att man i planen för de offentliga finanserna inte har anvisat finansiering för att främja kostnadseffektiva klimatåtgärder inom markanvändningssektorn.

Självförsörjning i fråga om bränsleproduktion

Produktionen av samt tillgången och priset på bränslen är känsliga för världspolitiska kriser och händelser. Senast ledde kriget i Iran till att olje- och gasproduktionen samt sjölogistiken i Mellanöstern förlamades. Självförsörjning i fråga om bränsleproduktion förbättrar väsentligt kriställigheten i företagen och hela samhället. Självförsörjningsgraden förbättras när man i bränsleproduktionen utnyttjar alternativa inhemska råvaror samt decentraliserad produktion och leveranskedjor.

ETS2-systemet

Den nationella utvidgningen av ETS2-systemet (Europeiska unionens nya utsläppshandel med bränslen för vägtransporter och byggnader) medför betydande merkostnader särskilt för jord- och skogsbruket. Näringsgrenarna bör i enlighet med regeringens beslut kompenseras för dessa kostnader. Detta bör finansieras i framtiden, även om detta ännu inte syns i planen för de offentliga finanserna.

Fullmakter för räntestödslån

Den nuvarande nivån på fullmakterna för räntestödslån är otillräcklig särskilt från och med 2027. Byggbranschen lider fortfarande av den svåraste recessionen sedan 1990-talet och antalet

Betänkande Reservation 2

bygglov för nya bostäder är på sin lägsta nivå på över 30 år. Återhämtningen i den fritt finansierade bostadsproduktionen börjar tidigast 2027, så sammantaget byggs det få bostäder åtminstone ännu 2027, sannolikt också 2028—2029.

Även om det finns tomma bostäder på bostadsmarknaden, särskilt i större städer, har detta inte väsentligt påverkat efterfrågan på bostäder till rimligt pris. Tvärtom har efterfrågan på hyresbostäder till rimligt pris på många orter ökat genom att antalet sökande har stigit, särskilt till följd av de nedskärningar i den sociala tryggheten som gjorts under denna valperiod och av det allmänna ekonomiska läget.

Fullmakter för investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov

Att skära i fullmakterna för investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov är ett klart misslyckande för regeringen. Genom detta beslut har regeringen i praktiken ytterligare försvagat den redan svaga och dystra situationen inom byggbranschen, eftersom ungefär en tredjedel av all statsunderstödd bostadsproduktion tidigare har varit riktad till grupper med särskilda behov. Nu har byggandet av bostäder för grupper med särskilda behov nästan helt stannat, uttryckligen på grund av den låga nivån på understödsfullmakten.

Eftersom man i enlighet med regeringens tidigare rambeslut tryggar investeringsunderstöden för objekt som gäller boende för personer med funktionsnedsättning, återstår det i praktiken mycket lite av fullmakten att bevilja understöd för bostadsproduktion för andra grupper med särskilda behov. Det innebär att man i praktiken knappt alls kan inleda ny bostadsproduktion med investeringsunderstöd till exempel för äldre personer, rehabiliteringsklienter inom mentalvården och missbrukarvården, studerande eller bostadslösa. Det leder till en betydande försämring av bostadssituationen till exempel för unga som frigör sig från hemmet och äldre. Särskilt med tanke på projekt för socialt senior- och serviceboende kommer den knappa fullmakten att ha negativa konsekvenser också för välfärdsområdena och deras förmåga att begränsa sina utgifter.

Arbetslivsfrågor

Redogörelsen ger en rättvisande och allvarlig lägesbild av Finlands ekonomi. Men lösningarna är otillräckliga, felriktade och regionalt obalanserade.

Redogörelsen stöder sig samtidigt på besparingar och stärkt tillväxt, men i praktiken upphäver dessa mål varandra. Sparåtgärderna gäller just de saker och aktörer som sysselsättningen och tillväxten bygger på.

Finland har hamnat allt djupare i en stor arbetslöshet. Regeringens ekonomiska politik och sysselsättningspolitik har misslyckats totalt. Finländarna utlovades 100 000 nya jobb. Nu finns det mer än 100 000 fler arbetslösa än i juni 2023, när regeringen tillträdde. Det är många som vill arbeta, men antalet lediga jobb är få.

Enligt Statistikcentralen är arbetslösheten värst sedan år 2009. Arbetslösheten i Finland är nu den högsta i Europa. I slutet av mars fanns det totalt 342 800 arbetslösa arbetssökande.

Betänkande Reservation 2

Centern är särskilt oroad över utvecklingen av arbetslösheten bland unga och långtidsarbetslösheten. I mars fanns det 42 200 arbetslösa arbetssökande under 25 år. Antalet långtidsarbetslösa, dvs. personer som varit arbetslösa arbetssökande i minst ett år utan avbrott, uppgick till 139 700. Också den akademiska arbetslösheten har ökat alarmerande. Det finns fler högtbildade arbetslösa än någonsin tidigare.

Den stora arbetslösheten plågar hela landet. Den allt högre arbetslösheten leder till försörjningsproblem och medellöshet för allt fler människor. I många finländska hem riskerar man förlora tron på framtiden och på att det kan bli bättre. Om arbetslösheten drar ut på tiden leder den till fattigdom, ojämlikhet och utanförskap. Regeringens nedskärningar i sysselsättningstjänsterna, social- och hälsovårdstjänsterna och utbildning förvärrar ytterligare situationen för långtidsarbetslösa och unga.

Särskilt oroväckande är regeringens sparåtgärder som riktar sig mot barn och familjer. Nativiteten i Finland ligger på en historiskt låg nivå och regeringen bör inge hopp och framtidstro för familjerna.

Regeringens misslyckande med att sköta sysselsättningen omintetgör också åtgärderna för att balansera ekonomin. Regeringens ekonomiska politik vilar på en lös grund. Målet på 100 000 fler sysselsatta skulle stabilisera de offentliga finanserna med 2 miljarder euro. Detta mål kommer att misslyckas totalt.

Regeringens ekonomiska politik tar fokus på anpassningsåtgärder trots att tillväxt- och produktivitetsunderskottet är det centrala problemet i Finlands ekonomi. Att spara är nödvändigt, men ännu viktigare är det att bygga upp och stärka förutsättningarna för tillväxt i hela Finland.

Den tillväxtpolitiska linjen är helt otillräcklig, rentav oambitiös. Det finns många sätt att stödja tillväxten och regeringen borde fatta djärva och innovativa beslut.

Vi har inte råd med likgiltighet, än mindre att förneka fakta. Så här kan det inte fortsätta. Finland behöver en kursändring. Folk måste få jobb och tillit till framtiden. Vår ekonomi måste äntligen börja växa.

Det behövs lösningar som skapar bättre sysselsättningsförutsättningar för företag i hela landet och bättre sysselsättningsmöjligheter för människor. Vi behöver nya arbetstillfällen.

Nya arbetstillfällen skapas framför allt i små och medelstora företag i hela Finland. Snabbast skapas jobb i företag med färre än tio anställda. Det finns cirka 350 000 sådana företag i Finland – nästan 96 procent av alla företag.

Enligt en barometer som publicerades i höstas skulle upp till 11 procent av mikro- och ensamföretagarna vara beredda att anställa en ny arbetstagar inom ett år. Det skulle innebära mer än 30 000 nya jobb.

Sysselsättningsåtgärder

Betänkande Reservation 2

Centern anser att det behövs reformer som underlättar vardagen för dem som blivit arbetslösa.

Den nuvarande modellen för jobbsökning, som förpliktar arbetssökanden att skicka fyra ansökningar per månad, måste slopas. Skyldigheten styr arbetslösa att söka jobb bara för ansökandets skull och inte för att de faktiskt ska hitta jobb. Arbetsgivarna drunknar i ansökningar.

I stället behöver det införas en personlig sysselsättningsplan. På så sätt beaktas bättre människornas olika livssituationer och individuella behov. En äldre långtidsarbetslös som saknar utbildning behöver andra tjänster för att hitta arbete än en högskoleutbildad ung person som söker sitt första jobb.

Det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa bör återinföras för att det ska löna sig att arbeta i liten skala och på deltid medan man är arbetslös. Vuxenutbildningsstödet bör återinföras och ses över så att det blir möjligt att utveckla och upprätthålla kompetensen för behoven i ett föränderligt arbetsliv. Utan kompetensförnyelse avtar tillväxten ytterligare.

Regeringens misslyckade ekonomiska politik och sysselsättningspolitik bestraffar kommunerna på ett oskäligt sätt när de tvingas betala bötesavgifter för långvarig arbetslöshet.

I stället för att ta ut bötesavgifter bör kommunerna i detta arbetsmarknadsläge få behålla finansieringen förutsatt att de använder den för arbets- och näringstjänster, bland annat för att främja sysselsättning, företagsamhet, karriärvägledning och kompetensutveckling samt för att säkerställa att arbetsförmågan bevaras under arbetslöshetsperioden. Det finns fungerande lösningar på lokal nivå bara resurserna är tillräckliga. Mer aktivt än för närvarande bör man söka upp och stödja mikro- och ensamföretagare, erbjuda skräddarsydda kompetens- och tillväxttjänster samt sänka tröskeln för att anställa den första arbetstagaren.

För att bekämpa ungdomsarbetslösheten och hjälpa de unga att komma in i arbetslivet föreslår Centern garantiarbete. Om en nyutexaminerad ung person inte själv hittar arbete, ska han eller hon få hjälp att hitta jobb. Samhället betalar lönekostnaderna för en viss tid till ett företag, en kommun eller en organisation så att den unga kan visa vad hen kan och eventuellt få ett jobb och i vilket fall som helst värdefull arbetserfarenhet.

Finansieringen ska skötas genom att det allmänna stöd som FPA betalar, de böter som kommunerna betalar samt de anslag som reserverats för sysselsättningssektionen för unga allokteras till garantisysselsättning för unga.

Vi har inte råd att förlora en hel ung generation. Den här exceptionella tiden kräver exceptionella och djärva metoder för att hjälpa in de unga på arbetsmarknaden.

Det regionala perspektivet saknas

En central brist i redogörelsen är att den regionala differentieringen visserligen har identifierats, men att den inte bemöts med tillräckliga åtgärder. Inom strukturomvandlingsområdena är arbetslösheten klart högre än i övriga Finland. Det finns arbetskraft, men det saknas jobb.

Betänkande Reservation 2

I värsta fall fördjupar regeringens åtgärder den regionala ojämlikheten. Dessutom finns det en risk för att livskraften försämras särskilt mycket i gränsområdena, vilket är oroväckande med tanke på den övergripande säkerheten.

Centern betonar att beredningen av den särskilda ekonomiska zonen i östra Finland måste framskrida snabbt och att de regionala tillväxtåtgärderna måste inriktas på de faktiska arbetslöshetsproblemen. Staten måste ta ansvar för utvecklingen i hela landet. Regionerna får inte lämnas åt sitt öde. Det handlar inte bara om rättvisa utan också om ekonomisk politik. En hållbar ekonomi kan uppnås endast om hela Finland hålls med i tillväxten.

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

Centern är bekymrad över vilka konsekvenser planen för de offentliga finanserna har för tillgodoseendet av människors grundläggande fri- och rättigheter. Vi oroar oss också för om regeringen Orpo och Purra klarar av att vända Finlands ekonomi och sysselsättning.

Efter regeringens beslut vid ramförhandlingarna blir det allt tydligare att sparåtgärderna i de offentliga finanserna hotar att försämra tillgången till tjänster, öka ojämlikheten och öka kostnaderna på lång sikt.

I planen för de offentliga finanserna uppgår den allmänna finansieringen till välfärdsområdena till cirka 27,5 miljarder euro 2027. Finansieringen ökar med cirka 0,1 miljarder euro jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Ändringen förklaras särskilt av indexjusteringen och preciseringen av justeringen i efterhand. Kostnadsutvecklingen 2025 var betydligt mer återhållsam än väntat, vilket innebär att justeringen i efterhand, som görs med två års fördröjning, minskar välfärdsområdenas finansiering med 0,4 miljarder euro 2027 jämfört med 2026.

Den största politiska åsiktsskillnaden mellan Centern och regeringen Orpo gäller uttryckligen ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna för finländarna och tryggheten av finansieringsbasen för detta. I regeringens politik riktas sparåtgärderna på en och samma gång till tjänsterna, den sociala tryggheten och organisationerna – i en situation där behovet av service ökar hela tiden. Det är särskilt oroväckande att det förebyggande arbetet försvagas när behovet av detta arbete är stort.

Tillgången till tjänster bör säkerställas

De sparåtgärder som riktats mot välfärdsområdena under denna valperiod försvagar tillgången till tjänster samtidigt som servicebehovet ökar i hela landet. Finansieringen bör motsvara de krav som ställs på välfärdsområdena när befolkningen blir äldre, behovet av service ökar och personalkostnaderna stiger. Regeringen har dock inte gett välfärdsområdena den arbetsro de förtjänar. Sparkraven fullgörs nu i en situation där servicesystemet redan är belastat.

Välfärdsområdena behöver förutsägbarhet för att säkerställa tillgången till tjänster. Centern uttrycker särskild oro över den försämrade tillgången till omsorgstjänster för äldre och över att tjänsterna för barn och familjer inte beaktas i tillräcklig mån. Redan nu har man varit tvungen att

Betänkande Reservation 2

minska rådgivningsverksamheten i elva välfärdsområden till följd av regeringens plötsliga nedskärningar i social- och hälsovården.

Centern anser att finländarna har rätt att få reda på vilket servicelöfte som samhället ger om de högklassiga tjänster som den offentliga hälso- och sjukvården kan erbjuda. Det är fråga om vilka tjänster finländarna kan förvänta sig i utbyte mot sina skattepengar.

Kortsiktiga besparingar leder till ökade kostnader i ett senare skede. Av de yttranden som utskottet fått framgår tydligt en negativ trend där det tidiga stödet minskar, problemen hopar sig och behovet av tunga tjänster ökar samtidigt som kostnaderna stiger på lång sikt.

Det är viktigt att vi kan säkerställa förebyggande tjänster inom primärvården för att vända den oroväckande utvecklingen. När det gäller tjänster för barn, unga och familjer betonar vi att försämrade verksamhetsförutsättningar för det förebyggande arbetet kan leda till allt svårare situationer med utslagning, psykisk ohälsa och försörjningsproblem. Samtidigt har det bedömts att en minskning av det förebyggande arbetet inom äldreomsorgen ökar exempelvis kostnaderna för fallolyckor och nedsatt funktionsförmåga.

Höjningarna av klientavgifterna bör granskas kritiskt

Regeringen beslutade vid ramförhandlingarna att föreskriva om nya klientavgifter och höja vissa klientavgifter för de tjänster som välfärdsområdena ordnar. Genom ändringarna eftersträvas en ökning av avgiftsinkomsterna på 88 miljoner euro 2027 och 106 miljoner euro från och med 2028.

Centern är kritisk till höjningarna av klientavgifterna. De bedöms försämra särskilt låginkomsttagarnas möjligheter att söka sig till tjänster i tid. Samtidigt ökar risken för att människor av ekonomiska orsaker väntar med att söka vård, köpa läkemedel eller anlita andra nödvändiga tjänster.

De faktiska tilläggsinkomsterna av höjningen av klientavgifterna är enligt de yttranden som utskottet fått ytterst osäkra på grund av avgiftstak och kreditförluster.

Nedskärningarna i organisationerna medför allvarliga risker

Regeringen beslutade vid ramförhandlingarna om nya nedskärningar i organisationernas finansiering, även om man redan känner till att nedskärningarna kommer att leda till en betydande avveckling av verksamheten. Regeringen har under pågående valperiod minskat social- och hälsovårdsorganisationernas finansiering med 140 miljoner euro. Nedskärningarna som riktas till social- och hälsovårdsorganisationernas arbete drabbar särskilt främjandet av välbefinnandet, det förebyggande arbetet och tjänsterna med låg tröskel. Den offentliga sektorn har inga möjligheter att ersätta det tomrum som uppstår.

Samtidigt har regeringen genomfört lagreformer som ökar människornas problem och leder till att behovet av de tjänster som organisationerna erbjuder växer, alltså borde tjänsterna ökas och inte minskas. Behovet av hjälp växer när regeringen ökar tillgången till alkohol, skär i den sociala

Betänkande Reservation 2

tryggheten och ökar utbudet av penningspel. Centern skulle inte i likhet med regeringen ha gjort massiva nedskärningar i organisationernas finansiering.

Regeringen bör följa vilka konsekvenser nedskärningarna i organisationernas finansiering har för utbudet av tjänster och människornas välfärd och hälsa och vid behov snabbt öka finansieringen.

Förutsättningarna för det lågtröskelstöd och förebyggande arbete samt den kamratverksamhet som social- och hälsovårdsorganisationerna erbjuder försvagas betydligt, och den offentliga sektorn har inte möjligheter att erbjuda ersättande verksamhet.

Nedskärningarna i den sociala tryggheten ökar fattigdomen och trycket på tjänsterna — konsekvenserna av besparingarna koncentreras till enskilda befolkningsgrupper

Nedskärningarna i den sociala tryggheten ökar fattigdomen och trycket på välfärdsområdenas tjänster. Risken för fattigdom har ökat betydligt under denna valperiod och exempelvis bland barnfamiljer har fattigdomen ökat märkbart. De samlade konsekvenserna för barnen har inte bedömts tillräckligt.

Behovet av utkomststöd ökar samtidigt som belastningen på social- och hälsovårdstjänsterna ökar. Ur välfärdsområdenas perspektiv innebär detta att besparingar eftersträvas på annat håll, samtidigt som kostnaderna förskjuts till servicesystemet.

Välfärdsområdena måste kunna utföra försök och ta i bruk nya innovationer

Centern anser det vara viktigt att man på nytt tar i bruk en modell med husläkare eller eget vårdteam särskilt för dem som behöver mycket hälso- och sjukvårdstjänster. Det finns internationella bevis på fördelarna med modellen med husläkare. Ibrukttagandet av modellen minskar redan på kort sikt antalet remisser till den specialiserade sjukvården och behovet av att söka sig till sjukhusjouren. Husläkarmodellen ökar också patienternas och klienternas tillfredsställelse med hälsovårdstjänsterna, förbättrar engagemanget i vården och förlänger den förväntade livslängden. Enligt internationella undersökningar är det genom att förbättra kontinuiteten i vården också möjligt att påverka användningen av den specialiserade sjukvården genom att minska den. Införandet av modellen med husläkare eller eget vårdteam skulle sannolikt dämpa kostnadsökningen inom hälso- och sjukvården.

Centern skulle främja införandet av en yrkesutövarmodell i hela Finland. Med yrkesutövning avses sådan verksamhet där en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte innehar en offentlig tjänst eller något annat anställningsförhållande, utan producerar tjänsterna självständigt direkt för kunden. Syftet med yrkesutövarmodellen är att koppla läkare i den privata sektorn till långvariga vårdförhållanden som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar.

För att utveckla välbefinnandet i arbetet kunde man i teamen till exempel pröva på incitamentavlöning och lokala arbetstidsarrangemang.

Betänkande Reservation 2

Regeringen genomför beslut som försvagar statsfinanserna – vi har inte råd med ett mellanår för anpassningen

I kombination med den omfattande skuldsättningen vill regeringen med lånepengar genomföra en omfattande samfundsskattelättnad som gynnar i synnerhet stora och redan lönsamma gamla företag.

Den sänkning av samfundsskatten som för närvarande är på remiss minskar enligt en bedömning som gjorts som tjänsteuppdrag intäkterna från samfundsskatten statistiskt med cirka 832 miljoner euro per år. Detta är den omedelbara effekten av skattesänkningen.

Enligt utkastet till regeringsproposition blir sänkningen av samfundsskattesatsen med två procentenheter självfinansierande med cirka 34–46 procent på lång sikt. I denna beräkning har man tillämpat uppgifter som finns i litteraturen när det gäller effekterna av sänkningen av samfundsskattesatsen på investeringar och vinstöverföring inklusive variationer.

Enligt regeringens egen uppskattning täcker effekterna på längre sikt 280–380 miljoner euro av skatteinkomstbortfallet.

I väntan på effekterna försvagar reformen dock statens inkomstunderlag och även efter att de realiserats är minuseffekten uppe i hundratals miljoner euro på årsnivå.

Det skulle ta längre tid att nå det nya skuldtaket om regeringen inte på detta sätt påskyndade skuldsättningen i strid med sitt program och det parlamentariska avtalet om ett skuldankare.

Centern anser att riksdagen när den godkänner höjningen av skuldtaket bör kräva att regeringen vidtar korrigerande åtgärder. I gengäld för ett så här massivt skuldtak bör regeringen avstå från att försämra läget i de offentliga finanserna genom beslut efter eget övervägande eller åtminstone kompensera dessa permanent och fullt ut genom andra åtgärder som stärker de offentliga finanserna.

Nu då regeringen tydligen har för avsikt att ha ett mellanår med anpassningsåtgärderna, uppenbarligen på grund av riksdagsvalet, bör riksdagen kräva en mer ansvarsfull politik av regeringen. Finland har inte råd med att regeringen avsäger sig allt ansvar ett år före riksdagsvalet.

Saneringen av de offentliga finanserna bör inledas redan 2027 genom att prioritera utgifter och stärka inkomstunderlaget med minst 500 miljoner–1 miljard euro. Finansiering kan fås till exempel genom att återta den schablonmässiga sänkningen av samfundsskatten och entimmeståget till Åbo samt genom att lätta upp den offentliga förvaltningen genom att artificiell intelligens börjar nyttjas på bred front.

Regeringen bör besluta om propositionerna senast före höstens budgetmangling och lämna dem till riksdagen under höstsessionen 2026 så att de hinner behandlas under innevarande valperiod.

Avslutningsvis

Betänkande Reservation 2

Finlandsbilden har fått en hård törn såväl inom landet som utomlands. Finland har tidigare byggts upp genom samarbete, långsiktighet och förutsebarhet. Det har varit en central konkurrensfaktor för ett litet folk. Nu har en betydlig del av detta förtroendekapital ätits upp.

Statsminister Orpos regering har misslyckats med alla centrala mål för ekonomin och sysselsättningen. Skuldkvoten har inte stabiliserats, underskottet minskar inte i enlighet med regeringens mål till högst en procent, sysselsättningen har inte stärkts och de offentliga finanserna är inte på väg mot balans. Tvärtom har arbetslösheten, konkurserna och skuldsättningen ökat.

Samtidigt har Finlands förutsägbarhet som investeringsobjekt försvagats. Skattepolitiken har blivit ryckig, trafikledspolitiken kortsiktig och besparingarna i förvaltningen verkar på många håll göras med ostryvel. Förtroende byggs inte med ryckiga beslut eller genom att skjuta svåra lösningar på kommande regeringar.

Centern anser att beslutsfattarnas viktigaste uppgift i nuläget är att återställa förtroendet, öka arbetsmängden och stärka tron på framtiden. De offentliga finanserna måste stärkas, men det ska göras rättvist, med stöd för tillväxten och med hela Finland med på färden.

Centern skulle genomföra anpassningen mer rättvist än regeringen och samtidigt målmedvetet satsa på tillväxt, arbete, kunnande, försörjningsberedskap och regionernas livskraft. Finland står inför ett vägval och Centrerns val är den väg som leder till arbete och tillväxt.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stabilisera skuldkvoten i de offentliga finanserna och vända den in på en permanent nedåtgående bana.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen lägger fram trovärdiga åtgärder för att minska underskottet i de offentliga finanserna mot det mål som fastställts i regeringsprogrammet.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar effektiva åtgärder för att stärka sysselsättningen och nå målet på 100 000 nya sysselsatta.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och eftersträvar minst en fördubbling av tillväxten jämfört med prognosen.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen återställer förtroendet för ekonomin och förbättrar stabiliteten och förutsägbarheten i Finlands verksamhetsmiljö.*

Betänkande Reservation 2

6. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar skattepolitikens oförutsägbarhet och minskar de politiska riskerna i anslutning till Finland som investeringsobjekt.
7. Riksdagen förutsätter att regeringen kompletterar planen för de offentliga finanserna med konkreta tillväxtåtgärder vid sidan av anpassningsåtgärderna.
8. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker åtgärds paketet för arbete, säkerhet och framtidstro.
9. Riksdagen förutsätter att regeringen inför ett reparationsunderstöd för husbolag för att påskynda reparationsbyggandet.
10. Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett reparationsprogram för mögelskolor och offentliga byggnader.
11. Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett program för istandsättning av basstrafikledshållningen, broar, banor och enskilda vägar.
12. Riksdagen förutsätter att regeringen återtar de nivånedskärningar i basstrafikledshållningen som ökar det eftersatta underhållet av vägar och banor.
13. Riksdagen förutsätter att regeringen återställer villkoren för hushållsavdraget till 2024 års nivå.
14. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder en höjning av maximibeloppet för hushållsavdraget för ensamboende och ensamförsörjare.
15. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett temporärt slopande av överlåtelseskatten för att påskynda bostadshandeln.
16. Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar beredningen av försöket med en särskild ekonomisk zon i östra Finland så att ärendet kan behandlas ännu under innevarande valperiod.
17. Riksdagen förutsätter att regeringen överväger att avstå från Entimmeståg till Åbo och riktar finansieringen till projekt som snabbt skapar arbete i olika delar av Finland.
18. Riksdagen förutsätter att regeringen bemöter kostnadskrisen inom transportbranschen, jordbruket och för dem som behöver bil i sitt arbete med ett temporärt stödprogram.
19. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en temporär befrielse från fastighetsskatt för jordbruket.
20. Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt inför yrkesdiesel och inte skjuter upp ikraftträdandet till 2028.

Betänkande Reservation 2

21. Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar övergången till bioenergi och biogas samt utfasningen av oljeuppvärmning.
22. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att nya investeringar i biogasanläggningar och i produktion av återvunna gödselmedel genomförs i Finland.
23. Riksdagen förutsätter att regeringen granskar produktionen och användningen av biogas som en helhet i samarbete mellan olika ministerier och stärker den övergripande samordningen av biogaspolitiken mellan förvaltningsområdena.
24. Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar tillståndsprocesserna för investeringar i förnybar energi och undanröjer den osäkerhet som försvagar investeringsmiljön.
25. Riksdagen förutsätter att regeringen återinför ett teknikneutralt grepp om distributionsinfrastrukturen och inte försvagar incitamenten för att utveckla nätet av tankningsstationer för biogas.
26. Riksdagen förutsätter att regeringen lättar på de administrativa skyldigheterna i fråga om biogas, såsom skyldigheten att verifiera hållbarheten, särskilt när de försvagar förutsättningarna för investeringar.
27. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar den osäkerhet som uppstått till följd av sänkningen av tillägsskyldigheten inom distributionsskyldigheten för biogas.
28. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer vilka konsekvenser det tidigare lagda införandet av utsläppshandeln för trafiken har för bränslepriserna.
29. Riksdagen förutsätter att regeringen fullt ut kompenserar de kostnader som orsakas jord- och skogsbruket till följd av att regeringen nationellt har utvidgat utsläppshandeln till denna sektor.
30. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar torvens roll i försörjningsberedskapen samt fortsätter och stärker säkerhetsupplagringen av torv.
31. Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar tillståndsprocesserna för nya torvproduktionsområden för att trygga tillgången på energi-, växt- och strötorv.
32. Riksdagen förutsätter att regeringen förtydligar sin torvpolitik och ärligt signalerar vilka åtgärder den de facto vidtar.
33. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en modell för garantijobb för unga, där medel riktas till ungas sysselsättning i stället för till finansiering av arbetslöshet..
34. Riksdagen förutsätter att regeringen riktar det allmänna stöd som FPA betalar, kommunernas bötesavgifter och anslagen för sysselsättningssedeln för unga till garantisysselsättning för unga.

Betänkande Reservation 2

35. Riksdagen förutsätter att regeringen återinför den skyddade delen i arbetslöshetsskyddet, så att småskaligt arbete och deltidsarbete lönar sig under arbetslöshet.

36. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker människors arbetsförmåga och särskilt ingriper i långvarig sjukfrånvaro bland unga på grund av psykiska ohälsa.

37. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringen av social- och hälsovårdstjänsterna och frivilligorganisationerna för att stärka arbetsförmågan.

38. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringsbasen för planen Trafik 12 och förbinder sig att genomföra den riksomfattande trafiksystemplan som riksdagen godkänt.

39. Riksdagen förutsätter att regeringen smidigt stabiliserar finansieringen av basstrafikledshållningen som en del av ramarna.

40. Riksdagen förutsätter att regeringen förhindrar att det eftersatta underhållet av trafikledsnätet ökar till över fem miljarder euro.

41. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att kortsiktig finansiering som bygger på investeringsprogram inte ersätter långsiktig rambaserad finansiering i trafikledspolitiken.

42. Riksdagen förutsätter att regeringen samordnar investeringsprogrammen och ramfinansieringen så att nästa regerings trafikledsfinansiering inte binds i förväg på ett ohållbart sätt.

43. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringen av projekt för militär rörlighet så att den inte sker på bekostnad av civil trafik, näringslivets transporter eller ersättningsinvesteringar såsom Digirata.

44. Riksdagen förutsätter att regeringen i trafikledspolitiken beaktar försörjningsberedskapen, den övergripande säkerheten, näringslivets transportkostnader och förutsägbarheten för industriella investeringars livscykel.

45. Riksdagen förutsätter att regeringen återställer finansieringen av enskilda vägar till en nivå som tryggar fungerande transportkedjor mellan råvaror, fabriker och hamnar samt stärker understöden för enskilda vägar för att trygga skogsbruket, försörjningsberedskapen och landsbygdsnäringarna.

46. Riksdagen förutsätter att regeringen ser över entreprenadmodellen för vägunderhåll för att förbättra trafiksäkerheten.

47. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer storleken på entreprenadområdena och de lokala underentreprenörernas ställning inom vägunderhållet.

Betänkande Reservation 2

48. Riksdagen förutsätter att regeringen styr finansieringen av vägunderhållet mer direkt till kvalitet och säkerhet i det faktiska vägunderhållet.
49. Riksdagen förutsätter att regeringen reformerar övervakningen av underhållskvaliteten så att den blir mer praktisk och verkningsfull.
50. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker produktionen av inhemska bränslen för sjö- och flygtrafik för att förbättra försörjningsberedskapen.
51. Riksdagen förutsätter att regeringen skapar långsiktiga riktlinjer och stödmekanismer för inhemska förnybara och syntetiska bränslen.
52. Riksdagen förutsätter att regeringen återinför det riksomfattande bredbandsprogrammet.
53. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer funktionssäkra och snabba datakommunikationsförbindelser i hela Finland oberoende av bostadsort.
54. Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar de skuggområden som nedläggningen av 3G-näten orsakar samt säkerhetskONSEKVENSerna av detta, inklusive nödsamtalens funktion.
55. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder riktlinjerna för frekvenspolitiken i god tid, långsiktigt, förutsägbart och teknikneutralt.
56. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar Traficoms och Cybersäkerhetscentrets resurser för de växande uppgifterna inom cybersäkerhet, datareglering och artificiell intelligens.
57. Riksdagen förutsätter att regeringen upphör att skära ned i myndighetsverksamheten med osthyvel och därigenom äventyra cybersäkerheten.
58. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker jordbrukets lönsamhet och genomför regeringsprogrammets löfte om en kursändring inom jordbruket.
59. Riksdagen förutsätter att regeringen reagerar på kostnadskrisen inom jordbruket genom tillräckliga åtgärder, inklusive lättnader i gödselkostnaderna.
60. Riksdagen förutsätter att regeringen lättar på fastighetskattebördan i fråga om jordbrukets produktionsbyggnader.
61. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder sig på att nationellt kompensera för en eventuell minskning av Finlands jordbruksfinansiering från Europeiska unionen.
62. Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en översyn av konkurrenslagen för att förbättra livsmedelsmarknadens funktion.

Betänkande Reservation 2

63. Riksdagen förutsätter att regeringen främjar reformer av livsmedelsmarknads-, konkurrens- och upphandlingslagstiftningen för att stärka producenternas ställning.
64. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker livsmedelsexporten och tryggar tillräckliga resurser för Livsmedelsverkets exporttillstånd.
65. Riksdagen förutsätter att regeringen underlättar generationsväxlingar på gårdar genom att bättre beakta sidoinkomster vid beräkningen av unga jordbrukares företagarinkomst.
66. Riksdagen förutsätter att regeringen utvidgar möjligheten till räntestödslån och statliga garantier också till gårdar som drivs i aktiebolagsform.
67. Riksdagen förutsätter att regeringen riktar finansiering från gårdsbrukets utvecklingsfond Makera till att inleda generationsväxlingar på mångsidiga gårdar.
68. Riksdagen förutsätter att regeringen utnyttjar Makera för att påskynda anskaffningen av biogasdrivna traktorer.
69. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillräckliga stödnivåer för hållbart skogsbruk och säkerställer att stöden inte tar slut mitt under året.
70. Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar skogsägarnas egendomsskydd i allt beslutsfattande som gäller markanvändning.
71. Riksdagen förutsätter att skyddet av naturobjekt säkerställs på grundval av frivillighet och till full ersättning.
72. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar fortsättningen och finansieringen av programmen Metso och Helmi.
73. Riksdagen förutsätter att regeringen lättar på byråkratin i stödsystemen för naturvård och stärker den privata sektorns roll.
74. Riksdagen förutsätter att regeringen upphör med nedskärningar i utbildningen och tryggar långsiktig finansiering för höjning av kompetens- och utbildningsnivån.
75. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför statsandelsreformen för kommunerna på ett sätt som tryggar förutsättningarna för kommuner av olika storlek att ordna lagstadgad basservice i hela Finland.
76. Riksdagen förutsätter att regeringen återkallar de nedskärningar i kommunernas statsandelar som försvagar bildningstjänsterna.
77. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar en tillräcklig finansiering av reformen av stödet för lärande i alla skolor.

Betänkande Reservation 2

78. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringen av högskoleutbildningen och forskningen samt den medfinansiering som behövs för att beviljas internationell forskningsfinansiering.

79. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillräcklig finansiering för bibliotek, kultur-, ungdoms- och idrottstjänster samt för byggande av idrottsanläggningar.

80. Riksdagen förutsätter att regeringen följer vilka konsekvenser nedskärningarna i idrotts- och ungdomsväsendet har för utbudet av tjänster och de ungas välbefinnande.

81. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer hur likabehandlingen av barn tillgodoses i morgon- och eftermiddagsverksamheten samt i Finlandsmodellen för hobbyverksamhet.

82. Riksdagen förutsätter att regeringen utreder förutsättningarna för att införa en helhetsskoldag.

83. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer vilka konsekvenser nedskärningarna i finansieringen av integrationsutbildningen har för finansieringens tillräcklighet.

84. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar det fria bildningsarbetets möjligheter att ordna integrationsutbildning.

85. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att besparingar i statsförvaltningen inte försvagar myndigheternas möjligheter att fullgöra sina lagstadgade uppgifter.

86. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar resurserna för Migrationsverket i ett läge där verket har ålagts nya uppgifter.

87. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar polisens finansiering och funktionsförmåga också under den senare delen av ramperioden.

88. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar utvecklingen av polisens tekniska kapacitet.

89. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringen av Räddningsinstitutet och fullgörandet av dess lagstadgade uppgifter.

90. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar räddningsväsendets verksamhetsförutsättningar i hela landet och stärker avtalsbrandkårernas roll.

91. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker förutsebarheten i finansieringen av välfärdsområdena och ger områdena arbetsro att ordna tjänsterna.

92. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer vilka konsekvenser nedskärningarna i finansieringen av välfärdsområdena har för tillgången till tjänster.

Betänkande Reservation 2

93. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer vilka konsekvenser höjningarna av kundavgifterna har för möjligheterna att söka vård, avgiftsintäkterna, kreditförlusterna och behovet av tyngre tjänster.

94. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillgången till omsorgstjänster för äldre.

95. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tjänsterna för barn, unga och familjer samt det förebyggande arbetet.

96. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer tillgången till rådgivningstjänster i alla välfärdsområden.

97. Riksdagen förutsätter att regeringen fastställer ett servicelöfte inom den offentliga hälso- och sjukvården om vilka tjänster människor kan förvänta sig att få i utbyte mot sina skattepengar.

98. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar finansieringen av social- och hälsovårdsorganisationer för lågtröskelstöd, kamratstöd och förebyggande arbete.

99. Riksdagen förutsätter att regeringen följer vilka konsekvenser nedskärningarna för organisationerna har för utbudet av tjänster samt för människornas välfärd och hälsa.

100. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer de sammantagna konsekvenserna av nedskärningarna i den sociala tryggheten för fattigdomen, barnfamiljsfattigdomen, behovet av utkomststöd och servicetrycket i välfärdsområdena.

101. Riksdagen förutsätter att regeringen främjar införandet av modeller med husläkare och eget vårdteam i hela landet.

102. Riksdagen förutsätter att regeringen främjar införandet av en modell med yrkesutövare i välfärdsområdena för att förbättra kontinuiteten i vården och kostnadseffektiviteten.

103. Riksdagen förutsätter att regeringen möjliggör försök som förbättrar arbetshälsan, såsom prestationsbaserade incitamentsersättningar för team och lokalt överenskomna arbetstidsarrangemang.

104. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillräckliga resurser för Finlands beskickningsnät, exportfrämjande och militära krishantering.

105. Riksdagen förutsätter att regeringen ökar finansieringen till utrikesministeriets förvaltningsområde för beskickningsnätet, exportfrämjandet och den militära krishanteringen.

106. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar skyddet av insjövatten, Östersjön och Skärgårdshavet på ett balanserat sätt ur hela Finlands perspektiv.

Betänkande Reservation 2

107. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillräckliga resurser för frivilligt naturskydd och påskyndar framväxten av en privat marknad för naturvärden.

108. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att ministerierna har tillräckliga resurser för högklassigt lagstiftningsarbete, konsekvensbedömning, EU-påverkan och genomförande av omställningen till ren energi.

109. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar lagstiftningsreformen om den byggda miljön så att den faktiskt genomför målen om avreglering.

110. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar revideringen av lagen om områdesanvändning så att den inte i onödan ökar kommunernas administrativa börda och kostnader.

111. Riksdagen förutsätter att regeringen i reformen av lagen om områdesanvändning tryggar förutsättningarna för att bygga förnybar energi i hela landet.

112. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att datacentralernas spillvärme utnyttjas vid produktionen av ren fjärrvärme.

113. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför stödmodellen i anslutning till höjningen av elskatten för datacentraler på ett förutsägbart sätt och på en tillräcklig nivå.

114. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker förutsebarheten i investeringsmiljön för den gröna omställningen och långsiktigt förbinder sig till målen i klimatlagen.

115. Riksdagen förutsätter att regeringen riktar finansiering till kostnadseffektiva klimatåtgärder inom markanvändningssektorn.

116. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker den inhemska självförsörjningsgraden i bränsleproduktionen genom att utnyttja alternativa inhemska råvaror, decentraliserad produktion och leveranskedjor.

117. Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer beloppet av fullmakterna för räntestödslån så att det motsvarar efterfrågan på bostäder till rimligt pris så att åtminstone behövliga ombyggnader och byggande för grupper med särskilda behov kan genomföras samt lindrar den svåra situationen inom byggbranschen.

118. Riksdagen förutsätter att regeringen återställer fullmakterna för investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov till en nivå som gör det möjligt att bygga bostäder också för äldre, rehabiliteringsklienter inom mentalvården och missbrukarvården, studerande och bostadslösa.

119. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar sin sysselsättningspolitik i ett läge där arbetslösheten, arbetslösheten bland unga, långtidsarbetslösheten och den akademiska arbetslösheten har förvärrats.

Betänkande Reservation 2

120. Riksdagen förutsätter att regeringen särskilt stöder mikro- och ensamföretagare för att sänka tröskeln för att anställa den första arbetstagaren.

121. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från den nuvarande schablonmässiga modellen med fyra jobbsökningar per månad.

122. Riksdagen förutsätter att regeringen inför en personlig sysselsättningsplan som beaktar arbetssökandenas olika livssituationer och behov.

123. Riksdagen förutsätter att regeringen återinför och reformerar vuxenutbildningsstödet för att tillgodose kompetensutvecklingen och behoven i ett föränderligt arbetsliv.

124. Riksdagen förutsätter att regeringen låter finansiering som annars tas ut som sanktionsavgifter från kommunerna stanna kvar hos kommunerna, under förutsättning att medlen används till arbets- och näringstjänster som främjar sysselsättning, företagande, karriärvägledning, kompetensutveckling och bibehållen arbetsförmåga.

125. Riksdagen förutsätter att regeringen regionala tillväxtåtgärder riktas utifrån de faktiska arbetslöshetsutmaningarna.

126. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker livskraften i gränsområden ur den övergripande säkerhetens perspektiv.

127. Riksdagen förutsätter att statsrådet under höstsessionen 2026 bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka regeringen som motvikt till höjningen av skuldtaket vidtar korrigerande åtgärder för att bryta ökningen av skuldkvoten i enlighet med regeringsprogrammet och samtidigt i linje med andan i den parlamentariska skuldankargruppen genomför ytterligare anpassningar under sin mandatperiod och samtidigt avstår från att sänka samfundsskatten.

Helsingfors 2.6.2026

Markus Lohi cent
Mika Lintilä cent

Betänkande Reservation 3

Reservation 3 /gröna

Motivering

Regeringens finanspolitiska linje är ohållbar

Finlands offentliga finanser befinner sig i en svår situation, och behovet av att stärka dem kan inte ignoreras. Den åldrande befolkningen, den svaga sysselsättningsutvecklingen, de ökande ränteutgifterna, förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön och de långsiktiga riskerna till följd av klimat- och naturkrisen kräver en trovärdig, konsekvent och rättvis ekonomisk politik. Den offentliga ekonomins hållbarhet måste stärkas på ett sätt som tryggar välfärdsstatens centrala uppgifter, behandlar olika befolkningsgrupper på ett rättvist sätt och skapar förutsättningar för hållbar tillväxt också under de kommande årtiondena.

Tyvär erbjuder regeringen Orpos plan för de offentliga finanserna 2027—2030 inga riktlinjer för detta. Regeringen har motiverat sin politik med åtgärder för att bryta skuldsättningsutvecklingen, stärka sysselsättningen och påskynda tillväxten. Enligt planen för de offentliga finanserna och finansministeriets prognos kommer regeringens egna mål inte att uppnås. Tillväxten är fortfarande svag, arbetslösheten är fortsatt hög, underskottet i de offentliga finanserna förblir stort under hela ramperioden och skuldkvoten fortsätter att öka.

Regeringens politik har utgått från påståendet att omfattande nedskärningar är nödvändiga för att stabilisera de offentliga finanserna. Samtidigt har regeringen emellertid fattat och fortsätter att fatta beslut som försvagar de offentliga finansernas inkomstbas och som bygger på osäkra antaganden om skattesänkningarnas tillväxtfrämjande eller självfinansierande effekter. Regeringens linje bygger på att de säkra förlusterna av skatteintäkter realiserar omedelbart, men de tillväxteffekter som föreslås som motvikt är osäkra och i bästa fall skulle realiseras på lång sikt.

De gröna anser att de offentliga finanserna måste stärkas på ett mer ansvarsfullt sätt än vad regeringen har föreslagit. Man stärker inte ekonomins hållbarhet genom att skära ned på utbildning, social- och hälsovårdstjänster, social trygghet, organisationernas förebyggande arbete, myndigheternas funktionsförmåga eller klimat- och naturåtgärder. Det handlar inte bara om utgifter här, utan om grunden för samhällsfunktionerna, kompetens, sysselsättning, produktivitet, säkerhet och långsiktig hållbarhet i de offentliga finanserna. Kortsynta besparingar kan öka framtida kostnader om de leder till ökad fattigdom, ohälsa, långsiktigt behov av tjänster, kompetensbrist, bristande rättssäkerhet eller klimat- och naturskuld.

Vi anser att det är problematiskt att det i planen för de offentliga finanserna inte görs en tillräcklig bedömning av beslutens samlade effekter. Konsekvensbedömningarna avseende barn, jämställdhet, jämlikhet och sårbara grupper bör vara mycket mer omfattande. Utan en helhetsbedömning är det omöjligt att avgöra hur nedskärningarna och avgiftshöjningarna drabbar till exempel låginkomsttagare med barn, ensamförsörjare, personer med funktionsnedsättning, långtidssjuka, äldre och personer som behöver mycket tjänster.

Betänkande Reservation 3

Bristen på konsekvensbedömningar är också ett finanspolitiskt problem. Om besluten leder till ökad fattigdom, ökade hinder för att söka vård, ökad utslagning, förseningar i tjänsterna eller myndigheternas handläggningstider kan en del av besparingarna senare bli större kostnader. En ansvarsfull förvaltning av de offentliga finanserna kräver att man bedömer hur besluten påverkar människor, tjänstesystemet, jämlikheten och de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet innan man fattar beslut.

Regeringens finanspolitiska mål glider iväg

Regeringens viktigaste finanspolitiska löfte var att vända skuldutvecklingen. I regeringsprogrammet fastställdes som mål att stabilisera den offentliga ekonomins skuldkvot före 2027 och att under valperioden pressa ner underskottet till högst en procent i förhållande till bruttonationalprodukten. I planen för de offentliga finanserna framgår att regeringen inte kommer att uppnå ett enda av målen.

Enligt finansministeriets prognos kommer underskottet i de offentliga finanserna 2027 att vara 4,6 procent av bruttonationalprodukten. Underskottet kommer att förbli stort under hela ramperioden och kommer att uppgå till 4,4 procent av BNP 2030. Den offentliga skuldnivån i förhållande till BNP kommer att öka till 92,8 procent 2027 och 99,3 procent 2030. Med regeringens egna mått mätt beskriver planen för de offentliga finanserna inte en stabilisering av ekonomin, utan en överföring av misslyckandet under regeringsperioden till de kommande åren.

Utsikterna för de offentliga finanserna är också svaga. Underskottet i statens budgetekonomi uppgår till cirka 13,2 miljarder euro 2027 och ökar till 17,4 miljarder euro fram till 2030. Ränteutgifterna för statsskulden ökar snabbt: 2027 beräknas ränteutgifterna uppgå till 4,1 miljarder euro och 2030 redan till 6,3 miljarder euro. Ökningen minskar det finanspolitiska handlingsutrymmet under de kommande åren och ökar därigenom också trycket på att balansera ekonomin.

Det är uppenbart att den offentliga ekonomins utveckling också påverkas av faktorer som ligger utanför regeringens kontroll, såsom förändringar i den säkerhetspolitiska miljön, stigande räntor, osäkerhet i den internationella ekonomin och ökade försvarsutgifter. Men det befriar inte regeringen från ansvaret för dess egna val. Samtidigt har regeringen genomfört omfattande nedskärningar och fattat skattebeslut som försämrar balansen i de offentliga finanserna.

De gröna anser att en konsolidering av de offentliga finanserna kräver en mer trovärdig, rättvis och långsiktig ekonomisk politik. De offentliga finanserna måste stärkas med åtgärder som förbättrar sysselsättningen och produktiviteten, stärker skattebasen, minskar miljöskadliga stöd, förebygger problem och tryggar välfärdsstatens framtid. Regeringens nuvarande linje lämnar Finland i en ännu svårare situation inför nästa valperiod.

En hållbar skattepolitik undergräver inte de offentliga finanserna

Regeringens oansvariga skattepolitik är en viktig orsak till att anpassningen av de offentliga finanserna inte utgör en trovärdig helhet. Regeringen motiverar de omfattande nedskärningarna med den svåra situationen i de offentliga finanserna, men försvagar de offentliga finansernas

Betänkande Reservation 3

inkomstbas genom skattesänkningar vars effekter på tillväxt och sysselsättning enligt de sakkunnigas bedömning är osäkra. Ur ett budgetperspektiv är detta en motsägelsefull strategi: regeringen kräver omedelbara uppoffringar i fråga om tjänster och förmåner, men accepterar förlorade skatteintäkter med motiveringen att detta kan stärka tillväxten på längre sikt.

Särskilt problematiskt är regeringens beslut att sänka samfundsskattesatsen med två procentenheter till 18 procent från och med 2027. Sänkningen motiveras med att den ska stimulera investeringar och tillväxt, men beslutet kommer att försvaga de offentliga finanserna omedelbart. Under sakkunnigutfrågningarna har sänkningen fått omfattande kritik. En ansvarsfull skattepolitik kan inte bygga på att man väljer ut de sakkunnigsynpunkter som stöder regeringens linje.

Samtidigt som låginkomsttagare, barnfamiljer, studerande, sjuka och personer som behöver mycket service drabbas av nedskärningar och avgiftshöjningar sänker regeringen skatten på ett sätt som gynnar företag, ägare och höginkomsttagare. Detta undergräver förtroendet för rättvisan i den ekonomiska politiken. För att stärka de offentliga finanserna krävs det en bred acceptans, och det uppnås inte genom en politik där bördan av nedskärningarna fördelas ojämnt mellan olika grupper.

Utöver sänkningen av samfundsskatten har regeringen beslutat om andra skattesänkningar och skatteåterbäringar i en situation där underskottet i de offentliga finanserna fortfarande är stort och skuldkvoten ökar under hela ramperioden. De positiva effekterna av skattesänkningarna kan i bästa fall bli fördröjda, medan minskade skatteintäkter omedelbart försämrar de offentliga finanserna. Detta ökar risken för att skattesänkningarna i slutändan måste finansieras genom ytterligare nedskärningar eller ökad upplåning.

De gröna anser att skattepolitiken bör inriktas på att stödja hållbara offentliga finanser, rättvisa och en ekologisk omställning. Arbetsbeskattningen kan sänkas om sänkningarna finansieras på ett trovärdigt och rättvist sätt. Skattebasen bör stärkas genom att man bland annat inför ett pris på kol genom en kombination av miljöskatter och minskade skattesubventioner, reformerar beskattningen av utdelningar och minskar omotiverade skillnader i beskattningen av förvärvsinkomster och kapitalinkomster. Dessa åtgärder har också brett stöd bland sakkunniga.

Den svåra budgetsituationen omöjliggör skattebeslut som försämrar saldot när tillväxtutsikterna är osäkra. Regeringen bör avstå från skattesänkningar som försvagar de offentliga finanserna och rikta skattepolitiken mot en starkare skattebas och styrning som minskar utsläppen och överkonsumtionen av naturresurser.

Ett grönt alternativ stärker ekonomin på ett hållbart sätt

De gröna anser att en förstärkning av de offentliga finanserna förutsätter en mer långsiktig ekonomisk politik än regeringens linje. Det är inte möjligt att uppnå en hållbar budgetbalans om man samtidigt försvagar de strukturer som skapar välfärd, sysselsättning, produktivitet, kompetens och investeringar. Vi behöver en politik som stärker skattebasen, ökar arbetskraften, förbättrar produktiviteten och bidrar till att förebygga framtida kostnader.

Betänkande Reservation 3

För att öka produktiviteten krävs långsiktiga satsningar på utbildning, forskning, utveckling och innovation. Det är nödvändigt att hålla fast vid FoU-målen, men det räcker inte om man samtidigt minskar den grundläggande finansieringen av högskolorna, minskar förutsättningarna för att ta hem EU-finansiering eller skär ner på strukturer som stöder investeringar i den gröna omställningen. Offentlig FoU-finansiering måste vara konsekvent och förutsägbar för att också stimulera privata investeringar.

Arbetskraftsinvandring är en av de viktigaste strukturella faktorerna för att stärka de offentliga finanserna. I takt med att befolkningen åldras och bristen på kompetent arbetskraft försvårar läget i fråga om tjänster, företag och investeringar måste Finland underlätta invandring som grundar sig på arbete, studier och företagande. Detta kräver välfungerande tillståndsförfaranden, lyckad integration, högkvalitativ språkutbildning och effektiva åtgärder mot utnyttjande och exploatering i arbetet. Regeringens invandringspolitik leder Finland i fel riktning.

Regeringen försummar också andra strukturella reformer som skulle vara nödvändiga med tanke på de offentliga finanserna. Skatterätten för välfärdsområdena bör tas på allvar som en del av lösningen för att stärka områdenas ekonomiska ansvar, transparensen i beslutsfattandet och hållbarheten i servicesystemet. Pensionssystemet måste också utvecklas på ett sätt som stöder fortsatt arbete, minskar fattigdomen och främjar rättvisa mellan generationerna. Transportbeskattningen måste reformeras så att målen för minskade utsläpp från transportsektorn uppnås och minskningen av skatteintäkterna från transportsektorn stoppas.

Kortsiktig nedskärningspolitik skjuter kostnaderna på framtiden

I regeringens plan för de offentliga finanserna prioriteras alltför ofta kortsiktiga utgiftsbesparingar framför långsiktiga effekter.

Detta är särskilt tydligt inom social- och hälsovården. Enligt sakkunnigutfrågningarna motsvarar finansieringsramen för välfärdsområdena inte tillräckligt väl det faktiska servicebehovet. Samtidigt utsätts områdena för påtryckningar att anpassa sin verksamhet på ett sätt som lätt drabbar förebyggande tjänster, lågtröskeltjänster och tjänster i rätt tid. Om man inte får hjälp i tid förvärras problemen och överförs senare till dyrare tjänster, såsom jourmottagning, specialiserad sjukvård, barnskydd eller dygnetruntomsorg.

De drabbar särskilt låginkomsttagare, långtidssjuka, äldre och människor som har ett stort behov av service. Dessutom kommer nedskärningarna i organisationer inom social- och hälsovården att försvaga det förebyggande arbetet just när behovet av det ökar. Detta kan leda till ökat tryck på välfärdsområdenas tjänster och ökade offentliga kostnader senare.

Nedskärningarna i de sociala trygghetssystemen ökar fattigdomen och drabbar särskilt redan utsatta människor. Den ökande fattigdomen bland barnfamiljer, det ökande behovet av utkomststöd och överskuldssättningen är inte bara sociala problem utan också långsiktiga risker för de offentliga finanserna. Ökad fattigdom och ohälsa försämrar barnens och ungdomarnas framtidsutsikter, ökar behovet av tjänster och minskar människors möjligheter att få arbete, studera och delta i samhället.

Betänkande Reservation 3

Samma kortsynthet gäller besparingar på förvaltning och myndigheter. En högkvalitativ lagberedning, smidiga tillståndsprocesser, en fungerande tillsyn och rättssäkerhet för medborgarna är förutsättningar för ett fungerande samhälle och en hållbar ekonomi. Om myndigheterna inte har tillräckliga resurser för att utföra sina uppgifter kan det leda till längre handläggningstider, sämre service, sämre kvalitet på lagberedningen, risker för rättssäkerheten och försenade investeringar.

De gröna anser att konsolideringen av de offentliga finanserna bör baseras på effektivitet, inte på mekaniska nedskärningar. Förebyggande tjänster, organisationernas arbete, myndigheternas funktionsförmåga, högklassig lagberedning och smidiga tillståndsprocesser är en del av en ansvarsfull ekonomisk politik. Att investera i dem kan minska framtida kostnader, öka förtroendet och förbättra den offentliga förvaltningens förmåga att fullgöra sina lagstadgade uppgifter.

Att skära i kommunerna och utbildningen är kortsiktigt

Regeringens plan för de offentliga finanserna försämrar kommunernas möjligheter att ordna basservice. Kommunernas ekonomiska handlingsutrymme är redan nu snävt, och statsandelssänkningarna överför trycket på höjningar av kommunalskatten, skuldsättning eller försämring av tjänsterna. Eftersom utbildningssektorn står för en stor del av kommunernas utgifter, drabbar nedskärningarna i kommunernas ekonomi i praktiken ofta småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, ungdomstjänsterna och det lokala välfärdsarbetet.

År efter år har statsandelarna minskat. Statsandelarna räcker till för att finansiera knappt 20 procent av kommunernas utgifter för basservice, medan andelen för tio år sedan var nästan 30 procent. I genomsnitt utgörs cirka 85 procent av kommunernas driftsintäkter av kommunens egna skatteintäkter och verksamhetsintäkter. Kommunernas och städernas möjligheter att få inkomster genom att höja kommunalskatten eller ta lån varierar dock kraftigt. Det leder till att utbildningsmöjligheterna kommer att variera beroende på i vilken kommun barnet eller den unga råkar bo.

Den minskade finansieringen av gymnasieutbildningen strider också mot regeringens mål för kompetens och tillväxt. Kvaliteten på yrkesutbildningen, tillräcklig undervisning på plats och elevernas möjligheter att gå vidare till högre utbildning eller arbetslivet är avgörande för både ungdomars framtid och tillgången på arbetskraft. Att försvaga utbildningskedjan från småbarnspedagogiken till högskolorna urholkar just den kunskapsbas som produktivitetstillväxten bygger på.

När det gäller högre utbildning och forskning är regeringens linje inkonsekvent. Finland behöver fler högutbildade experter, stark forskning och nya innovationer, men en försämring av högskolornas basfinansiering försvårar uppnåendet av dessa mål. Tillfälliga riktade satsningar ersätter inte långsiktig finansiering. För att uppnå FoU-målen måste universiteten ha en verklig möjlighet att utbilda kompetent arbetskraft, bedriva forskning och stödja företagets förnyelse.

Betänkande Reservation 3

Att skjuta upp klimat- och naturpolitiken är en ekonomisk risk

Det finns en stor motsättning mellan regeringens miljöpolitik och finanspolitik. Regeringen meddelar att den förbinder sig till exempel till klimatlagens mål och främjandet av den gröna omställningen, men planen för de offentliga finanserna innehåller inte någon trovärdig finansiering eller tillräckliga åtgärder för att uppnå klimat- och naturmålen.

Planen för de offentliga finanserna finansierar inte ens alla de åtgärder som regeringen föreslår i sina egna klimatplaner. Det finns ett betydande finansieringsunderskott för de ytterligare åtgärder som identifierats i energi- och klimatstrategin och i klimatplanen på medellång sikt. Detta undergräver klimatpolitikens trovärdighet och ökar risken för att det blir svårare att uppfylla Finlands EU-skyldigheter och att utsläppsminskningarna senare måste genomföras i all hast, till högre kostnader och mindre planmässigt.

Situationen är särskilt allvarlig inom markanvändningssektorn. Finlands kolsänkor har försvagats och man måste snabbt få i stånd en ändring så att markanvändningssektorn slutar vara en utsläppskälla och istället återgår till att vara en kolsänka. I planen för de offentliga finanserna presenterar regeringen dock inga trovärdiga åtgärder för att stärka nettosänkan inom markanvändningssektorn. Kostnadseffektiva åtgärder som att återväta torvmarker och starta våtmarksodling finansieras inte tillräckligt. Samtidigt ingriper regeringen inte i de skattesubventioner som stöder användningen av trä för energiproduktion, trots att avskaffandet av skattesubventionerna för industriell träförbränning skulle stödja både stärkandet av kolsänkorna och de offentliga finanserna.

Samma sak gäller naturpolitiken. Regeringen har skurit ned på finansieringen av naturskyddet i en situation där Finland har som mål att stoppa förlusten av biologisk mångfald och genomföra skyldigheter på internationell och EU-nivå. Finansieringen av programmen Metso och Helmi är inte tillräcklig i förhållande till målen. Att bekämpa förlusten av biologisk mångfald och förbättra naturens tillstånd är också en fråga om ekonomisk politik: förlusten av biologisk mångfald hotar ekosystemtjänster, livsmedelsproduktion, hälsa, vatten och långsiktig ekonomisk hållbarhet.

Det är problematiskt att stödja användningen av torv för energiproduktion och lagring för försörjningsberedskap. Torv har samma klimatpåverkan som fossila bränslen, och stöd till torv kan upprätthålla produktionsstrukturer som i stället borde avvecklas på ett kontrollerat sätt. Det är mer motiverat att stärka försörjningstryggheten genom energieffektivitet, ren inhemsk energi, ett flexibelt elsystem och koldioxidsnåla beredskapslösningar än genom att stödja ett utsläppsintensivt bränsle.

De gröna anser att klimat- och naturpolitiken också måste ses som en del av de offentliga finansernas hållbarhet. Att skjuta upp utsläppsminskningarna, att försvaga kolsänkorna och att fortsätta förlusten av biologisk mångfald ökar de framtida kostnaderna och minskar det finanspolitiska handlingsutrymmet. En hållbar finanspolitik skulle vara att minska de miljökadliga stöden, stärka kolsänkorna, finansiera effektiva klimat- och naturåtgärder och påskynda investeringar i omställning till ren energi på ett konsekvent sätt.

Betänkande Reservation 3

Försvarssatsningarna får inte ske på bekostnad av den övergripande säkerheten

Säkerheten bygger inte bara på ökade försvarsutgifter. En övergripande säkerhet förutsätter också fungerande basservice, utbildning, rättsstat, myndigheternas funktionsförmåga, social sammanhållning, försörjningsberedskap, internationellt ansvar samt hantering av klimat- och naturrisker.

I planen för de offentliga finanserna görs betydande tilläggsatsningar på försvaret. Den snabba ökningen av anslagen kräver särskild uppmärksamhet när det gäller att få valuta för pengarna, kostnadseffektiv upphandling och tillräcklig kontroll av beslutsfattandet.

Ökade försvarsutgifter får inte leda till att andra grunder för den övergripande säkerheten försvagas. Nedsänkningar i utbildning, social- och hälsovårdstjänster, grundtrygghet, organisationers förebyggande arbete, rättsstatens verksamhetsförutsättningar eller klimat- och naturpolitiken kan försvaga samhällets inre stabilitet och kristalighet. Ett starkt försvar behöver ett samhälle där människor litar på institutionerna, får de tjänster de behöver och upplever samhället som rättvist.

Finland bör främja lösningar på EU-nivå för att finansiera försvarsutgifterna och säkerställa det finanspolitiska handlingsutrymmet. EU:s försvarsklausul bidrar till att ta hänsyn till den exceptionella säkerhetssituationen, men dess tidsbegränsning till 2028 lämnar frågan öppen när det gäller hur ökade försvarsutgifter ska förenas med budgetreglerna efter detta. Finland bör sträva efter att förlänga försvarsundantaget efter 2028 för att undvika att nödvändiga försvarsinvesteringar leder till orimligt tryck på att skära ned på andra utgifter som är nödvändiga för den övergripande säkerheten.

Utvecklingssamarbete är också en del av säkerhetspolitiken. Global instabilitet, fattigdom, försämrad livsmedelstrygghet, klimatförändringar och konflikter ökar kriserna, migrationen och säkerhetshoten. Att skära ned på utvecklingssamarbetet är kortsiktigt i en situation där Europa och Finland borde stärka sin förmåga att förebygga kriser och bygga stabilitet. Internationellt ansvar, främjande av de mänskliga rättigheterna och försvaret av en regelbaserad världsordning är en del av Finlands säkerhet.

När det gäller att stärka försörjningstryggheten bör fokus ligga på hållbara och utsläppsnåla lösningar. Energieffektivitet, ren inhemsk energi, flexibilitet i elsystemet, lagring och säkerställande av kritisk infrastruktur stärker både säkerheten och den ekonomiska förnyelsen.

Avslutningsvis

I planen för de offentliga finanserna framgår att regeringens ekonomiska linje inte uppnår de mål som ställts upp för den. Det är nödvändigt att stärka de offentliga finanserna, men det måste ske på grundval av en rättvis skattebas, hållbar tillväxt, kompetens, förebyggande åtgärder, klimat- och miljöansvar och stärkt övergripande säkerhet i samhället. Den linje som regeringen har valt innebär att man skjuter problemen på framtiden i stället för att lösa dem.

Betänkande Reservation 3

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återställa det samhälleliga förtroendet och i synnerhet de ungas framtidstro, som har rasat.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett parlamentariskt arbete för att ställa upp ekologiska villkor för den ekonomiska utvecklingen och åtgärda hållbarhetsgapet i ekonomin.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför en grön skattereform som uppmuntrar konsumenterna och företagen till utsläppsnåla lösningar som stoppar överkonsumtionen samt tryggar finansieringen av välfärdsstaten på ett rättvist sätt.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från sänkningen av samfundsskatten, eftersom den skulle försvaga de offentliga finanserna avsevärt och bygger på alltför optimistiska effektbedömningar.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka ekonomin på ett hållbart och långsiktigt sätt genom att satsa på utbildning, forskning och innovationer, främja arbetsrelaterad invandring, attrahera investeringar i den gröna omställningen samt förbättra produktiviteten och förnya ekonomin.*
- 6. Riksdagen förutsätter att regeringen återtar de orättvisa nedskärningar som drabbat barn och unga och vidtar åtgärder för att minska fattigdomen bland barnfamiljer och de ungas illabefinnande och för att säkerställa rättvisa mellan generationerna när ekonomin balanseras.*
- 7. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från orimliga höjningar av klientavgifterna och kortsiktiga nedskärningar i välfärdsområdena, socialvården och organisationerna.*
- 8. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka kommunalekonomin och avstår från nedskärningar i statsandelarna till kommunerna.*
- 9. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga förslag till åtgärder genom vilka Finland på ett trovärdigt sätt kan uppnå klimatneutralitetsmålet 2035 enligt klimatlagen och målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030.*
- 10. Riksdagen förutsätter att regeringen fullgör sitt åtagande enligt FN:s konvention om biologisk mångfald att senast 2025 kartlägga miljöskadliga stöd och styra om dem till stöd för biologisk mångfald.*

Betänkande Reservation 3

11. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om åtgärder genom vilka kolsänkan inom markanvändningssektorn stärks till den nivå som Finlands klimatneutralitetsmål kräver.

12. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att skapa en stark marknad för cirkulär ekonomi till exempel genom att prissätta naturresurserna effektivare än för närvarande och genom att införa incitament för att minska uttaget av jungfruliga jordmassor och påskynda återvinningen av näringsämnen.

13. Riksdagen förutsätter att regeringen förbinder sig till den utvecklingspolitiska redogörelsen för de kommande valperioderna och stärker Finlands utvecklingssamarbete särskilt när det gäller kvinnors och flickors rättigheter, utbildning, hållbar ekonomi och människovärdigt arbete, fredliga och demokratiska samhällen samt bekämpning av klimatförändringen, stärkande av den biologiska mångfalden och hållbar förvaltning och användning av naturresurser.

14. Riksdagen förutsätter att regeringen driver på en förlängning av försvarsundantaget i EU:s finanspolitiska regler efter 2028 och bereder de lösningar som krävs för att finansiera ökade försvarsutgifter utan att äventyra den övergripande säkerheten eller välfärdsstatens kritiska funktioner såsom utbildning, grundtrygghet samt social- och hälsovård.

15. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja utbildningsnivån och ha kvar den avgiftsfria utbildningen.

16. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar effektiva åtgärder för att hitta en lösning på den svaga sysselsättningen bland unga och särskilt för att få den långvariga arbetslösheten bland unga att minska.

17. Riksdagen förutsätter att regeringen avsätter tillräckliga resurser för våldsförebyggande arbete och för att motverka och förebygga våld mot kvinnor.

18. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar den invandringspolitiska linjen så att förutsättningarna för en lyckad integration förbättras, hinder för invandrares sysselsättning undanröjs, familjeåterförening underlättas, invandrarnas rättsskydd stärks och att Finland lyckas locka till sig den arbetskraftsinvandring som är nödvändig med tanke på den försämrade försörjningskvoten.

19. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att trygga friheten, tillgängligheten och basfinansieringen för konst och kultur.

20. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förverkliga tillväxtpotentialen inom kultur och kreativa branscher, till exempel genom att genomföra en tillväxtstrategi för de kreativa branscherna, höja produktionsincitamentet för AV-produktioner samt reformera beskattningen av upphovsrättsinkomster.

**Betänkande
Reservation 3**

21. Riksdagen förutsätter att regeringen i sina trafikinvesteringar betonar utsläppsnåla trafikformer, särskilt spårtrafik samt främjande av gång och cykling.
22. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder behövliga propositioner till riksdagen om en reform av beskattningen av trafik så att utsläppsmålen nås och finansieringen av välfärdsstaten tryggas.
23. Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant utvärderar effekterna av de nedskärningar i förvaltningen som genomförts under valperioden och vidtar nödvändiga åtgärder för att trygga medborgarnas rättssäkerhet, smidiga tillståndsprocesser och högkvalitativ lagberedning.
24. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att stärka produktivitetens utvecklingen inom den offentliga förvaltningen genom att utnyttja artificiell intelligens på ett etiskt hållbart sätt.
25. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför omfattande bedömningar av köns- och barnkonsekvenser av riktlinjerna i planen för de offentliga finanserna och justerar riktlinjerna utifrån bedömningarna så att jämställdheten mellan könen och barnens rättigheter inte försvagas utan stärks.

Helsingfors 2.6.2026

Saara Hyrkkö gröna

Betänkande Reservation 4

Reservation 4 /vänst

Motivering

Regeringen har misslyckats med alla sina viktigaste mål för finanspolitiken. Regeringsprogrammets finanspolitiska mål är bland annat att förbättra finländarnas levnadsstandard, höja sysselsättningen med minst 100 000 sysselsatta och stoppa ökningen av skuldkvoten i de offentliga finanserna samt att på sikt vända den offentliga skuldkvoten i en nedåtgående riktning. I motsats till målen i regeringsprogrammet har låga inkomster, ojämlikhet, bostadslöshet och arbetslöshet ökat i Finland under denna regeringsperiod. Arbetslöshetssituationen i Finland är den sämsta i EU och också sysselsättningsgraden har försvagats. Samtidigt har skuldkvoten i de offentliga finanserna ökat särskilt därför att regeringens finanspolitik har förlängt den ekonomiska lågkonjunkturen. Regeringen har också urholkat inkomstbasen för de offentliga finanserna och förvärrat underskottet genom att lindra beskattningen särskilt för höginkomsttagare och företag.

Planen för de offentliga finanserna 2027—2030 visar att regeringens viktigaste mål, det vill säga att få Finlands skuldkvot att vända nedåt, inte kommer att nås. Enligt planen för de offentliga finanserna överskrider skuldkvoten i år den gräns på 90 procent som är viktig med tanke på EU:s finanspolitiska regler och fortsätter att öka fram till 2030. Regeringen lyckas alltså inte stabilisera ökningen av skuldkvoten i slutet av valperioden, trots att den intäkt för över en miljard euro ur Statens pensionsfond för att kompensera för de skatteinkomster som går förlorade på grund av sänkningen av samfundsskatten.

Regeringens rambeslut och planen för de offentliga finanserna 2027–2029 är en fortsättning på regeringen Orpos ideologiska projekt för att avveckla den nordiska välfärdsstaten och öka ojämlikheten i det finländska samhället. Regeringen föreslår nya nedskärningar i bland annat statsandelarna till kommunerna, statsförvaltningen samt social- och hälsovården. Samtidigt håller man fast vid beslutet att sänka samfundsskatten med cirka 800 miljoner euro per år.

Det finns positiva tecken i ekonomin under det första halvåret, vilket är positivt. Denna tillväxt har dock ännu inte märkts i människors vardag eller i läget i de offentliga finanserna.

Regeringens nettoanpassning är mindre än hälften av 10 miljarder

Regeringens nettoanpassning kommer att vara mindre än hälften av de 10 miljarder euro som regeringen aviserat. Enligt den kompletterande information som finansministeriet lämnat till finansutskottet stärker regeringens åtgärder saldot i de offentliga finanserna med uppskattningsvis cirka 4 miljarder euro 2027. Å ena sidan innehåller regeringens anpassningspaket på tio miljarder euro inslag vars verkliga anpassningseffekt kommer att förbli oklar eller inte kommer att förverkligas åtminstone på kort sikt. Till exempel kommer en förstärkning av de offentliga finanserna med cirka 2 miljarder euro genom positiva sysselsättningseffekter inte att förverkligas under denna regeringsperiod. Det finns också osäkerheter kring genomförandet och tidpunkten för anpassningsåtgärderna i välfärdsområdena.

Betänkande Reservation 4

Å andra sidan vidtar regeringen åtgärder som undergräver de offentliga finansernas inkomstunderlag. Den viktigaste av dessa är sänkningen av samfundsskattesatsen från 20 till 18 procent 2027. Skatteintäkterna till staten kommer att minska med cirka 800 miljoner euro per år till följd av detta beslut. Det finns ändå inga vetenskapliga belägg för att sänkningen av samfundsskatten har positiva effekter på den ekonomiska tillväxten. Europeiska kommissionen har konstaterat att sänkningar av samfundsskatten är en dyr och ineffektiv tillväxtåtgärd, och finansministeriet har också korrigerat sin uppskattning av självfinansieringsgraden betydligt nedåt. Finlands nuvarande nivå är redan under EU-genomsnittet och mycket konkurrenskraftig i jämförelse med de andra EU-länderna. Sänkningen av samfundsskatten förväntas alltså inte stimulera tillväxt, men den fördjupar de årliga underskotten från och med nästa år.

Det behövs en reform av styrsystemet för de offentliga finanserna och en förstärkning av inkomstunderlaget

Styrsystemet för statsfinanserna bör snarast ses över så att det beaktar både inkomster och utgifter på ett jämlikt sätt. Det nuvarande systemet, som ensidigt ramar in utgifterna, snedvrider politiken och riskerar att försvaga statens intäktssida och således förvärpa skuldsättningen.

Den nuvarande styrningen av statsfinanserna behandlar inkomster och utgifter på olika sätt. Ramsystemets legitimitet och trovärdighet lider av att det inom systemet är möjligt att göra skattelättnader i miljardklassen, såsom den planerade samfundsskattelättnaden för 2027, men inte ramöverskridningar med några miljoner euro på utgiftssidan. Förfarandet leder till nedskärningar och till att ramen kringgås genom skattelättnader i situationer där utgiftsökningar är samhällsekonomiskt mer motiverade än skatteändringar.

Eftersom skattelättnader i allmänhet gynnar mer välbärgade medan ökade statliga utgifter brukar vara till nytta för dem som har det sämre ekonomiskt, är incitamenten i det nuvarande ramsystemet snedvridna. Med tanke på den nuvarande ekonomiska situationen har Finland inte råd att sänka den totala skattekvoten. Finlands skatteuttag har minskat med 3 procentenheter under de senaste 25 åren, vilket har försvagat den offentliga sektorns inkomstunderlag med cirka 8–9 miljarder euro. Med tanke på att den finländska skuldsättningsutvecklingen i synnerhet beror på den svaga ekonomiska tillväxten bör anpassningsåtgärderna vara sådana att de så lite som möjligt skadar den ekonomiska tillväxten. Skatteåtgärder har i allmänhet en lägre multiplikatoreffekt på ekonomin än utgiftsnedskärningar. Särskilt när de riktas mot höginkomsttagare och förmögna är skatteåtgärder ett bättre sätt att stärka de offentliga finanserna än nedskärningar som drabbar låginkomsttagare, eftersom skatteåtgärderna har en relativt liten negativ inverkan på efterfrågan.

Det nuvarande ramsystemet syftar inte i första hand till balans i de offentliga finanserna, utan till en minskning av utgifterna. Ramsystemet bör ses över så att utgifter och inkomster behandlas symmetriskt. Ett sådant system skulle också vara mer förenligt med EU:s finanspolitiska ramverk.

Betänkande Reservation 4

Regeringens sysselsättningspolitik är misslyckad

Regeringen har påstått att reformerna som försvagar den sociala tryggheten och arbetstagarnas rättigheter ökar sysselsättningen i Finland med 100 000 nya sysselsatta. I stället har reformerna resulterat i den högsta arbetslöshetsgraden i EU och en försämrad sysselsättningsgrad.

Regeringens sysselsättningspolitik har fokuserat på att öka utbudet av arbete, medan den främsta orsaken till arbetslösheten är otillräcklig efterfrågan. Finlands exceptionellt höga arbetslöshetsgrad jämfört med resten av Europa beror främst på att den alltför strama penningpolitiken och senare den alltför strama finanspolitiken har satt byggbranschen i en djup recession och försvagat den privata konsumtionsefterfrågan och investeringarna. De omfattande nedskärningarna i den sociala tryggheten, som har motiverats med att utbudet av arbete ska öka, har inte haft en positiv inverkan på sysselsättningen utan endast försvagat köpkraften och den totala efterfrågan samtidigt som människorna har blivit försiktigare. Regeringens ekonomiska politik har sammantaget fördjupat och förlängt lågkonjunkturen, även om de löneförhöjningar som fackförbunden förhandlat fram samtidigt har haft en gynnsam inverkan på arbetstagarnas köpkraft. Men även de som har råd att konsumera mer sparar. Det har skett eftersom den svaga sysselsättningen, nedskärningarna i de sociala trygghetssystemen och den svaga bostadsmarknaden har ökat oron och fått folk att bli försiktiga och öka sina besparingar.

Regeringens åtgärder för att bemöta arbetslöshetskrisen är otillräckliga i förhållande till krisens faktiska omfattning. Regeringen har redan tidigare skurit ned sysselsättningsanslagen och nu riktas en ny nedskärning av statsandelarna till kommunerna. Kommunerna svarar för att sköta sysselsättningen och de tvingas hantera ett ökande klientantal med otillräckliga resurser. Nedskärningarna i statsandelarna kommer att leda till att sysselsättningstjänsterna försvagas ytterligare, eftersom alternativet närmast är att skära ned på utbildningen eller småbarnspedagogiken. De ständiga försämringarna av sysselsättningstjänsterna hotar också att öka den strukturella arbetslösheten, eftersom en del av de arbetslösa i och med den så kallade hysteresiseffekten långvarigt eller permanent hamnar utanför arbetsmarknaden. Den förvärrade långtidsarbetslösheten kommer att ha långtgående negativa konsekvenser för Finlands ekonomi.

Vänsterförbundet anser att resurserna för kommunernas sysselsättningstjänster bör ökas, samtidigt som man bör se till att de riktas på ett ändamålsenligt sätt. Den nuvarande serviceprocessen, som på detaljnivå skrivits in i lagen och som förutsätter ansökningar på löpande band, har visat sig vara ineffektiv. För att främja sysselsättningen bör kommunerna ges större spelrum att tillhandahålla tjänster som genuint motsvarar individernas behov. Också begränsningarna för kommunernas lönesubventionerade arbete bör slopas och lönesubvention bör tas i bruk i högre grad inom alla sektorer. Dessutom kan utbudet av arbetskraftsutbildning ökas genom att frysa kommunernas så kallade bötesavgifter för den tid klienterna deltar i utbildningen.

Vänsterförbundet kräver också att utkomstskyddets och bostadsbidragets skyddade belopp återtas och höjs till 500 euro i månaden. Regeringens beslut att slopa de skyddade beloppen har försvagat incitamenten för att ta emot deltidsarbete och kortvarigt arbete, vilket i synnerhet i det svaga sysselsättningsläget hotar leda till att arbetslösheten förlängs och marginaliseringen ökar.

Betänkande Reservation 4

Det skyddade beloppet bör också återinföras i utkomststödet, där varje intjänad euro i och med den så kallade totalreformen dras av från förmånen till fullt belopp.

De nya utgiftsnedskärningar som det beslutats om i samband med planen för de offentliga finanserna gäller till exempel den offentliga förvaltningen, kommunernas statsandelar och social- och hälsovårdsorganisationerna. Dessa beslut och de nya nedskärningar som planeras inom social- och hälsovården kommer ytterligare att öka arbetslösheten också i form av direkta uppsägningar.

Stödåtgärderna för byggbranschen ersätter inte skadorna av regeringens bostadspolitik

Vänsterförbundet har krävt stödåtgärder för byggbranschen i årtal nu. Regeringens beslut att allokera 110 miljoner euro för att stödja reparationsbyggande är positivt, men kommer alldeles för sent. Byggbranschen har i årtal fått kämpa i en lågkonjunktur som har påverkat hela Finlands ekonomi. De åtgärder som fastställts för att stödja byggbranschen är över lag otillräckliga och kompenserar inte för de negativa konsekvenser som till exempel nedläggningen av bostadsproduktionen till skäligt pris har för byggbranschen.

Regeringens bostadspolitik är katastrofal för låginkomsttagarna. Nedläggningen av bostadsfonden och Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet har varit en del av en större helhet där staten drar sig tillbaka från sin roll som främjare av överkomligt boende. Nedskärningarna i det allmänna bostadsbidraget, avvecklingen av investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov, nedläggningen av nyproduktionen av bostadsrättsbostäder och avskaffandet av energiunderstödet berör många och påverkar bostadspolitiken negativt. I städerna och tillväxtorterna blir det allt svårare att klara sig när boendekostnaderna stiger.

Regeringen har kraftigt minskat lånefullmakterna för räntestödslån från nivån 2025. Lånet kan till exempel ha använts för att bygga och renovera hyresbostäder eller bostadsrättsbostäder som kommunerna äger. Byggbranschen lider fortfarande av den svåraste recessionen sedan 90-talet och exempelvis antalet bygglov för nya bostäder är på sin lägsta nivå på över 30 år. Den låga fullmakt för räntestödslån på 500 miljoner euro som reserverats för 2027 är historiskt låg och väntas leda till att endast cirka 2 000 överkomliga bostäder byggs. Denna fullmakt motsvarar inte alls behovet av att bygga bostäder till överkomliga priser, och det finns för närvarande inga tecken på att den fritt finansierade bostadsproduktionen kommer att återhämta sig. Fullmakterna för räntestödslån är därför otillräckliga, särskilt från och med 2027. Regeringens politik är bakvänd, eftersom det är just i lågkonjunktur som det är vettigt att bygga överkomliga bostäder.

Social- och hälsovårdsneds-kärningarna ökar ojämlikheten och försämrar basservicen

I planen för de offentliga finanserna släpar välfärdsområdenas finansiering allt tydligare efter det faktiska servicebehovet, vilket hotar att ytterligare försämra tillgången till och kvaliteten på social- och hälsovårdstjänsterna. Under regeringsperioden har det gjorts ett stort antal punktvisa nedskärningar i finansieringen av områdena. Dessutom har man beslutat att strukturellt försvaga finansieringslagen så att det under de kommande åren uppstår ett finansieringsgap på hundratals miljoner euro i förhållande till servicebehovet. Vänsterförbundet anser det nödvändigt att reformera finansieringen av välfärdsområdena så att de tillräckliga social- och hälsovårdstjänster

Betänkande Reservation 4

som grundlagen förutsätter kan tryggas och välfärdsområdenas autonomi ökas. Därför bör välfärdsområdena också ges beskattningsrätt.

Vid ramförhandlingarna beslutade regeringen att försöket med valfrihet för personer som fyllt 65 år utvidgas och förlängs med ett år inom ramen för den finansiering som reserverats för FPA-ersättningar i regeringsprogrammet. Enligt FPA:s forskare har försöket under de första månaderna inte nått målet att främja tillgången till läkartjänster på lika villkor. Skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper var stora, och försöket med valfrihet har främst utnyttjats av personer med högre inkomster. Försöket har också bedömts försvaga kontinuiteten i vården. Det främjar inte heller utvecklingen av en husläkarmodell inom välfärdsområdena, utan motverkar snarare detta mål.

Vänsterförbundet anser att varje finländare avgiftsfritt bör få tillträde till sin egen läkare inom en vecka. De pengar som regeringen reserverat för nya FPA-ersättningar bör därför riktas till välfärdsområdena för att förbättra tillgången till primärvård. Vårdgarantin för icke-brådskande vård inom primärvården bör skärpas till sju dagar för att tyngdpunkten inom tjänsterna de facto ska kunna flyttas från specialiserad nivå till basnivå. Regeringens beslut att förlänga vårdgarantin till tre månader har redan försämrat tillgången till läkartjänster, särskilt möjligheten att få tid till läkare inom 14 dygn, vilket också riskerar att öka kostnaderna inom mer resurskrävande tjänster.

Vid ramförhandlingarna beslutade regeringen om nya höjningar av klientavgifterna inom hälso- och sjukvården till ett belopp av över 100 miljoner euro. Särskilt höjningarna av hälsovårdscentralsavgifterna hotar att ytterligare försämra tillgången till vård, eftersom forskning visar att klientavgifterna har en betydande inverkan på i vilken mån låginkomsttagare uppsöker hälso- och sjukvård. Under regeringsperioden höjs maximibeloppet för hälsovårdscentralsavgifterna med totalt 73,4 procent, för poliklinikavgiften med 87,6 procent och för avgiften för dagkirurgi med 87,9 procent.

Den ständiga ökningen av sjukkostnaderna försvagar särskilt ställningen för de låginkomsttagare som också drabbats av regeringens omfattande nedskärningar i den sociala tryggheten. Det leder till att hälsoskillnaderna, som redan är ett betydande problem i Finland, ökar ytterligare. De nuvarande mekanismerna för avgiftslättnader och systemet med avgiftstak verkar inte heller fungera i tillräcklig grad, eftersom cirka 507 000 klientavgifter inom social- och hälsovårdstjänsterna och småbarnspedagogiken gick till utsökning 2025.

Planen för de offentliga finanserna innehåller också nedskärningar på 100 miljoner euro inom socialvården. De genomförs bland annat genom att klientavgifterna inom äldreomsorgen höjs och arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte och den sociala rehabiliteringen slopas. Regeringen har motiverat höjningarna av klientavgifterna inom äldreomsorgen med att de är ett bättre alternativ än nedskärningar i tjänsterna. Regeringen har dock upprepade gånger skurit ner resurserna för äldreomsorgen bland annat genom att försämra personaldimensioneringen. Vänsterförbundet anser att alla nedskärningar i finansieringen av äldreomsorgen bör återtas och att det under en övergångsperiod bör föreskrivas om en personaldimensionering på 0,7 inom heldygnsomsorgen.

Vid ramförhandlingarna beslutade regeringen också om nya nedskärningar i statsunderstöden till social- och hälsovårdsorganisationerna. I och med de nya nedskärningarna på 50 miljoner euro

Betänkande Reservation 4

minskar social- och hälsovårdsorganisationernas finansiering med cirka hälften jämfört med nivån före regeringsperioden, vilket står i strid med partiernas gemensamma parlamentariska överenskommelse. Den hjälp som organisationerna erbjuder med låg tröskel är oersättligt viktig och riktar sig uttryckligen till de människogrupper som drabbats hårdast av regeringens nedskärningspolitik. Samtidigt som fattigdomen, bostadslösheten, behovet av mathjälp och de sociala problemen ökar, försämras organisationernas verksamhetsförutsättningar ytterligare. Nedskärningarna i organisationerna kommer att bli dyra för det finländska samhället.

Nedskärningar i statsförvaltningen och utbildningen är kortsiktiga och skadliga

Regeringen fortsätter att skära ned på statsförvaltningen nu när ämbetsverkens och inrättningarnas funktionsförmåga redan är ansträngd. Tillsammans med tidigare beslut uppgår regeringens nedskärningar till nästan 700 miljoner euro fram till 2030. Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf påpekar att det produktivetsprogram på 243 miljoner euro som beslutats i regeringsprogrammet har kompletterats med nya besparingar under åren 2024–2026, och dessutom ökar produktivetsnedskärningen under de kommande åren. Eftersom produktivetsnedskärningarna är inriktade på arbetskraftskostnaderna leder de i praktiken till personalnedskärningar.

Regeringens åtgärder kommer oundvikligen att påverka tillgången till tjänster, handläggningstiderna, myndigheternas funktion och medborgarnas rättssäkerhet. Under den nuvarande regeringsperioden har samarbetsförhandlingar förts i ungefär vart femte arbetsgivarämbetsverk. Dessutom har ämbetsverk och inrättningar under de senaste åren tilldelats nya lagstadgade uppgifter utan motsvarande ökning av resurserna.

De nedskärningar som drabbar statsförvaltningen är oskäligen. De förvärrar arbetslösheten, försvagar det allmännas förmåga att sköta sina lagstadgade uppgifter och äventyrar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna. Till exempel inom justitieministeriets förvaltningsområde har alla partier förbundit sig till att lösa krisen inom rättsvården och till ytterligare satsningar, och rättegångarnas längd är ett allvarligt människorättsproblem. Rättsvården står för mindre än 0,5 procent av statsbudgeten, men nedskärningarna har stor inverkan på rättsstatens kärnverksamhet. I protokollet från ramförhandlingarna har regeringen lovat att anpassningsåtgärderna inte ska riktas mot rättsvårdspersonalen. Domstolsverket anser att detta är orealistiskt. Över 70 procent av utgifterna i denna sektor är personalkostnader, och besparingarna kommer oundvikligen att påverka personalen. Nedskärningarna leder direkt till personalminskningar, överbelastning och till att de orimliga handläggningstiderna förlängs ytterligare. Enligt Domstolsverket är behovet av personalminskningar inom domstolsväsendet för 2027 uppskattningsvis 110 årsverken, men i slutet av ramperioden (2030) ökar behovet till cirka 400 årsverken.

Nedskärningarna i utbildningen via kommunernas statsandelar är också en kortsiktig politik som försvagar Finlands ekonomiska tillväxtpotentialer i framtiden. Utbildning, forskning och kompetens är oerhört viktiga för den ekonomiska tillväxten, men trots det skär regeringen ner på dem och försämrar finansieringen. Regeringens ekonomiska politik bygger inte på långsiktig effektivitet utan på kortsiktiga besparingsmål. Särskilt problematiskt är indexbromsen som gäller kommunernas statsandelar och som i praktiken fungerar som en nedskärning i utbildningen.

Betänkande Reservation 4

Regeringen överför ansvaret till kommunerna samtidigt som den vet att det kommer att leda till försämringar av tjänsterna, ökad ojämlikhet och en stramare kommunal ekonomi. Det är inte en ansvarsfull ekonomisk politik, utan en politik som skjuter kostnader och problem på framtiden.

Redogörelsen saknar en trovärdig strategi för att höja kompetensnivån och lösa bristen på kompetent arbetskraft, trots att detta är centrala utmaningar för landets ekonomi. De sakkunniga ansåg att förslaget inte på ett tillfredsställande sätt tar itu med de identifierade utmaningarna. Regeringen talar om tillväxt, men fattar beslut som försämrar förutsättningarna för tillväxt.

Regeringen skär ner på klimat- och naturåtgärderna samtidigt som skyldigheterna glider ur händerna

Anslagen för att främja klimatneutralitet och grön omställning skärs åter ner under den kommande ramperioden, trots att det krävs allt fler nya åtgärder och därmed finansiella satsningar för att Finlands nationella klimatförpliktelser och klimatförpliktelserna på EU-nivå ska kunna fullgöras. Enligt miljöministeriets bedömning är finansieringsunderskottet för klimatåtgärder cirka 200 miljoner euro. Det finns inga anslag för stöd till infrastruktur för distribution, anskaffningsstöd för lastbilar med ren drivkraft eller främjande av koldioxidsnåla arbetsmaskiner.

Planen för de offentliga finanserna för 2027–2030 innehåller inte heller några åtgärder för att stärka nettosänkan inom markanvändningssektorn, trots att Finland ligger långt ifrån att uppfylla EU-åtagandet för 2030. Med den nuvarande utsläppsminskningsbanan kommer vi inte heller att uppnå vårt nationella mål om klimatneutralitet. Situationen för Finlands kolsänkor är alarmerande och man måste snabbt få i stånd en ändring så att markanvändningssektorn slutar vara en utsläppskälla och i stället återgår till att vara en kolsänka. De mest klimateffektiva och kostnadseffektiva åtgärderna för markanvändningssektorn kommer fortfarande inte att genomföras: regeringen kommer inte att återinföra de stöd som den har avskaffat för återvätning av torvmarker eller våtmarksodling.

Den effektivaste enskilda åtgärden för att få kolsänkan inom markanvändningssektorn att återhämta sig är att minska avverkningsvolymerna. För en mer måttfull avverkning är det väsentligt med en minskad energianvändning av trä, och ett viktigt verktyg för att uppnå detta är att slopa skattesubventionen för vedeldning. Skattesubventionen för vedeldning beräknas uppgå till 440 miljoner euro. Inte heller denna plan för de offentliga finanserna innehåller ändå ingen beredskap att slopa förmånen eller andra miljöskadliga skattesubventioner. Med tanke på statsfinanserna och begränsande av klimatförändringen är det nödvändigt att de företagsstöd som stöder fossilekonomin gallras bort. Samtidigt måste beskattning och andra ekonomiska styrmedel bli mer miljöstyrande och följa principen att förorenaren betalar.

Tyvär innehåller planen för de offentliga finanserna för 2027–2030 åtskilliga nya skatteändringar som stöder den fossila ekonomin och ytterligare fördröjer uppnåendet av våra klimatmål. Skattelösningar som försvårar utsläppsminskningarnas styrande effekt är bland annat sänkningen av koldioxidskatten på drivmedel och sänkningen av fordonsskattens grundskatt. De kommer att öka utsläppen från vägtransporter och samtidigt försvaga de offentliga finanserna. Dessutom är de här skattebeslutens inverkan på hushållens vardagskostnader minimal enligt de

Betänkande Reservation 4

sakkunnigas bedömning. Tvärtom bör elektrifieringen av bilbeståndet påskyndas genom konsekventa åtgärder.

Skattesubventionerna för torv uppgår till nästan 80 miljoner euro per år. Nu har regeringen beslutat att bevilja ytterligare stöd för att främja användningen av torv för energiproduktion och lagring av torv för försörjningsberedskapen till ett belopp av sammanlagt 18 miljoner euro. Detta är ohållbart, eftersom utsläppsfaktorn för torvförbränning till och med överstiger den för stenkol, och torvbrytning förstör myrnaturen. Det finns inga klimat- eller naturrelaterade skäl till att stödja torv. Torvanvändning innebär en risk med avseende på försörjningsberedskapen eftersom användningen kanske måste upprätthållas på heltid i viss mån för att produktionsinfrastrukturen, logistiken och anläggningarnas funktion ska kunna bevaras. Detta ökar sannolikt utsläppen inom energisektorn, vilket ytterligare ökar behovet av utsläppsminskningar inom andra sektorer. När gapet i utsläppsminskningen växer och de mest kostnadseffektiva åtgärderna förblir outnyttjade, ökar behovet av dyrare åtgärder för utsläppsminskning. Användningen av torv måste fasas ut helt och hållet, och som försörjningsberedskapslösning bör den ersättas med en koldioxidsnål lösning så snart som möjligt.

Ökade försvarsutgifter leder till allt hårdare nedskärningar

I planen för de offentliga finanserna konstateras det att regeringen har förbundit sig till den försvarsutgiftsnivå som Nato fastställt och som är fem procent i förhållande till bruttonationalprodukten före 2035. Försvarsmaktens anslag höjs stegvis så att försvarsutgifterna enligt Natos definition år 2030 utgör 3,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Enligt planen för de offentliga finanserna uppgår anslagsnivån under försvarsministeriets huvudtitel i början av ramperioden till 6,7 miljarder euro och i slutet av ramperioden till 9,2 miljarder euro. De militära utgifterna överstiger före 2030 anslagen under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel i statsbudgeten.

De gällande beställningsfullmakterna för försvarsmaktens omkostnader och anskaffning av försvarsmateriel uppgår till sammanlagt cirka 11,7 miljarder euro. Under ramperioden planeras nya beställningsfullmakter på sammanlagt cirka 6,4 miljarder euro för Försvarsmaktens omkostnader och anskaffning av försvarsmateriel så att projekten fortsätter fram till 2036.

Det är förståeligt att öka försvarsutgifterna i dagens geopolitiska läge. Man måste dock inse att ökade militära utgifter förvärrar de ekonomiska problemen i Europa och Finland. Europas och Finlands ekonomi skulle särskilt behöva produktiva investeringar och satsningar på utbildning, välfärd och grön omställning. Upprustningen stöder knappast den inhemska produktionen eller Finlands ekonomi, eftersom produkterna i regel anskaffas från utlandet, oftast från Förenta staterna.

Det är klart att offentliga investeringar och satsningar på utbildning och forskning å ena sidan och social trygghet och offentliga tjänster å andra sidan har en faktisk stimulerande effekt på den totala efterfrågan och den ekonomiska tillväxten, till skillnad från militära utgifter som inte är produktiva. Det finns en risk för att ökade militära utgifter kommer att tränga undan andra nödvändiga utgifter och skapa ett tryck på nedskärningar.

Betänkande Reservation 4

Vänsterförbundet har inte gått in för att tillämpa Natos nya, på grund av Trumps krav, höjda BNP-bundna mål för försvarsutgifterna. Vi anser att försvarsutgifterna visserligen måste ökas i viss mån, men det måste ske på grundval av behov och inte på grundval av alltför höga procentandelar av BNP. Finland bör räkna in de indirekta kostnaderna för värnplikten i sina egna försvarsutgifter och därmed bidra till att minska trycket på att öka försvarsutgifterna.

Finlands skuldkvot kan komma att öka på grund av den alltför strama finanspolitiken

Bakgrunden till skuldsättningsutvecklingen i Finlands offentliga finanser är i synnerhet den svaga ekonomiska tillväxten. Regeringen Orpos åtstramande finanspolitik förklarar till viss del den svaga utvecklingen av den privata konsumtionsefterfrågan. Regeringens finanspolitik var särskilt stram 2025. Exempelvis Internationella valutafonden har i sina undersökningar noterat att anpassningen av finanspolitiken i genomsnitt inte på något sätt påverkar den offentliga skuldkvoten. Det beror främst på att anpassningsåtgärderna ofta infaller i ett dåligt konjunkturläge. Nedskärningar som görs under perioder med svag tillväxt kan påverka totalproduktionen till och med så pass mycket att skuldkvoten ökar. Så verkar det ha hänt också i Finland under innevarande regeringsperiod.

Det är möjligt att de nettonedskärningar på upp till 10 miljarder euro som majoriteten av riksdagspartierna kommit överens om för nästa regering de facto ökar skuldkvoten. Nedskärningarna försvagar Finlands ekonomiska tillväxt betydligt, vilket kan leda till att 2030-talet blir det tredje förlorade decenniet i rad i Finlands ekonomi.

Vänsterförbundet inser behovet av att anpassa de offentliga finanserna. Omfattningen och tidpunkten för anpassningen måste dock vara rimlig ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv, och anpassningen måste inriktas på att inte undergräva välfärdsstatens grundvalar. I vårt alternativ ligger tyngdpunkten på skatteanpassningar som riktas mot stora inkomster och förmögenheter och miljöskadliga objekt samt återtagande av samfundsskattesänkningen.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen ändrar sin skattepolitik som gynnar höginkomsttagare och storföretag, drar tillbaka planerna på att sänka samfundsskatten, och tryggar välfärdsstatens inkomstbas.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen ingriper i den ökande fattigdomen och stärker köpkraften genom att dra tillbaka nedskärningarna i den sociala tryggheten för låginkomsttagare.*

**Betänkande
Reservation 4**

3. Riksdagen förutsätter att regeringen reagerar på arbetslöshetskrisen med en aktiv arbetsmarknadspolitik, drar tillbaka nedskärningar och åtstramningar som riktas mot arbetslösa och upphör med sin politik som försvagar arbetstagarnas ställning och organisationsgrad.

4. Riksdagen förutsätter att regeringen drar tillbaka nedskärningarna i social- och hälsovårdsorganisationer och välfärdstjänster och utan dröjsmål lämnar riksdagen propositioner som förnyar finansieringsmodellen för välfärdsområdena så att den bättre motsvarar de faktiska kostnaderna och ger områdena beskattningsrätt.

5. Riksdagen förutsätter att regeringen drar tillbaka de nedskärningar och indexfrysningar som den gjort i statsandelarna till kommunerna för att trygga finansieringen av basservicen, såsom utbildningen.

6. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål förelägger riksdagen ett åtgärds paket och en anslagshelhet med hjälp av vilket Finland kan nå sina mål, skyldigheter och såväl nationella som internationella åtaganden i fråga om klimat och miljö och att regeringen återtar de nya torvstöd som den kom överens om vid ramförhandlingarna.

7. Riksdagen förutsätter att regeringen reformerar styrsystemet för statsfinanserna så att det beaktar statens inkomster och utgifter symmetriskt, möjliggör en mer flexibel finanspolitik anpassad till rådande läge och även är mer förenligt med EU:s finanspolitiska styrning.

Helsingfors 2.6.2026

Hanna Sarkkinen vänst